

JOH. JACOBI MANGETI
BIBLIOTHECÆ
MEDICO-PRACTICÆ
LIBER SEPTIMUS.

De Morbis à Litera G. incipientibus.

GALLICA LUES.

Vid.

LUES VENEREA.

GANGLIUM.

Vid. in *Bibliothecâ Chirurgicâ.*

GANGRÆNA.

Vid. in *Bibliothecâ Chirurgicâ.*

GIBBOSITAS.

Vid. in *Biblioth. Chirurg.*

GINGIVARUM MORBI.

Vid. in *Bibl. Chirurg.*

GLAUCOMA.

Vid. sub Titulo OCULORUM MORBI.

GONAGRA.

Vid. sub Titulo ARTHRITIS.

GONORRHÆA.

De Gonorrhœâ multa videri possunt, tum in hæc ipsâ Bibliothecâ Medico-Practicâ, tum in Bibliothecâ Chirurgicâ; in utraq; sub Titulo Lues Venerea: Et in Biblioth. Chirurg. in specie, sub proprio Titulo Gonorrhœa. Propterea tamen præterire jam non debemus elegantem Tractatum, quem in hoc Argumento conscripsit Præclarissimus Gulielmus Cockburn, Societatis Regiæ in Britannii Socius; quique sic habet:

P R Æ F A T I O.

Nsignes eorum hominum, qui de naturâ Gonorrhœæ, atque Remediis, hæc usque scriptarunt, hallucinationes, necnon fæda Janæ atque lasciva conscribendi ratio,

tantum apud Me valoris habuerunt, ut Ego etiam ea, qua hoc de Argumento diu sum meditatatus, in manus hominum effunderem. Atque equidem ut in hujus Morbi naturam, ejusque curandi rationem, rite percipiendam, prurientis animi fomite (quantum fieri potest) remoto, Lectores perducantur, Mihi potissimum cura erit. Plurima enim, qua de hæc re in publicum emanarunt, Dissertationes, lascivientis potius Animi incendia excitesse, quam sana ad ipsam pestem extinguendam auxilia Juventuri ministrasse, videntur: ad id ut haud minus periculi ex hujusmodi libris ad mentes hominum, quam ad corpora ex ipsa Contage profectum, sæpenumero deprehendamus. Quando autem quicquid mali utrumque ex parte advertitur, illud omne à sinceriori Gonorrhœæ examine emendari possit, quod, nullis libidinibus quasi fabricis adhibitis, ad hujus Lues penetralia pariter atque Medelam viam patefaciat. tum quidem non metuendum est, quin tota, qua à Bonis Viris concedi solet, Benevolentia, Mihi etiam danda, qui ad tam honestam metam ausus sum aspirare. In quantis rebus deficiant, quamque imparia prorsus sint tentamina, qua in vulgus delapsa fuerunt, ea præsertim Medicina peritioribus innotuerunt, qui permulta in hæc parte deservari lugent, vehementer expetunt suppeditari.

Non est, ut singulos hujus generis errores Præfationis nostræ brevitas anteciperet, in sequentibus paginis sese manifestius producaturos. Satis sit in præsentis universis significare, vocabula, qua in usu communi sunt, obscura esse, descriptiones Rerum haud accuratè confectas, vix unum ex omnibus Symptomatibus dilucidè explicatum, Morbum denique ipsum tam mediocriter cognitum haberi, ut in totum morbi locum unius tantum signi nomen supponatur. Ulterius igitur mirari desinamus, magis congruas curandi regulas exploratas non fuisse, cum fontes ipsi ejus Fluminisque progressus & decessus in abdito multum delitescant: ex quibus omnibus efficitur, exitum hujusce mali semper ambiguum, sæpenumero fatalem fore. Universas jam verò hæc hallucinationes in sequenti Tractatu non modo in apertum prolatas, sed etiam correctas penitus & emendatas fore confido. Cum novis medicamentis nova quoque rationes excogitantur, à quibus deterrima Gonorrhœæ Vires, brevi tempore, absque ullo dolore, maximaque cum cecitudo effracta rotinùs evanescent. Quæ ad viderum hujus morbi in terris partum & quasi incurabilia attinent, Ego ab iis decisa opera abstinui, utillum esse judicans, naturam ejus curandique methodos aperire, quam in rebus, tantâ incertitudine implexis, habere. Licet igitur cum Eudoxo in Fernelio consentire, atque concludere,

JAC. MANG.

clueso. De Origine haud magna contentione decernitur, sed de illius Causa, de Vi & Natura, ex qua curatio omnis ducenda.

GONORRHOEÆ VIRULENTÆ, Symptomata, Natura, Causa, & Curationes.

Pars Prima:

CAP. I. Descriptio Gonorrhoeæ.

ILLa Contagii Venereæ Species, cui totam in presenti nos operam damus, cum *Profluvia* à *Cane* in *Sacris* *Lacris* (quæ antiquissima Medicinæ monumenta ætate multum superant) discreto delineato tantam secum similitudinem, & quasi cognitionem, affert, ut Nomen etiam, quod *Profluvium* illud apud *Grecos* olim habuit, idem *Contages* nostra apud *Recentes Medicos*, *Gonorrhoeam* scilicet, fortietur.

Attamen autem inter Eas plurimum Discriminis intercedit, tum quod hæc nostra *Lues*, tanquam *Pestis*, ab utroque Sexu spargitur & propagatur, tum etiam quod longè gravioribus Symptomatibus perstringitur; adeo ut tetriori *Fœdæ* seu *Virulentæ Gonorrhoeæ* titulo brevi notaretur.

Fluor albulo, flavo, aut viridi Colore perfusus, cum ex *Pene* *Marium* erecto aut languido erumpens, tum ex *Mulierum* *Vaginâ* emanans, nullis *Voluptatis* *Stimulis* in alterutro excitari *Virulentam Gonorrhoeam* indicat.

Hæc pro eodè *Virus*, *Ægros* sive *vigilantibus*, seu *dormiantibus*, pari ferè *Undâ* *destillatur*, tantæque *insuper* *viribus* tantæque *acrimoniâ* imbuitur, ut brevi tempore *interfecto* *miseros*, quos in *curfu* *irrigat*, *Vaginæ* aut *Penis* *Mensus* *circumodat*, tantos *dolorum* quasi *aculeos* inter *mingendam* *excitans*, ut ex *Medicis* *complots* *Vesicam* *Calculo* *po* *ius* *percussam* *fuisse*, quàm *Canales* *istos* *ferorâ* *sanie* *vetatos* *primum* *fuertint* *suspicati*, donec ex *diverso* *quem* *vidit* *Experientia*, *Symptomatum* *vultu* *diversam* *quoque* *Morborum* *speciem* *Medici* *jampri-* *dem* *agnoscere* *didicerunt*.

Ad *Viros*, hæc *Ægitudine* *afflictos*, *Urethræ* *vellicatio* *immanem*, cum *Penis* *erigatur*, *dolorem* *affert*, *talemque* *ferè* *Sensum* *suscitat*, qualis *esset* *perceptus*, si *Membrum* *illud* *funè* *quodam* *circumligatum* *constrictum* *promoveretur*.

Hujusmodi autem *corrosivus* *Humor* non tantum *Vaginam* *atque* *Urethram*, verùm etiam *cæteras* *quoque*, *quas* *transcurrit*, *Partes* *exagitat*, adeoque *Glandis* & *Fœni* *capita* *convellit*, ut *gravis* *aliquandò* *apud* *Urethræ* *extremitatem* *Hiatus* *patiat*, & *Glans* *Perineum* *versus* *retroducatur*. *Virus* *enim*, sive in *ipso* *Coitu* *articulo*, seu *durante* *effluxûs* *acrimoniâ*, *Impetiginem* *quandam* *procreat*, quæ *falsus* in *Præputium* *quàm* *Glandem* *expanditur*, quæque *formam* *Canceri* *præ* *se* *ferens*, à *Gallis* *Nostratibusque* *Chancere* *vocitatur*.

Hæc *Carcinomata*, sive in *Glandem* *sint*, sive *Præputium* *porrecta*, tantam *plerumque* *crassitudinem* *inducunt*, ut *vel* *Præputium* *quasi* *quibusdam* *Buxillæ* *Adstringentis* *contractum* *tam* *immobili* *complexu* *totam* *Glandem* *comprehenderit*, ut *hæc* *vix*, & *ne* *vix* *quidem*, *liberari* *possit*; *vel* *focis* *in* *Cervice* *consistens* *tam* *tenaciter* *adhærescit*, ut *ad* *Glandem* *obducendam* *prorahi* *non* *queat*. Hæc *Affectio* à *Græcis* *hominibus* *Periphimosis*, *Præ* *illa* *Phimosis* *nuncupatur*: hæc autem *Vocabula*, cum *spissima* *sint*, à *Medicis* *quotquot* *hæc* *de* *Argumento* *scripserunt*, tum *Latinis* tum *Recentibus* *retinentur*.

Quinimò *venæ* *Vesiculæ*, *limpido* *atque* *trans-*

Tom. II.

lucido *latice* *repleta*, in *Præputio* *nonnunquam* *reperiuntur*, quæ à *Similitudine*, quæ *ad* *Cry-* *tallum* *propter* *suam* *pellucidam* *Substantiam* *habent*, *CrySTALLI* *nomem* *attingerunt*.

Similiter etiam in *Mulieribus* *acris* *humor* è *Vaginâ* *effluit*, *sphinctera* *istius* *aliasque*, *quas* *trans-* *greditur*, *partes* *laccellit*, *atque* *inflammationem*, *graves* *æstus*, *acutos* *in* *reddendâ* *Urinâ* *dolores*, *atque* *incurstata* *Ulcuscula* *inducit*. Cum autem *Fœmineum* *Genus* *morbo* *quodam*, cui *nomen* *est* *Fluor* *Albus*, sæpe *afficiatur*, qui & *materiâ* & *colore* & *acrimoniâ*, quæ *Urina* *afficitur*, *Gonorrhoea* *sit* *perimilis*, itaque *non* *solum* *magna* *Utilitas* *est*; *sed* *summa* *quoque* *Medicis* *difficultas* *ambiguit* *hæc* *Morbos* *distinguedi*, præsertim cum *genera* *eorum* *curationisque* *rationes* *inter* *se* *fortassis* *plurimum* *sunt* *sejunctæ*. Hanc *verò* *Rem*, quæ *adèd* *adhuc* *difficilis* *fuit* *ad* *judicandum*, ut *experientia* *aciem* *credèd* *fugerit*, à *me* *in* *sequenti* *Tractatu* *explicari* *posse* *confido*.

Quamquam hæc nostra *Gonorrhoea* *descriptio* *itâ* *perspicua* & *pressâ* *sit*, ut *nulla*, quæ *Veneræam* *Luem* *consequuntur*, *Symptomata* *complectatur*, tamen *pro* *certo* *habemus* *præceptiones* *Medicorum* *circa* *Eam* *confusas* *fuisse* & *valdè* *perturbatas*. Ex *iis* *enim* *Primi* *nè* *in* *minimam* *quidem* *Gonorrhoea* *mentionem* *per* *quadragesima* *annos* *inciderunt*: *Alii* *tam* *dubiè* *atque* *hæsitanter* *locuti* *sunt*, ut *Eos* *aliam* *ullam* *Gonorrhoea* *notitiam* *habuisse*, quàm *quod* *ab* *iis* *Signum* *Veneræam* *Luis* & *quasi* *Satelles* *putaretur*, *pro* *comperto* *dicere* *vix* *possumus*; *Cæteri* *verò* *Gonorrhoeam* *esse* *quandam* *Morbi* *Gallici* *Pedissequam* *potius* *quàm* *Præcurso-* *rem* *autumabant*, *Originemque* *ejus* *duci* *à* *Semine*, *quod* *ex* *Receptaculis* *suis*, *cum* *primum* *depraveretur*, *abundanti* *Humore* *erumpit*.

Adeo ut si *quid* *ab* *his* *Authoribus* *sit* *felicitèr* *animadvertum*, *aut* *fidèlitér* *traditum* *fait*, tum *profecto* *Veneræam* *Luem* *alio* *in* *Antiquis*, *atque* *alio* *in* *nostris* *Temporibus* *modo* *propagatam* *haud* *injuriâ* *arbitrari* *possimus*.

Cum *verò* *hæc* *Tenebræ* *40.* *tantum* *Annorum* *spatio* *incubuerunt*, cumque *ab* *eo* *usque* *tempore* *repetentes* *utrumque* *Morbum* *ex* *cæris* *definitis* *que* & *inter* *se* *diversis* *rationibus* *procedere*, *Gonorrhoeam* *scilicet* (ut *suprà* *innuimus*) *ab* *impuro* *Coitu*, *Luem* *autem* *Veneræam* *vel* *ex* *ipsâ* *Gonorrhoeâ*, *vel* *ex* *Carcinomatè* *imperite* *tractato*, *nasci* *deprehendimus*. *Quis* *equidem* *aliam* *tantæ* *in* *Judicando* *incertitudinis*, tantæ *in* *significando* *obscuritatis* *inter* *Medicos* *causam* *esse* *putet*, nisi *incredibilem* *quandam* *difficultatem* *percipiendi* *Naturam* *aut* *saltem* *exponendi* *indicia* *Pestis* *tam* *gravis* & *inanditæ*?

Neque *adepol* (ut *verè* *dicam*) *hæc* *Caligo* *profecto* *etiam* *in* *præsenti* *evanuit*, verùm *Scriptorum* *jampriam* *memoratorum* *Auctoritas* *plurimum* *quoque* *ponderis* *in* *nostris* *Seculi* *Medicos* *hodie* *habet*; *quod* *in* *sequenti* *Dissertationis* *silo* *evidentius* *elucescet*.

Ab *iis*, quæ *jampriam* *dicitur* *sunt*, manifestè *consequitur*, *quod* *Virulentæ* *Gonorrhoeæ* *Materies* *vel* *est* (uti *ex* *Veteribus*, quotquot *hanc* *Morbum* *perstrinxerunt*, *atque* *ex* *Recentioribus* *complots* *jampriam* *consentiant*) *Corruptio* *Seminis*; *vel* *Pus* *Saniesque* *quædam* *in* *loco*, *ad* *quem* *Contagii* *causâ* *perferri* *potest*, *generata*; *vel* *Liquorum* *quorundam*, qui à *Naturâ* *comparantur*, *debitisque* *in* *locis* *feruntur*, *depravatio*; *vel* *Carcinomatis* *demum* *cum* *hæc* *depravatione* *conjunctio*.

Sed ut *quæ* *sit* *Materia* *Gonorrhoeæ*, & *qui* *Locis* *Carcinomata* *facilius* *suscipiant* *atque* *alant*, & *quo* *modo* *ab* *unâ* *parte* *ad* *aliâ* *Contages* *feratur*, *felicitus* *indagemus*, *operæ* *pretium* *erit*, *Partes* *if-*

Kkkk

IAS,

tas, ubi figere se possit hic Morbus, leviter perfringere. Verissimum enim est hæc omnes Difficultates, si Partium texturam & usum atque aditus prius perspectus habeamus, à Nobis postea facilius expediri. Si enim Partes, in quibus hic Morbus vulgò collocatur, Alimenti facis suppeditare non possint; illæ autem, quæ possint, præ nimia distantia affici à Contage (præsertim quando Infans sit) non queant, tum profecto hujusmodi Effluxus materiam ab iis (utrunque spero aliter videantur) nequaquam suppleri, sed novas ultra Sedes tentari oportere, quæ & propter Copiam suam pascere, & propter Vicinitatem suscipere Luem possent, necesse est ut concludamus. Quapropter jam mihi proponenda Ratio videtur illas, in quibus *Gonorrhœa* inhæret, Partes cum omni Modestia depingendi.

C A P. II. *Partes Corporis, in quibus Gonorrhœæ Sedes vulgò constituitur.*

V Ariæ Medicorum Hypotheses, in superiori Capite propositiæ, de iis Partibus Corporis excutiendis, quæ in materiam *Gonorrhœæ* ullo modo influant, præcipue Nos admonere videntur; Eaque verò sunt, vel quæ secretioni Seminis, vel quæ custodiæ, vel quæ emissioni inserviunt. Quando autem hujusmodi *Disquisitio* ad rem, sanè nemini esse possit, qui externam Partium, quæ in utroque Sexu Generationi dicantur, formam conspectam non habuit, itaque Ego interioris Structuræ involucri pleniorum calatum dare insituo, tum quia minus in promptu sunt, tum quia magnam Lucem afferent iis, quæ in decursu hujus Operis dicturi sumus.

Atque equidem Nobis sese exhibet imprimis *Vagina* Forminarum paulò accuratius delineanda, quippe quæ majores fortasse partes in processu *Gonorrhœæ* obtinet, quam quæ ponuntur in vulgari opinione. *Vagina* verò, in omni Muliere Viro rempeltivâ, à Naturâ ita comparatur, ut satis perens sit admittere Penem Maris & Fœtum excludere, utrunque angustum sit ipsius Uteri Orificium. Interna ejus Substantia nervosa est, Exteriorem verò laxa Membrana carnosâ quibusdam Fibris interpersa constituit.

Plurimi equidem atque exigui canales in Vaginâ reperiuntur, ex quibus ampliores & frequentiores circa partes ejus inferiores (ubi *Urethra* sese inferit) versantur. Hi profectò rivuli viscidam quandam Serii copiam suppeditant, à quâ Partes simul lubricæ fiunt, & ab Urinæ acrimoniâ defenduntur. Hic liquor inter coitum foras abunde profluit, & pro Semine muliebri, haud prudenter satis, apud *Veteres* habebatur.

Excretorii parvarum Glandularum ductus inter *Urethra* Sphincterem & interiorem Vaginæ Membranam positi cæteris ductibus, qui eandem quoque Nominis rationem habent, Priores se Medicis prodiderunt, & ab iis *Lacina* nominantur.

Sphincter quidam Musculus Vaginæ superest, qui firmum suum *Clitoride* paulò inferiorem tenens, in Dilatatione istius contrahendâ occupatur.

Hactenus de Substantiâ, Structurâ & Usu *Vaginæ*: hæc enim Descriptio præsentis Instituto satisfacere videtur, atque sola *Labiolum*, *Nympharum* & *Clitoridis* nomina Lectorem deducunt in eorum, quæ de his rebus cognosci volumus, Cognitionem: Inverecundi enim esset, diutius in hoc loco, quàm necessitas postulat, hæere.

Illud solummodo obiter notatum vellem, usum omnem dilatantium Instrumentorum, quæ versantur

in *Obstetricum* exercitatione, Sphincteri tantum Vaginæ Musculo adhiberi: *Uterum* enim hæc dilatare nequaquam possunt, *Vagina* verò non opus est tali dilatazione. Cum verò horum Instrumentorum usus non modò nullam commoditatem, sed & ingens aliquando periculum afferat, cumque ii, qui illis utuntur, aut se decipiant, aut alius vellent verba dare, idcirco plura de iis addere in præsentem desinam; præsertim quoque, quia Artificum Officiæ facis multa suppeditare nobis possent, si vera aliqua utilitas ab Experimentâ unquam deprehensa fuisset.

Deinceps verò ad partes virorum genitales, quæ à *Gonorrhœâ* vel maxime vexari putantur, depingendas progredior. Quoniam autem hujus Morbi Virus à Prostatis & Vasculis seminalibus in *Urethram* profluere plurimi Homines suspicentur, itaque, quæ in istis potissimum Partibus dissecandis notari digna sunt, paulò luculentius perstringemus.

Ipsius verò *Penis* partes, quæ viribus hujus Morbi præcipue affliguntur, sunt *Præputium*, *Franum*, *Glans* & *Urethra*.

Duplicata *Penis* cuticula *Præputium* conficit, quod ita à sui ipsius fabricâ & *Franum* vinculo comparatur, ut summâ cum facilitate retrò citreque super Glandem moveatur: omnis autem ejus usus in eo ponitur, quòd exquisitum *Glandis* sensum obductione suâ foveat, ne injuriis incurrentibus lacereatur.

Franum verò nihil aliud est præter exteriorem *Glandis* Membranam, quæ in hoc loco geminatur, quæque cavernam quandam continet, ubi hoc Ligamentum extenditur.

Glans est ipsa extremitas *Penis*, & sensu acerrimo instruitur. Radix ei crassior quàm pars *Penis*, cui inscribitur, sensim verò decrescens paulò acutior terminatur. Membranæ, ex quibus consistitur, tenues admodum sunt & delicatæ propter perceptionem, quam ei Natura donare voluit, exquisitissimam. Accedunt quoque Glandulæ, à quibus separatus humor circa spargitur, ut *Præputium* bene lubricatum suo in motu non laboreat: quædam quoque hujusmodi liquoris copia ab iis, quæ ad cuspidem *Penis* locantur, dicunturque *Odorifera*, Glandulis secretur.

De admirabili internâ *Penis* Fabricâ, fungosorumque, ex quibus conficitur, Corporum constructione pluribus verbis disputarem, nisi instituta brevitatis obstitere; utpote quòd hæc Partes, quales quales sunt, ad alendam *Gonorrhœam* minus concurrere, quàm aliæ nonnullæ, videntur, quæ paulò igitur accuratius sunt examinandæ.

Jam verò ad *Fistulam* devenimus, per quam semen pariter atque urina decurrit, perque quam *Gonorrhœa* Contagium sine dubio propagatur.

Urethra subter Nerveo-spongiosa *Penis* corpora collocatur, vel in medio (ut exquisitius dicam) eorum se paulò insinuare videtur; duabus Membranis instruitur gracilibus, strictissime contextis: earum Exterior externam *Urethra*, & *Præputii* internam partem contegit, Interior verò canalem intus tantum componit. His Membranis spatium quoddam interjicitur, fungosâ Substantiâ Glandulisque repletum: fungosa verò illa Substantia naturam ipsi corporibus Nerveo-spongiosis simillimam præ se fert, atque, Aere inflato, statim distenditur. *Urethra* quidem, quo propius gradatim ad Glandem provehitur, eò etiam densior & compressior reperitur, & magis magisque crescens, cum eodem mox confunditur.

Plurimi præterea canales se mittunt in *Urethram*, ex quibus unus sub *Glandis* radicem situs inter cæteros

cæteros maximè eminet. Hic autem in illâ *Urethra* regione emicat, quæ ad *Nerveo-spongiosa Corpora* porrigitur; & digito compressus album viscidumque *Humorem* præbet.

Alii quoque *Ductus à M. Littre* Glandulâ originem ducentes interiorè *Urethra* membranam permeant, liquoremque in *Urethram* inferunt, qui ab illâ Glandulâ fecerunt. Hic liquor mucore quodam oleoso perfunditur, atque idcirco est ad *Urethram* inungendam commodissimus.

A *Cl. Cowperi* Glandulis (quarum *Tubuli* excretorii confestim coeantes per fungosam *Urethra* substantiam communi *Alveo* ferantur, atque interiorè ejus membranam tandem pœnerant) liquor ejusdem quoque generis cum *Priori* & longitudinis exprimitur.

Hoc enim pro comperto habemus, nullum *Humorem*, dum *Penis* libidine attollitur, ex eorum ductibus emitti posse: quocirca nullo modo ad Generationem promovendam, sed ad *Urethram* tantum irrigandam, ne feminis & urinæ acrimoniam vexetur, hic liquor comparatur.

Jam verò ad *Prostatas*, *Carunculas*, & *Galli Caput*, *Vesiculasque Seminales* delineandas Nos instituti ratio vocat.

Earum verò proximæ ex membrana quâdam Substantiâ confectæ ad *Vesica* initium inter *Vesicam* & *Kelam Intestinum* collocantur, & ad *Cervicem* ejus Partesque juxta positas firmiter adstringuntur: Horum autem *Tubulorum* cavitates aliæ aliis ampliores patent, ex quo fit, ut nonnullæ quasi cellulæ sparsim nascantur, quæ tantam inter se communionem habent, ut, unâ dissentâ, cæteræ pariter turgescant. Hæ *Vesicula* in parvo ductu, qui à tergo *Urethra* uno ferè pollice infra *Urethra* cervicem insigunt, undique terminantur. Cuilibet horum ductuum orificio Septum quoddam suppetit, quod prohibet, quo minus Semen, cum ex uno exprimitur, resiliens subinde in cæteros impingeretur. Hæ *Particula Caput Galli* appellatur, perque *Oculos* ejus (*Oscula* scilicet prædicta) semen utique in *Urethram* distillatur, in singulo *Vesicularum* *Seminalium* orificio parva quædam *Caruncula* stationem obtinet, quæ, *Valvularum* ritu, semen præoccupat, ne continuo flumine proficiat. Etsi verò hæ *Carunculae* ab iisdem, quibus semen expellitur, *Viribus* propulsentur, in naturalem tamen suam confestim resiliunt.

Apud radicem *Urethrae*, ex utroque *cervicis Vesicæ* latere duo globosa *Corpacula* apparent, quæ *Prostata* nuncupantur, quarum pars superior complanatur, inferior verò ad *Ovi* speciem inclinatur. Mole utriusque (non enim longe à se invicem sunt junctæ) quasi *grandisculi Juglandis* instar in *Sacibus* videtur, in *Senibus* autem, iisque, qui *Veneri* se minus adstrinxerunt, parvuli cujusdam *Juglandis* rationem obtinet. Substantia iis glandulosa est: ex earum *Ductibus*, de quorum numero haud satis convenit, albus liquor feminis simillimus emanat, qui *Prostatæ* manu constrictis, illico prorumpit. Hi *tubuli* excretorii *Prostatarum*, partim paulo altius, partim paulo inferius quàm *Galli Caput*, plerumque autem aliquanto transversus quàm *Vasculorum* *Seminalium* orificia, se conjiciunt in *Urethram*.

De *Graaf* decem ductibus hujus generis excretoriis minus nunquam se in *Viro* numerasse, in *Cane* autem nonaginta amplius à se repertos, quorum singulis orificiis sua *Caruncula* annectitur, significat.

D. Litre non duas *Glandulas*, sed unam tantum à *Prostatæ* fieri contendit, quoniam Substantia illa (ut in mense *Julio* anni millesimi septingentesimi ab eo coram *Regiâ* *Academiâ* demonstratum fuit) continua est & non interrupta. Sibi præterea ille per-

Tom. II.

suadet, exigui quasi *Cordis* figuram confici, cujus *Basis* *Vesicam* versus porrigitur.

Prostata, si huic *Viro* credamus, *Fibris* muscularibus circumvestitur, atque ex duodecim *Capsulis*, quarum *Claustra* nullum inter se commercium habent, constituitur, tot etiam *Tubulos* (serarum instar) continentibus, qui in *Urethra* canali juxta *Vermontanum* terminantur: Unaquæque insuper *Capsula* ingentem exiguarum *Glandularum* numerum complectitur, quibus canales excretorii (quorum cuilibet extremitati *Sphincter* suppetit) se in cavitatem *Capsularum* exonerant, ubi *Humor*, tanquam in tot *pelvibus* & *receptaculis*, seponitur.

Quomodocumque autem numerus sese habeat, five duæ sint *Glandulae*, five unica tantum in hoc loco sita sit, *D. Litre* aliis omnibus *Anatomicis* de usu earum profus assentitur. Cum igitur *Prostatarum* liquor, ductusque excretorii, *Valvulae*que apud omnes in confesto sint, apteque ad *Institutum* nostrum possint accommodari, itaque hanc explicationem haud mediocrem sequenti *Ratiocinio* lucem asserere posthac sentiemus.

Quemadmodum autem accurata hæc descriptio locorum, quæ aut fecernere aut recondere liquorem videntur, eâ tantum intentione ponebatur, ut felicius *Gonorrhœa* materiam deprehenderemus, quam nonnulli ex solo pure consilari arbitrantur, idcirco carnosas musculosaque partes, necnon *Alipem* describendi necessitas mihi datur, ut videamus, utrum vis *Gonorrhœa* hæc loca vitare valeat & in *Pus* convertere, quoniam in carnis partibus & *adipalibus* *Pus* præcipue generari reperitur.

Facilitas, quâ *Musculi* *Penis* à se invicem separantur, plurimas de eorum numero lites excitavit: Ego autem, unde oriuntur atque ubi inferantur, quàm quâ ratione numerentur, diligentius inspiciam, exinde enim commodius intelligatur, quemadmodum ii affici queant à materia *Gonorrhœa*. Tria paria *Musculorum* secundum nonnullos homines ad *Penem* spectant; Alii eos negligentis, qui *Transversales* nominantur, duo tantum paria assignavere. *D. verò Litre* quinque tantummodo solitarios *Musculos* adscribit. Veruntamen quando hi *Musculi* universi suam aut ab *Ischio* aut *Ano* originem & in *Corporibus cavernosis* finem habeant, aut in *Urethra* sub unam *Penis* partem circaque ejus latus terminentur, itaque *Gonorrhœa* viribus perpsululum subijci videntur.

Sigillatim verò *D. Litre* notat, *Fibras* quasdam musculares in nonnullis exemplis ex singula *Musculi* *Acceleratorii* *Anticæ* extendi, & in *Præputio*, postquam totum *Penis* latus peragraverint, tandem consistere: quamobrem quomodocumque hæ *Fibræ* contrahantur, (uti inter *Coitum*, & *Mingendum* accidit) *Præputium* ad radicem *Penis* revocatur.

Hæc *Partium* descriptione prælibatâ, unde origo *Gonorrhœa* trabenda sit, quæ *Partium* proprietates, ubi sicutur hic *Morbus*, quæque sit *Efficiens* ejus causa, jam videamus.

CAP. III. *Prostata, Vesiculaeque Seminales, Partesque supra posita pro Originali sede Gonorrhœæ haberi non debent.*

DESCRIPTIONES ANATOMICÆ, quas in superiori *Capite* attulimus, in eam sedepol opinionem primo intuitu nobis animum inducunt, ut putaremus vel *Prostatæ* vel *Vesiculas Seminales* ad liquorem (qui gliscente *Gonorrhœâ* effluit) ministrandum præ cæteris commodissimas esse, ideoque pro sede *Morbi* haberi oportere; nisi multæ difficultates, quæ superari nunquam possunt, sese offerrent, atque originem

Kkkk 2

Con-

Contagii ab istis partibus omnino a noverent.

Quippe cum apud omnes pro confesso habeatur, hunc Morbum à venenato quodam liquore, qui ad Ægum vi quadam extrinsecâ propagatur, proficisci, tum profecto explicari nunquam potest, quibus modis ad locos ab *Urethra* extremitate tam procul disjunctos hic liquor perducatur: utpote quòd liquor, quem admittere *Urethra* queat (sive Molem seu Velocitatem respicias) valde modicus esse debet: neque enim Musculus aliquis, nec Valva, nec alia cuiuscumque generis Machina adest, quâ ad tantam distantiam projiceretur. Adde quod cum magnitudo partium, ex quibus Contagium conflatur, æque ac Velocitas, quâ fertur, planè exigua sit, necesse est, ut Momentum earum (quod jamjam annuimus) pro nihilo ferè ducatur. Quod si Momentum multo, quàm revera est, vehementius augeri ponamus, Rei tamen difficultas non minor superesset, præsertim si *Canalem*, per quem transeundum est, arctiorem, quàm solet, fieri meminimus. Quoniam enim *Penis* ab erectione sua induratur, atque membraneum *Urethra* foramen (quod Nerreo-spongiosis, quæ jam quoque inflantur, Corporibus sese immiscet) magnoperè compressum in conditionem utique angustiorum redigitur, idcirco ab omni fere commœtu Virus intercludi merito videatur.

Hæ profecto angustiae, quibus premitur *Urethra*, quando semen *Penis* erecto expellitur, sensibus se manifestius reddunt.

Præterea, ab accedente Nerreo-spongiosa substantiæ inflatione *Urethra* magis magisque coarctatur, ex quo sic, quòd *Lacera* ejus undequaque collidantur, atque interiores hujus *Fistulae Membranae Canalis* adeò gravem constrictionem patiuntur, ut nullius generis liquor à minori impetu propulsus, quàm qui semen aut urinam extrudit, queat permeare. Quâ ratione igitur liquorem, qui nullum aut planè exiguum Momentum habet, in *Urethram*, vehementer interea atque ex omni parte compressam, immitti posse judicemus?

Quòd si hoc Virus ad *Prostatas* usque pervehi, ibique suas vires (ut nonnulli credunt, non obstantibus difficultatibus supra allatis) exercere statuamus, tum profecto his viribus, quæ hi homines volunt, concessis, aliæ quoque necesse est, quàm quas illi tribuunt, multoque graviores, facultates itidem exercentur. Quippe si *D. Blenius* sibi confitet, tum equidem (uti infra docebimus) *Carunculae*, quæ Vasculorum seminalium orificiis annectuntur, ab hæc Peste prius frangentur, quàm semen corrumpi aut profluvium excitari poterit. Quod ad *Prostatas* attinet, ductus, qui ab iis propagantur, adeò tenues atque exigui sunt, ut cerni aut numerari vix queant. Itaque *Prostatæ* opus est externo quodam auxilio atque impetu, qui humorem foras exprimeret. Cum autem à liquore venenato vim talem exeri nullam intelligimus, manifestò efficitur *Gonorrhœam* à *Prostatâ* exoriri non posse, utcumque illarum liquor depraveur. Quinimò si hic Effluxus purulentus, non sine *Caruncularum*, quæ ad Vascula Spermatica alligantur, *Ductuumque Prostatarum* corrosione confici concedatur, tum profecto Medelam *Gonorrhœa* nunquam assequi poterimus, quia istiusmodi damnum resarciri nunquam posset. Cum autem è contra quotidianus ipse usus Remedia ad hunc Morbum cum bono eventu persæpe adhiberi testetur, itaque talem corrosionem nullam fieri, neque *Gonorrhœam* ex istis fontibus profluere, turè colligamus.

Quocirca si hujus Morbi Virus ad *Prostatas* usque & *Vesiculae seminales* pervehi supponatur, vim tamen ab his hominibus adscriptam exercere nun-

quam poterit.

Nonnulli ædèpol, qui *Prostatas* & *Vascula Spermatica* corrodi non putant, in eam opinionem inciderunt, ut Effluxum (qualis in *Gonorrhœâ* cernitur) ab Effervescentiâ quadam & phantasticâ Fermentatione (quæ sit per mixturam humoris venenati cum semine & liquore *Prostatarum*) immiscere & explicari posse arbitrentur. Cum autem hæc Hypothesis cum descriptionibus Anatomicis, in superiori *Capite* allatis, vehementer pugnet, itaque hujusmodi Effervescentiâ rem fictam esse & profus adumbratam, neque *Gonorrhœam* exinde proficisci, curò intelligimus.

Quæ cum ita sint, concludere licet, *Gonorrhœa* Virus ad *Prostatas* & *Vascula Seminalia* nequaquam pertinere, propterea quòd contagiosus ille liquor neque tantam velocitatem habet, ut illuc sursum feratur, neque effecta eius respondent viribus, quæ in hisce locis exerceri supponuntur.

Argumenta, quæ jam Ego sum laturus, à *Pestiori* confirmant ea, quæ supra cum ulavimus. Cum verò in eorum mentionem aliquot abhinc annis incidi, eadem renovare, uti se in isto *Libro* exhibent, atque in memoriam revocare liceat.

Primum igitur Argumentum ab istis Excrecentiis deprimatur, quæ in præcessu *Gonorrhœa* ab experientia sunt persæpè deprehensæ. Cum enim hujusmodi Tubercula præ viam semper Ulcus consequantur, palam efficitur, ubicumque Caro tumida & quasi incrustata sive aliud quocumque Ulcusculi vestigium relinquatur, Ulcus ibi prius infedisse; hujusmodi verò Excrecentiæ in *Urethra* reperiuntur; *Urethram* igitur acrimoniâ quoque Ulcerum corrodì non est ut dubitemus.

Quod de hæc re à Nobis dictum fuit, illud ad quotidianum usum adeò constanti ratione conformatur, ut factum ipsum Adversarii negare non possint, tamen si conclusionem, quam nos deducimus, infirmare contendant. Enimverò acidus Humor, si quoque à *Prostatâ* effundi concedatur, nihilo segnius (sunt) hujusmodi Ulcera atque Excrecentiis esset excitaturus, quàm si in eorum vicinitate feceratur; Experimentum itaque ab *Urethra* Ulceribus assumptum nequaquam impedit, quo minus hujus Morbi Acrimoniâ à *Prostatâ* preflueret.

Sed ut hujusce Experimenti vim irgentem ulterius videamus, id maxime observari debet, istiusmodi Excrecentiis juxta nostram *Gonorrhœa* sedem (*Urethram* scilicet) semper versari, vix unquam è contrario in vicinâ *Prostatarum*.

Quòd si forte eorum una sut altera prope *Prostatas* deprehendatur, in causâ est, quòd magna *Tabi* copia ibidem conglomerata, cum facilis decursus non detur, retro se convertit, aut à male adhibito Injectionum impetu retro pellitur. Hæc itaque, quæ de Excrecentiis à nobis dicta sunt, conclusionem nostram confirmant, & cum sequentibus Experimentis conjuncta indubitatam veritatem assequuntur.

Proximum Experimentum à communi Injectionum usu sumetur: ex eo enim quòd Injectiones *Gonorrhœam* persæpè comprimant, palam efficitur, liquorem earum ad partem ægram penetrare. Illud autem fieri nunquam potest, si *Prostatas*, seu loca superius posita, pro sede morbi capiamus. Illud equidem etiam atque etiam in memoriam revocari debet, quòd ab Anatomia nostrâ super ingenti *Urethra* curvaturâ admonemur: hanc quippe si perpendamus, quæ usque ab eâ parte, qua primò *Urethra* jungitur *Vesicae Collo*, donec ad ipsum *Penem* devenitum sit, continuatur; cum quidem apparebit, quàm durum erit facere, ut ad *Prostatas* aut Injectionis Liquor ita immitteretur, ut ad *Prostatas* aut *Vesicam*

Vesiculae Seminales perveniat, *Urethra Radix* in Pelvi est sita, in parte posteriori Abdominis, atque sub Os pubis sese infinuat, ut cum *Pene* tandem conjungatur. Cum itaque *Urethra* ab ulteriori Pelvis regione originem suam ducat, certe sine maximâ curvaturâ cum *Pene* conjungi nequit. Ex hoc igitur *Urethra* Cursu manifestò intelligimus, nullâ Iniectionem ad *Prostatas* deduci posse; nisi quæ ab arte singulari dirigatur. At profecto quicumque Syringis Urinam exercet, idem potest Liqueorem iniecitare, qui *Gonorrhœam* est suppressurus. Quocirca cum Effluxum ab Iniectione, quæ ultra *Penem* spargi nequit, suppressi videamus, pro certo est non modò omnes Iniectionis vires, quæ Morbum tollit, sed & Morbum ipsum, qui tollitur, intra *Penem* solum claudi & contineri. Quod contra vulgarem opinionem fuit demonstrandum.

Quòd si præterea recordemur singulo *Prostatarum* Tubulo suam carunculam sive valvulam appendi, quæ inter Liqueorem iniectatum atque *Prostatarum* Humorem commestum omnem intercludit, tum novæ ædepol vires accrescent huic Argumento, atque evidentior veritas elucescet.

Aliud Experimentum jam assero, quod non tantùm facillimum est tentatu, sed & præsentem difficultatem quàm commode absolvit.

Siquis enim medium *Penem* manu capiat, *Urethram*que continuâ compressione *Glandem* versus arte confringat, purulentus Liqueor protinus exprimitur: si deinde autem eadem Constrictio à *Pube* usque incipiens ad *Glandem* iteretur, nullus omnino Humor post primam compressionem extuldi cernitur. Ex quo apparet Sententiam, quæ per primam constrictioem expulsi, nequaquam antorsum urgeri à vi Liqueoris alicujus ab ipis *Prostatu* propagati ad locum, ubi primum compressio inceperit. Si enim hoc Virus à *Prostatu* fundi supponatur, tum profecto totus *Urethra* Canalis à Radice usque ad *Glandem* hoc foedo Liqueore completeretur; Quod huic Experimento adversatur.

Quocirca neque ex *Prostatu* nee earum Vicinitate *Gonorrhœa* fontem provenire, nec Sedem poni merito censeamus.

Huic autem Experimento à nonnullis opponitur, quòd quando Effluxus non minus ex *Pene* erecto quàm flaccido profluat, verùm in flaccido suo situ per declivem quasi Alveum decurrat, ob declinationem istam fortasse pollutum Humorem exprimere, uti ab Experimento indicatur, possemus: sin autem Prostatu originem spectemus, non est ut idcirco eam à *Prostatu* deduci denegemus.

Cum verò nihil ad rem interfit, quali situ *Penis* uratur, itaque situm sibi commodissimum ab Adversariis deligendum relinquimus.

Enimverò si Liqueorem in Alveo non tantùm inclinato, verùm etiam ad rectam (si ita velint) Lineam erecto profluentem statuamus, tum Liqueor ille cursu forsan paulo celeriori per Decliviam suam feratur, necesse tamen est Flumen à Fonte indefinenter profundi, & per totam Canalis seriem usque ad exitum continuari, quoniam Undæ profluentes ab Undis supervenientibus jugiter urgentur, donec ad ipsam retro Originem perveniamus.

Quando igitur Res ab Experimento facta in dubium vocari non potest, Conclusio quoque à Nobis illata, (nullum se: Liqueorem ad partem *Penis* manu impositis constrictam à *Prostatu* propagari) sese Veritati reddit consentaneam; ex quibus omnibus confici videtur, hujus Morbi fontem à *Prostatu* nequaquam proficisci.

Illud equidem fateri non dubitamus, Guttas nonnullas in omnibus his Canalibus, crebro lon-

Tom. II.

goque intervallo, postquam magnum flumen discesserit, stillantes observari. Cum verò istiusmodi Guttæ Tubulorum scabredini, quæ particulas Liqueoris languiscente Fluoris impetu irretire solet, potissimum debeantur, itaque ad rem in præfenti obiectam nihil exinde auxilii comparatur.

Neque quidem ab similes distillationes (uti infra animadvertemus) in discessu *Gonorrhœa* cernuntur. Quæ Observatio haud mediocrem Nobis Lucem afferet, ut intelligamus, quantum temporis antes requiratur, quàm ad optatam medelam hunc Morbum perducere expectemus.

Præter ea, quæ dicta sunt, nova quoque (si necessitas ita postulare) argumenta accersi poterint ex naturâ Remediorum, quæ huic Morbo adhiberi solent. Si quis enim fastum exitum perpendat, qui Diureticum Praxin consequitur, aut periculum & calamitates, quæ ab Adstringentibus Pharmacis & Iniectionibus sæpè procreantur, is nunquam rationem reddere poterit, cur *Gonorrhœa* à Diureticis juvetur, ab Adstringentibus verò *Veneræ Lues* crebro cietur, si hujus Morbi sedem in *Prostatu* collocaverit.

De hac autem re satis jam dictum est, parcimus igitur Argumentis, quæ ex obliquo cumulari possent, ne nimium illustrando molesti videamur.

Cum verò per vicinas undique Partes vis Contagii aliquando se spargat, *Prostatas* *Vesiculasque* *Seminales* in processu *Gonorrhœa* vitari tandem posse non vereor cogitari. Haud enim exinde efficitur, harum alicuius esse primam hujus Morbi sedem aut originem, unde Virus diffunditur. Effluxus enim, in egris *Prostatas* vasculisque *Seminalibus* incorruptis, Ligus sæpè cernitur & copiosus, à quâ unâ Observatione (si rem probe æstimemus) manifestò intelligimus, primam *Gonorrhœa* sedem in eis nequaquam collocari. Quippe si na se res habeat, tum *Prostatæ* & *Vascula* *Spermatica* prius debent, quàm Effluxus extra promanare, contaminari. Probabile profecto est, has Partes nonnunquam vitari, quando Ulcera nulla in *Urethra* cernere sit. At tamen hoc nunquam accidit, nisi quando Ulcera ista ab Iniectionibus, quæ regiones remotiores tangere non potuerunt, prius essent depulsa. Sed perpaucas hujus generis exempla proferri posse puto: Eruditissimique D. *Cyriacus* mihi multis Experimentis post Theoriæ meæ publicationem factis confirmavit, sese ingentia Vicia atque Defectus in *Urethris* eorum omnium effundisse, quos carnositatibus ibidem latitantibus vexatos explorasset.

Hoc igitur à Nobis paulo fufius demonstrato, quòd nec *Prostatæ* nec *Vascula* *Seminalia*, neque *Regiones* ulterius positæ primum hospitium *Gonorrhœa* præbere queant, reliquum est, ut quanam sint, & quantum ponderis afferant, argumenta Adversariorum, probe perpendamus.

Quoniam autem D. *Bleuine* inter Eos omnes maxime emineat, satis erit ea sola, quæ ille dicitur, recitare, ne infinitos Authores usque ad fastidium cumulemus.

» In promptu est (inquit ille) hunc Morbum in
» Vesicâ situm non esse. Eo enim pacto Ulceribus
» sere insanabilibus, aut Inflammatione, quæ per
» totum hujus Morbi processum permaneat, quæ
» que omnem penitus Urinæ egressum prohibeat,
» hæc Pars percelleretur. Multo minus probabile est,
» *Gonorrhœam* in Testiculis insidere posse: exinde enim
» acerrimi Dolores & Ardores & Intumescentiæ
» in his excitarentur.

» Neque Veritati magis consonum videtur, sedem
» in toto *Pene* collocari: quippe à fungosâ suâ spon-
» giosâque substantiâ, ab exquisitâ perceptione,

Kkkk 3

nec

» necnon ab ipsius Ufûs Sicâsque ratione, hoc Mem-
» brum Doloribus & Inflammationibus, crebris Hu-
» morum affluxibus & spasmodicis Gangrænisque adeo
» valde subicitur, ut per omnes ejus partes Con-
» tagium spargi nunquam poterit, nisi hæc omnia
» simul Symptomata, aut saltem pleraque sequeren-
» tur.

Postea verò quàm paucas Lineolas, quæ Sori-
tem intercipiunt, adjecisset, hanc demum Conclu-
sionem deducit.

» Hinc igitur (ait ille) satis intelligimus, Ve-
» ficulas illas, ad quarum custodiam semen traditur,
» esse certam sedem Gonorrhœa. Has enim à Vene-
» reâ sanie vehementer affici atque mutari ipsa In-
» juria, quæ sequitur, manifestat. Humor enim is-
» te, qui ad irrigandam Urethram comparatur,
» statim cohibetur: & si Regionem, ubi hæc Vas-
» cula suum situm obtinent, manu constringas, Ef-
» fluxus oculis copiosior subicitur.

» In dubium igitur vocari non potest, quin Go-
» norrhœa Virus Parastatas Prostatasque præ cæteris
» adoritur & convellat: hoc autem forte accidit,
» quoniam hæc Partes, cum in Poros maxime ex-
» caventur, Contagi facilius hospitium, quàm aliæ
» quæ circumjacent, possent exhibere. Quid verò
» de Mulieribus statuendum est, quæ Utrisque sunt
» destitutæ?

Contagiosum Liquorem eadem ratione, quæ in
Viris valuit, in Fœminis propagari non concedit,
neque à Testiculis Mulierum emanare, propter ni-
miam loci distantiam, permittit.

» Necessa est, ut per Uterum Pestis prius tran-
» feat, qui ob humiditatem ejus & crassitudinem re-
» tinere eam non potest.

Vaginam insuper excludit:
» Quippe si hæc Contages cum Liquore crasso,
» qui scaturit in Vaginâ, sese forsitan commiseret, tum
» Vires ejus extinctæ cito essent, aut saltem impe-
» ditæ, aut simul cum innatis illius loci sordibus
» expurgatæ.

» Ex quibus omnibus efficitur, Gonorrhœa sedem
» in Fœminis alibi, quàm ad Uterum, referri non
» posse.

Jam verò consistere aliquanto liceat, atque ex-
pendere, quò perducimur à totâ serie hujus Dispu-
tationis.

Si Partes, præter Prostatas, aliæ assignari ne-
queant, quæ Effluxui copiam dare possunt, aut
quibus hujusmodi Effluxus periculum magnum aut
perniciem non est allaturus, tum forte fortuna Ori-
gine hujus Morbi ad Prostatas debet revocari. Ad-
dedit ut si totam Hypothesein plane concedamus, res
tamen veritatem probabili tantum conjecturâ inni-
xam assequeretur. Quòd si alia corporis regio in
præcedenti *Blenii* enumeratione omittatur, tum nul-
la necessitas nobis imponitur ad Prostatas, tanquam
ad solum quoddam Gonorrhœa Asylum, confugien-
di. Ad talem verò Regionem statim digitos nos-
tros quasi intendemus, atque ibidem demum immo-
rabimur.

Quòd si præterea haud minus hisce horrendis in-
flammationibus, quàm prædictæ Corporis Partes,
Prostata etiam ipsæ, subjiciantur, tum profecto
ab iisdem rationibus, quibus hic Vir utens cæteras
amandavit, hæc quoque amandantur. Sin autem ex
Partibus, quæ ab Adversariis nostris excludun-
tur, una aut etiam omnes Inflammationibus non-
nunquam vexentur, ab iis verò periculis, quæ
horrenda & insanabilia *Blenio* audiunt, prorsus re-
moveantur, tum equidem facultas iis denegari non
debet largiendi sedem Gonorrhœa. Rem verò ita
se habere posse idem *Author* disertis verbis confite-
tur.

» Verum tamen est (ait) Gonorrhœam aliquando
» vesicæ Inflammationem, immanem in Testiculos
» Humorum defluxum, Ulceraque in Urethra quam-
» plurima secum trahere.

At verò hæc Partes ab omnibus his eruciabus
& capitalibus quasi pœnis (si iis, quæ superius dice-
bantur, credendum sit) omnino liberantur.

Si quis igitur *D. Blenii* sagacitatem, quæ Gonor-
rhœam in Prostata posuit, laudibus posthac & plau-
su cumulaverit, is perurbani quidem hominis, pa-
rum verò prudentis, nomen meretur. Argumento-
rum enim momenta, quibus ille utitur, non satis
firma sunt, ut fidem faciant, aut ullam assensui nos-
tro necessitatem incuriant.

Notatu ædè dignissimum est, quanta fiducia
Testiculi absterrentur, quàm facili autem & solu-
to animo *Parastata* seu *Epididymides* (quæ ad eò
artem iis adhærescunt, ut à quibusdam eorum habe-
antur partes) pro sede Morbi adscribuntur. Illud
insuper attento animo est advertendum, *Prostata*
*Prostata*que ob solam commoditatis rationem (ob
porositatem nempe suam) cæteris partibus à *D. Blen-
nio* præponi, qui quoque Contagii materiam mi-
rabili quodam atque inuitato modo ad Eis perdu-
ci conficitur: Uti autem propter inexplicabilem hunc
& ab omnibus Mechanismi regulis plane abhorren-
tem modum, quo Contages perducitur, *Prostata*
ablegatur à nobis, quo minus Gonorrhœa veneno
sedem & quasi hospitium præbeant, ita quoque a-
liam absurditatem ex ipsius Hypotheseos naturâ re-
dundantem depelli relinquitur.

» Quid enim (ait ille) de Mulieribus dicemus?
» Testiculi enim iis porosissimi sunt, eamque ob
causam ad Virus suscipiendum quàm optime com-
parati. Hos verò tanquam loco nimium disjunctos
rejecit. Quidni igitur ad eandem, quâ prius uteba-
tur, admirabilem deductionis rationem, in hac i-
tidem difficultate perfugiat? pari enim jure utraque
difficultas suffulcitur.

Convenit itaque (ut uno verbo rem conficiam)
mihi cum *Blenio*, quòd *Prostata* aut *Parastata* &
Vascula Spermatica, etiamsi modica veneni copia per-
duci ad istas Partes posset, Gonorrhœam satis com-
mode exciperent, nisi nimio loci intervallo essent
disjunctæ. Quapropter secundum ipsius *Blenii* Hy-
pothesin, hic Morbus ibidem recipi & collocari
non potest.

Concedo quidem *Prostatas* non tantam, quantum
Testiculi Fœminarum, loci distantiam obtinere;
atramen transversum haud minus digiti (si immodica
sit) quàm totius Utræ distantia impedimento est,
quo secius Venenum suscipi, & Morbus progigni
queat.

Sed ne ulterius *D. Blenium* Lectores suos in a-
lias quoque angustias, cum in Utero ponat Gonor-
rhœam Fœminarum, adducentem persequar. Cum
Argumenta, quæ ab eo afferuntur, interdum du-
bia sint & interdum sibi repugnantia, cum etiam
tota ejus Hypotheseis adeo manca sit & præ finita,
ut utriusque Sexui non conveniat, sedem Gonorrhœa
nec in *Vasculis Seminalibus*, nec in Partibus ubi erius
positis, figi oportere cum omni fiducia concludimus.

CAP. IV. De verâ sede Gonorrhœæ in utro- que Sexu: necnon de Materia Quantitatisque causâ.

Complura ex iisdem Argumentis, quæ *Prostata*
vindictant à suspitione Hospitii, quòd ab iis
huic Morbo vulgò creditur præheri, nobis quoque a-
nimimum inducunt, ut Urethram solam à Gonorrhœa af-
fici judicemus.

Quippe

Quippe si *Gonorrhœa* in *Prostatis* esset generata, annon *Urethra* per totam suam seriem prius istâ materiâ repleatur, quàm ex *Penis* Liquor possit jugiter profluere? quâ, quæso, ratione Injunctio poterit Effluxum suppressere, cum ad *Prostatas* & *vascula Spermatica* pervenendi copia non datur? Quando igitur in quibusdam *Penis* partibus hujus Morbi flumen non reperitur, ab injectionibus verò cohibetur, reliquum est, ut loca, quæ ad extremitatem ejus magis vergunt, vitiari tantum arbitremur.

Crescit quoque Probabilitas, si reputabitur quàm facili negotio *Gonorrhœa* virus in *Urethram*, præsertim verò prope *Glandem*, se insinuare queat. Adde ut si hæc Loca satis copiam ad Effluxum tantum pascendum possint suppeditare, non dubium est, quin pro sede hujus Morbi recte statuatur. Mira porro facilitas, quâ Liquor immittere se potest, perspicue advertitur, si modò ea, quæ de *Glandis* crassitudine supra diximus, in memoriam revocemus. Ibi enim *Urethram* non distinctam & ad finem usque uniformem servari, sed in *Glandem* aliquando tandem converti & evanescere notavimus. Quemadmodum verò ex ipsius Fabricæ naturâ *Glandis* densior & compressior sit, atque ægrius, quàm *Penis* ipse, Inflatione distendatur, ita Meatus, qui per *Glandem* penetrat & in *Urethra* locum substituitur, ipsâ *Urethra* paulo laxior atque apertior diducitur, ex quo fit, ut Particulæ contagiosæ in eum locum se facilius, quàm in *Urethram*, insinuare possint, etsi *Urethra* propius ad extremitatem *Penis*, quàm revera est, accedere supponatur.

Itaque jam dilucidum efficitur, quâ ratione *Penis*, quando Materiâ morbificâ undique circumdatur, nonnullas Contagii particulas admittit.

Postremo cum hic Locus, cui Virus imprimis vim infert, cum Experimentis omnibus, quæ supra proponuntur, quàm optime conveniat, itaque extra dubium ponitur, *Urethram*, paulo prius quàm in *Glandem* transit, esse veram sedem *Gonorrhœa*. Hæc verò res magis magisque elucescet, cum ad Symptomata, quæ hunc Morbum comitantur, quæque consequuntur, in hujus Dissertationis filo excutienda veniamus.

Sede igitur *Gonorrhœa* jam compertâ, deinceps explorare operam dabimus, quâ ratione hic novus Fons, cujus Rivali in abdito adhuc delituerunt, tantâ Humoris copiâ accommodatur, quantum in *Gonorrhœa* cursu emitti deprehendimus. Semen, quod à præcis plurimisque modernis Medicis pro Materiâ haberi solet, nihil posse vidimus. Deinceps igitur reputare oportet, utrum Pus aliquod cogatur, ubi vis contagiosa communicari potest; seu Humores ulli in hisce locis à Naturâ secreti & comparati jam depraventur, & in Materiâ *Gonorrhœa* transeant, sicut ante hæc conjecturâ prospiciatur: si igitur ex his aut unum aut utrumque pro certo comperiatur, necesse est, ut Materia, quæ premente *Gonorrhœa* profluit, exinde repetatur. Illud profecto ab omnibus advertitur, verum Pus in Musculis musculisque locis tantummodo glomerari, & quo longius partem aliquam Corporis à Musculorum conditione discedere, eo etiam minus ad Pus faciendum idoneam esse, præsertim verò si nullus ibi Adeps observetur; In Membranis enim Materia putrida rarior est, quàm Pus genuinum, illa verò, quæ in Glandulis coguntur, sive in Capsulâ quadam, seu Cystide servata sit, sive Partibus circumjacentibus diffusa, imperfectam Puris rationem obtinet. At verò cum per totam interiorum *Urethra* partem nihil cernere sit, quod magis ad Musculi naturam, quàm vasa ipsa sanguifera, inclinat, luculentum efficitur, perexiguam Puris copiam in *Urethra* colligi posse, adeoque Effluxum Pu-

ri in *Urethra* coactis adscribi non oportere. Res autem clarior erit, si quæ de *Penis* Musculis ante diximus, memoriâ teneamus. Adde quodd eadem quoque Ratio in fœmineo Genere locum habebit. Quippe *Vagina Musculis* situm ipsi vaginæ parallelum sortitur, tantumque strictioni ejus revocationique inservit, postquam vis intus ægens atque expandens cessaverit. Hic verò *Musculus* sufficientem Puris copiam præbere nullo modo potest, eum in exteriori superficie, ut prius ostensum fuit, infectatur. Accedit etiam quodd præmatura Effluxus ratio cum naturâ Puris concilianda non est. *Gonorrhœa* enim in Bidui Triduive spatio emicat; Pus verò (præsertim si ingentem, quæ aliquando profunditur, Copiam animo habeamus,) tam brevi tempore generari nequit.

Quin etiam Effluxus non tantum citius multo extra cernitur, quàm si ab Ulcere prægenito proveniat, sed etiam nulla profus est ratio, cur præeuntem ullam Inflammationem Effluxum hujusmodi concitaturam suspicemus. Si enim Inflammationem aliquam in *Vesica collo*, *Prostatique*, aut in *Urethra* meatu, accendi supponamus, tum profecto frequentissimum Urinæ reddendæ desiderium, acerrimusque inter mingendum dolor consequeretur, sicut usu cernere est in id genus morbis, etsi quando forte hæc loca Cantharidum aculeis pungantur: è contra verò Effluxus, qui ab Inflammatione exoriri supponitur, absque ullâ molestiâ, aut Urinæ ardore per biduum triduumve emanat. Illud autem quotidianæ Experimentæ esset contrarium, si Inflammationi Profluvium debeatur. Quod unquam igitur ulcus aut Inflammatio regnante *Gonorrhœa* animadvertitur, Acrimoniam Morbi ortum non præbet, sed originem accipit ab illa.

Hæc autem majorem fidem habebunt, si cum alterâ virulenti Ulceris Affectione conferamus. Ulcus enim, cum primo inciditur, atque temper & vehementiorem conditionem præ se fert: E contra *Gonorrhœa* materia mitis admodum & mollis reperitur, atque in initio, ut supra notavimus, exigua corruptione afficitur. Itaque quum *Gonorrhœa* materia eam eâ, ex quâ Ulcus constat, minime conveniat, absit à *Sapientibus*, ut ad Ulceris naturam *Gonorrhœa* ab his referatur. Quando hi duo vulgares *Gonorrhœa* fontes, ad quos tanquam pulchra pollicentes, Medici, (quorquor huc morbo operam dederunt) recurrere consueverunt, resistentur penitus & removeantur. Quando etiam nobis ante omnia curæ est, ne falsam sedem pro vera accipiamus (imposturam enim comprobando, ad hujus Morbi naturam & curandi methodum perducere non possumus) itaque jam pensitemus animo, utrum Liquor aliquis in hisce locis à Natura secretus reperitur, qui à veneno corrumpi, & in materiâ *Gonorrhœa* mutari posse videatur.

Quod ut feliciter persequamur, mente repetendum est id, quod supra innuimus, varios nempe canales modicæ mehercule magnitudinis in *Urethra* inveniri, qui album viscidumque Liquidum inferunt, ut feminis & urinæ Acrimonia leniatur. Itaque si efficiens *Gonorrhœa* causa liquoris hujus copiam aut raritatem zaugere, aut colorem mutare valeat, tum omnia *Gonorrhœa* Symptomata ante oculos subjicientur. Adeo ut si hanc rem paulo accuratiori animo conspectam habeamus, ad *Gonorrhœa* Naturam directo itinere perveniamus; neque in uno loco (ut imprudentes & ignavi homines solent) consistens, diffusi commodiora nos unquam vestigia assecuturos: Quo nihil vim infert intellectui gravicem.

Quinto hæc Hypothesis veritati se magis accommodatam est redditura, si crassitudinem, colorem & copiam liquoris eodem profus modo, quo inter

senibus exhiberi, eodemque ordine malignam causam aut tolli penitus, aut saltem mitigari, reputemus. Adhæc *Gonorrhœa* in mulieribus ex eodem fundamento reperti & explicari potest: Quæ res, si aliâ quacunque Hypothesi utamur, ad finem perducere nequit, incredibilemque Naturæ harmoniam indicat, qua diversa ejusdem speciei opera in diversis locis temporibusque effecta, (si modò locorum rationes prudenter habeamus) ab iisdem plane institutis perficiuntur.

Hæc omnia verò manifesta erunt, si (quod suo loco notavimus) *Vaginam* scilicet, non minus quam *Urethram*, permultis hujusmodi ductibus intrui, memoriæ mandemus.

Si ædopol canales, qui *Vagina* suppetunt, citius quam cæteri in lucem prodierunt, lacunarumque titulo semper fuerunt insigniti, posthæc verò hoc vocabulum, quandocunque alteruter ex his sub considerationem nostram veniat, libenter assumemus, quoniam ductus hoc nomine ornatu pari ratione ad symptomata in utroque sexu promovenda concurrunt, & *Gonorrhœæ* materiam suppeditant: sola in hac Hypothesi manet difficultas, quo pacto tam tenuis & exiguæ Glandulæ ad tantam, quanta in *Gonorrhœa* profluit, copiam sufficiant, expedire, & quâ ratione Liquor, qui valde modicus à Naturâ valenti homini præbetur, ægroto tam vehementer augeatur.

Ut huic difficultati occurramus, animadverti debet nonnullas Glandulas in œconomia corporis reperiri, quæ non simul liquorem suum, atque ex sanguine secernitur, emittunt, sed in Glandulis ipsis, aut in Capsula quadam seu Cystide, ad hoc ipsum munus comparata, recondunt, unde, cum tempus ita postulat, effunditur: alias verò esse, à quibus excretorii ductus propagantur, qui prodigis quasi orificiis Liquorem sibi jugiter commissum jugiter profundunt. Ad primam classem reducuntur *Prostata*, *Testiculi*, atque *Glandula*, quæ influunt in vesiculas feminales; ad alteram verò pertinent *Miliares Cutis Glandula*, istæ quoque, quarum excretorii ductus Lacunæ vocantur, in Mulierum *Vaginâ*, & in *Urethra* Marium conspersæ.

Hinc sequitur, si duæ Glandulæ (una ex utraque classe accepta) in æqualibus determinatisque temporibus æquales Fluidorum quantitates excernant, necesse est unius magnitudinem ab altera multum superari. At verò minimus, (qui fieri potest) excessus (si copia materiæ in utrisque fere æqualis ponatur) quantitati Liquoris isto Temporis intervallo secreti, & in Glandulis sepositi certe adæquabitur. Etsi autem hic Excessus pro minimo habeatur, tamen differentia inter earum magnitudines vehementius multò augebitur, si *Glandula*, cui retinendi facultas est, quantitatem liquoris duplo, triplo, quadruplove ac majorem, quam quæ uno impetu ab altera *Glandula* extruditur, possit continere. Ex quo fit, ut inter harum Glandularum magnitudines quamlibet proportionem assignare liceat, quantum Liquor, in dato tempore secretus, eandem penitus in utrisque quantitatem obtineat.

Hinc est, quòd quanquam Glandulæ, quæ *Urethra* *Vagina*que tribuuntur, adeo exiguæ ponantur, ut aciem oculorum fugiant, tantam tamen fluidorum copiam in determinato tempore secernendi, quanta à *Prostata* *Testiculis*que conjunctim sumptis separatur, facultatem habere possint. Hoc verò ut fiat luculentius, liceat mihi (quæso) supponere, Glandulas, (quibus Lacunæ suppetunt loco Ductuum excretoriorum) in uno minuto tantum liquorem quantum dimidii grani pondus habebit, jugiter secernere. Ea ratione in horæ spatio triginta grana erunt separata, atque in horis viginti quatuor, sive die naturali summa ad duodecim drachmas seu

sesquiunciam redibit: Quæ quantitas major erit, quam quæ in mediocri temporis spatio à *Prostata*, *Testiculis* & *Vasculis spermaticis* continue suppedabitur. Hinc liquet *Urethra* atque *Vagina* Glandulas eorum Fluminum, quæ in *Gonorrhœa* processu in sensus incurrunt, origines rite reputari, quippe nulla conditione vacant, quam *Prostata*, *Testiculi*, vel alia quævis Glandula (eminus scilicet sita) potest sibi vindicare. Instare tamen contra fortassis erit, quo pacto fiat, ut in Glandulis, quæ ad *Urethram* & *Vaginam* referuntur, Liquoris flumen, cum *Gonorrhœa* laboretur, supra naturalem modum tam vehementer augeatur. Verùm hæc difficultas non minus iis hominibus, quibus placet *Gonorrhœam* in *Prostata* collocare, quam qui *Urethram* aut *Vaginam* assignant, imminet. Quippe è supra dictis ostensum fuit, quòd ingens *Gonorrhœa* profluviolum ad humorem ex *Prostata* secretum quam ex Lacunis, parem saltem, & fortasse majorem proportionem habeat. Atque equidem, ut verbo dicam, in quocunque loco ortus morbi ponatur, eadem semper difficultas permanet, neque unquam erit sublata è medio, nisi ante expediemus, quibus rationibus Liquoris, à Glandula aliqua percolati, quantitas à Morbo aut Medicamento tam admirabilem in modum possit exaugeri. Animalis profecto œconomia nos admonet, ut si qua Glandula aut Ductus excretorius stimulatione quadam afficiatur, Liquor, qui ab impetu stimulative est expulsus, tantò copiosior utique effundetur, quòd fortior sit ista vis, quæ Glandulas prædictas aut ductus extimulat. Experimentiâ compertum est, si istius pulveris, qui ex *Cantharidibus* est confectus, perpaululum ad aliquam corporis partem admoveas, de repente *Pustula* emergit, & copia Humoris longissime uberius à Glandulis per vim stimulativam elicitur, quam quæ per insensibilem perspirationem exudat.

Sæpenumero adverti solet, paucas hujus pulveris particulas, quæ per vehiculum sanguinis ad Vesicam, partesque Generationi addictas, perferri possunt, irritatione quadam inflammationem ibidem gravissimam, & æstum accendere, *Penis* erectionem & vehementes urinæ ardores excitare. Et vix quidem ausim inficiari, quin, si hic Pulvis ad *Urethram* aut *Vaginam* extrinsecus apponatur, ulcera & graves inflammationes cicerentur, atque ingens simul liquoris Effluxus *Gonorrhœa* haud dissimilis erumpere, etsi forte istiusmodi Liquor neque tanta acrimonia & malignitate imbui, nec tantam, quanta in *Gonorrhœa* deprehenditur, fluminis diuturnitatem obtinere videatur.

Quandoquidem igitur virus, quòd præ manibus est, acri quodam & penetranti spiritu imbuitur, quid ni per *Urethram* atque *Vaginam* conspergere ulcera, Glandulas omnes ferire, & stimulare, & ingentem, sicut *Cantharidum* vis, Humorum copiam glomerare valeat? Accedit etiam, quòd pro certo scimus, subtile *Gonorrhœa* venenum multò vehementius se agitare, celatum & quasi sepultum subitò nonnunquam resurgere & redandare, mutationemque demum Liquoris glandulosi & depravationem multò graviolem inducere posse, quam universus *Cantharidum* impetus minaretur.

Quod si ad hæc incredibilem Glandularum numerum, si Ductuum, quibus gaudent, excretoriorum breviter & amplitudinem animis nostris teneamus, Copia Effluxus pariter & Diuturnitas manifestius explicabitur. His itaque omnibus æquo animo sumptis & perpensis, non vertor quin sententia fuerit, omnem Liquoris copiam, quancunque unquam cernitur in *Gonorrhœa*, à *Vagina* atque *Urethra*

Glan-

Glandulis suppeditari posse, si modò via stimulat-
va accesserit.

Cot. 1. Hinc facilem Experimenti, à *M. Blesio* memorati solutionem habemus, qui quasdam mo-
lieres, nullo licet inter coitum semine ejecto, con-
tagem suscipisse refert.

Hoc autem Exemplum Hypothesin ab eo ejusque
secutoribus extractam funditus everte, sed facillimum
est Explicata, si nostra de sede & Materia *Gonor-
rhœæ* Theoria admittatur.

Cot. 2. Nostra insuper Doctrina Fœminarum
Gonorrhœam in Utero collocandi necessitatem nobis
nullam imponit. E contra verò Adversarius abesse
non potest, quin ad ejusdem Phænomeni in duo-
bus ejusdem generis exemplis exacta explicationem
duas Hypotheses adhibeat, quæ (si concedamus)
symptomatibus tamen in Mulierum *Gonorrhœâ* de-
prehensa nequaquam satisfecerent: uti ex his, quæ
& in præfati & in superiori capite dicta fuerunt,
luculentissimum efficitur.

Veracitamen non desunt nonnulli, qui Exem-
plorum ex Praxi supra desumptorum, horum et-
iam, quæ in speculatione solâ versantur, Theo-
rematum ignari vix unquam se in animum indu-
cent, ut Liquorem à solâ Glandularum Ductum-
que excretorium stimulatione centies milliesve
augeri posse credant. Sin autem in hoc genere stu-
dii inchoati prorsus non sint & absurdi, necesse
est, ut à supra allatis rationibus vincantur, si ea
sola, quæ Mulieribus, *Fluore albo* laborantibus,
accidunt, in memoriam revocent, Liquorilque co-
piam in *Vagina* vulgò repertam cum incredibili ist-
ius morbi profluvio conferant. Constat tamen in-
ter omnes hoc magnum flumen à malâ tantum cor-
poris valetudine proficisci, colore nque ejus, atque
alias qualitates, tantam cum *Gonorrhœâ* similitudi-
nem habere, ut Medici partim periti non est inter
utrumque morbum dijudiicare. Quamobrem mirabi-
lis Liquoris copia, in *Fluore albo* erumpens, non
modo plurimum confert ad meliorem in Mulieribus,
verùm etiam in Maribus, *Gonorrhœæ* explica-
tionem.

Hæc ratione igitur universæ, quæ reperiuntur in
Gonorrhœâ, difficultates paucis verbis conficiuntur,
& Symptomata sunt facillima intellecta, si modò
Hypothesi nostræ, quæ ad sensus ipsos se reddit
accommodatam, perpaululam concedamus: Adeo ut
quicquid posthac diligentè in Experimentis sedulo
colligendis, & in omnibus Symptomatibus, quæ aut
ingravescente morbo, aut decedente versantur,
ante oculos ad Hypothesin nostram redigendis, &
quasi conformandis, adhibebitur, ad eum tantum-
modo finem dirigetur, ut addantur (quantum fieri
potest) Evidentiæ lumina, non ut veritatis radi-
ces resigantur. Prius autem quàm propositum per-
ficiam, aut ea, quæ universim posuimus, sigilla-
tim perstringam, non fastidiosum erit (ut opinor)
Lectoribus si quæ de *Lut Venereâ* & de origine
Gonorrhœæ senserunt Veteres, recitavero.

Fernelii igitur verbis utar, qui sensum eorum non
sine elegantia complectitur.

» Vapor deinde, aut Spiritus ductu cavo Puden-
» di introeans (neque enim credibile est, humo-
» ris quiddam eò subire) venæ cavæ sanguinem
» arteriæque majoris Spiritum labefcit. Tunc e-
» nim Bubo prorumpit in *Liguine*: hinc vasis sper-
» maticis, reatibusque affectis *Gonorrhœæ* se pro-
» dit; quâ virus velut eructando turpissimè ejici-
» tur.

CAP. V. Ab acri Materia inter Sexta sparsâ
atque communicatâ, *Gonorrhœa* ortum
ducit.

Natura Acrimonie, quæ *Gonorrhœam* constituit,
viresque, quæ corripitur, incredibiles in cla-
riorem lucem proferantur, si cum aliis humoribus
acrimoniam imbutis, sive it sint, qui in secretâ
humani corporis reperiuntur, seu qui ex artificiosa
permissione proveniunt, comparationem institue-
mus. Imprimis igitur, si *Gonorrhœæ* virus in Tinc-
turam, ex *Violarum* floribus contactam, aut in suc-
cum *Heliotropii* infundatur, protinus Hic in cu-
preum colorem nigabit, illa verò rubedinem paulo
dilutiorẽ exhibebit. Cum autem similiter colo-
rem utriusque Liquoris in rubedinem Acidus spi-
ritus solet convertere, indicio est, Materiam in
Gonorrhœa cursu promanentem, acidi & corrosivi sa-
lis rationem obtinere. Sed cum usâ per se com-
perimus, quod hoc virus, (etsi major copia ejus
sit, quàm quæ *Carcinoma* excitare, multo autem
major, quàm quæ *Gonorrhœam* solet progredere,) Peni
ipsi admotum, nullam prorsus ibi pustulam aut ul-
cus elicit, nec usitatas Acidorum vellectiones præ-
se fert, nec delicatam ipsius Glandis substantiam,
nudato licet capite in quibusdam viris eminentem,
expugnat; cum verò è contra in aliis hominibus,
qui Glandem nunquam nisi in Coitis articulo Præ-
putii expertem habent, sœdam aliquando *Carcino-
ma* glomeretur; turd igitur est colligere *Carcinoma*,
haud æque in duabus Glandibus, (quæ eandem
plane substantiam, diversam verò Cuticulæ integri-
tatem forciuntur) ab hujus Liquoris acrimoniam ex-
citari, qui nihilominus tantas vires exerit, ut ea
ulceratam cutem (quod ab ignibus & aquis fortis-
sime fieri solet) ad rugosam, exusti carbonis instar,
siccitatem redigat.

Quemadmodum verò quælibet pars Cuticulæ,
si *Spiritus Vitrioli*, *Serba butyrum*, *Lapis infernalis*,
aut quodecunque aliud medicamentum Escharoti-
cum opponatur, simili ferè ordine percollitur, ita
non ibo inficias, quin *Gonorrhœæ* virus ab istis me-
dicamentis Acrimoniam multum suævetur; in eo au-
tem vincit, quod novas, missione cum debito hu-
more factâ, vires adipiscitur. E contrario autem
pro certo habemus, contagiosam hujus Morbi ma-
teriam, si cum aliis omnibus ejusdem generis li-
quoribus, in humani corporis fabricâ unquam re-
pertis, comparatio fruatur, præ cæteris vi corrosi-
vâ eminere. Acerissima equidem sunt, quæ ex ul-
ceribus scorbuticis, ex *Herpete Militari*, aut *Cancro
exulcerato*, aut *Phagedænicis*, *Chironiisve* ulceribus
ebullit, tenerrimis partibus Corporis, largo læt
flumine, admota non modò ulcus nullum, sed ne
pustulam quidem aliquam, inducit.

Ex his, quæ jam diximus, natura hujus Acri-
monie atque conditio colligi potest, sensibus sese
manifestius proditura, cum Symptomatum, quæ in
Morbo occurrunt, Historia accesserit. Denique
igitur Operatio *Acidi Spiritus* exerciendâ est, qui
fortiores eundo mirum in modum vires adipisci-
tur, & universos humanæ Fabricæ succos depravans,
vitam prius aliquando extinguit, quàm in se ad ul-
timum statum, & quasi periodum perducitur. Mo-
dum verò, quo Insens virus se exerit, & *Gonor-
rhœam* cum suo Symptomatum Satellitio infert
(cum ad Institutum nostrum magis sit) paulo enu-
cleatius expendemus. Perniciosa Liquoris Acidi ac-
tio in eo potissimum consistit, quod vasa corporis,
quibus insidet, crebrâ & vehementi contractione
percellat. Hæc verò vasa (quando sunt à Natura-
li suâ Elasticitate, aut à celeri motu Liquorum;
quæ

quos continent, plus minus in pristinam conditionem restituantur) Effluxum Humorum, quos aut fecerunt, aut continent, uberiorem jugiter effundunt. Itaque oscula excretoriorum canalium atque ipsi lacunarum ductus ab acri contagio spiritu, quasi calcare quodam stimulantur, Liquorem ab hisce Ductibus profuscentem antorsum urgent cum impetu virtuti stimulantici, cæteris paribus, proportionato.

Hinc ea omnia, quæ per totum Gonorrhœam, sive prudenter seu imperitè suppressæ, curriculum contingunt, luculenter deducamus; quippe cum vis stimulativa sit ipsa contagio, cumque etiam vasi admoveatur, quod multo vehementius quam Glandis substantia, tactum refugit, non possumus dubitare, quin virus Gonorrhœam inducens multo minus copiosum sit, quam quod Carcinomati originem largitur: adeo ut veneni quantitas, quæ ad Gonorrhœam sufficit, millesimam fortasse Grani partem pondere non excedat. Si enim inter contagiosam Carcinomatosis, & Gonorrhœam materiam comparatio ulla potest intercedere, ex ante dictis efficitur, nullam proflus Gonorrhœam exorturam.

Ex meâ Hypothesi palam sit, Carcinoma intus natum & collectum Gonorrhœam flumina reprimendi, ne foras erumperent, potestatem habere; Quod licet in experientiam sæpenumero incurreret, sefellit tamen multos, & in ægroti hominis periculum & in Medici offensionem male redundavit.

Quamobrem operæ pretium erit hujus Generis exemplum, quod in meam exercitationem incidit, atterere; Quodque si attento & sagaci animo excipiat, non solum ad Symptomatum cognitionem, sed & ad ipsam Medelæ rationem rite percipiendam magno opere conducet.

Carcinoma, de quo verba facturi sumus, in Glandu radice emicuit, exiguam in initio formam habens, & ad Medici consilium, cum nulla Gonorrhœa suspicio esset, per multos dies non referebatur. Tametsi verò Carcinoma subitam præ exiguitate curationem polliceri videbatur, tamen unguento meo, ut majoris momenti Carcinomata solent, non cessit, sed vires ultra sparsit & partes undique proximas irritavit: Quæ pessima cum ego adverti judicia, statim in eam incidi opinionem, ut arbitraer, contagium suas omnes in Urethrâ radices agere, & Gonorrhœam, disrupto Carcinomate, cito foras erupturam. Protinus igitur interna ægroti medicamenta adhibui, quæ corrosione prius feliciter compressa, tribus Hebdomadibus post Coitum lapsis, Gonorrhœam tandem induxerunt. Notatu quoque dignum est, quod Effluxus non se (ut vulgo accidit) pedetentim glomeravit, sed magna subito copia Liquoris (ut in Recidivationibus, ubi profluvium à Medicamentis Restringtonibus fuit coërcitum, fieri solet) duo scilicet cochlearia, duodecim horarum spatio, repleturi fundebatur: ex quo luculentissime efficitur, Humorem Glandularum Odoriferarum corruptum fuisse & paulo uberius secretum, cætera tamen erumpere non posse, donec incrassatum Carcinoma, à quo repressus fuit, prius dissolveretur. Rem familiari cuidam meo, in Luis Venerea exercitatione spectatissimo, cum Ego forte imperitè, ille etiam quamplurima in sua Praxi hujus Generis exempla, quorum Ratio sibi stetit in occulto, offendisse confirmavit. Ex his verò unum, quod mihi maximi momenti esse videtur, eoque magis, quia & Medicus & Ægrotus jam valent superstites, subjungamus.

Cum à quodam Lue Venerea oppresso Familiaris meus vocatus esset in subsidium, intelligebat, præviæ Gonorrhœa suppressionem per Cathartica Medicamina fuisse confectam, pauca autem Restrin-

gentia adhibita fuisse. Profluvium quoque bene & brevi prius decessisse, tribus verò septimanis post lapsis de integro exundasse: ingravescentis Effluxus, iisdem plane rationibus relevatus, ad mensum delinuit, tum verò iterum emergens, ab iisdem Medicamentis reprimerebatur: statim à recenti hac suppressione Excessus emicuit in ægi frontem, complanata verò fuit refluenta Gonorrhœa, quæ per prædictas rationes rursus retenta per aliquot menses persistit, donec matura demum in Luem Veneream vertetur.

Neque equidem Medicus ipse, quo Æger utebatur, nec Familiaris meus, quod aut in curatione, aut in discellu Gonorrhœa reprehendi potuit, nihil habuerunt; adeo ut gravis utriusque fuerit admiratio, unde Venerea Lues tam subito extiterit. Accedit quod Gonorrhœa, cum diu multumque promanaverit, omni vi sua & quasi spiculo plerumque spoliatur: majori igitur admiratione dignum est Veneream Luem Effluxui tam diuturno supervenire, si Prudentia Medicorum reprehensione justa caruisset.

Verum hæc omnia jam mirari desinemus, quæ multo magis ante mirabamur, si Carcinoma in Urethrâ latitans supponamus. Vis enim Carcinomatosis, prædictis curandi rationibus aliisque, quæ infra significandæ sunt, adhibitis mitigari, necnon Effluxus inhiberi potest: si enim minima Venerea Lapis particula non penitus subacta supererit, repente partes proximas tentat & quasi vocat in societatem, universam sanguinis massam tandem pollutura. Quando igitur cessante Gonorrhœa ulterius usus Medicamentorum amoveri solet, Carcinoma tuto sese interea agitat, & collectis iterum viribus erumpit in Gonorrhœam, quæ per antedictas methodos repressa, alternatim postea renovat sua flumina, donec aut ad perfectam medelam, radice mali fundites evulsâ, perducitur, aut repetitis nimium viribus, in Veneream Luem adolescit.

Ἐξοσφιστικὴ subsidentiâ cum Gonorrhœa reslueret, maximam sine dubio admirationem habet, non caret verò facili explicatione, si quæ in secundâ hujus Tractatus parte superius dicta fuerint, diligenti animo percipiantur. Alexander Trajanus Petronius hanc rem aliqua ex parte compertam habuit, cum curationem traditurus, quâ Gonorrhœa, quæ Purgantibus aliisque Medicamentis restitit, tractanda est, addit.

» Sæpe enim hac existenti reliquum corpus ab interna Gallici Morbi Labe vindicari consuevit.

Quemadmodum verò hæc vis stimulativa continuo suas exerit vellitationes, ita quod Effecta ejus continua quoque essent, necesse est.

Hinc sit, ut Materiam noctes & dies & in omni situ corporis jugi flumine effusam deprehendamus. Notatu quoque dignissimum est, quod hic Liqueor non tantum multò citius, quam si ulcus aliquod generetur, foras se prodit, sed etiam multo albidior est & viscosior quam Ulcus (ut ex supra dictis patet) unquam cernitur. Ex quibus manifestum efficitur hunc album viscidumque Liqueorem, qui tam subito foras apparet, nihil aliud esse præter Humorem Lacunarum, non multum contage vitiatum, & ab acido spiritu evocatum.

Hæc equidem prima affectio, utcumque vulgaris sit, à supra memoratis Hypothesibus evolvi non potest, si omnia, quæ accidunt in Gonorrhœa, Vesiculis seminalibus, pro sede morbi assignatis atque acceptis, explicari possent, tamen Effluxum fieri prius posse, quam semen aut Prostatarum Liqueor est corruptus, nemo affirmabit. Quod si corruptio ibidem supponatur, necesse est, ut Liqueor eodem, quo recens corruptus imbuebatur, colore, vel flavo semper, aut viridi persusus emanet; quod Experientia

peritentiæ aduersatur. Præterea, si corrupta hæc materies ex Pure consilerur, tum pessimas in Primordiis suis conditiones, maximam nempe flavedinem aut viriditatem habitura esset, quod nequaquam deprehendimus. Quando autem hoc Symptoma Hypothesi nostræ tam facile se reddit explicatu, novum exinde opinio nostræ firmiter assequitur.

Liquor equidem, qui incipiente morbo albus & viscidus apparet, ingravescente eò rarior & flavus & viridis evadit. Rariss autem ex accedente secreti Humoris copia resecti magna ex parte debet, estsi fortasse ad liquorum aut salium, qui flavedinem efficiunt, naturam quodammodo referatur. Flavius verò color partim flavis homini sanguinis humoribus, partim etiam acidis salibus, qui Gonorrhœam excitant, debetur. Quod ad primos spectat; pro comperto habemus Liquores, si secretio in hisce locis præcipitur, aut si quis lesio forte offendat Glandulas, impurus magis, quam alias, & mixtos separari. Hinc confirmatur, quali ratione Fel hoc Liquore permixtum colorem flumini flavum subministrat. Hoc verò non tantum à sensibus nostris non abhorret, sed etiam ad quotidianam Experimentiam accommodatur: In Scrophulis enim aliisque id genus ulceribus Humor ebulliens intensiori, quam quæ Gonorrhœa insignitur, flavedine suffunditur, quanquam color fortassis, cum in linteolum exarescat, paulo debilitator exhibetur: cujus causa est, quod horum Ulcerum Liquor, (cui calor subicitur) cum Gonorrhœa latice rarior sit, citius exarescat atque abeat in vapores. Cum verò hæc flavedo quiddam cum contagiosis Ulceribus, quiddam quoque cum non contagiosis communicet, quidni colligamus flavum in utrisque Colorem ab eadem causa, à biliosis nempe sanguinis particulis proficisci? præsertim etiam cum usu frequenti cernimus Gonorrhœam sæpenumero ad optatam medelam perduci, quando ad ultimam utique guttam Flavedo perseveraverit. Res autem se ita habere non possit, si Flavedo temper pars sit, vel indicium contagionis.

Quandoquidem verò flavi laticis, qui durante Gonorrhœa effunditur, suppressioni Venerea Lues persæpe succedat, probabile admodum est ipsam contagem à naturâ ita esse comparatam, ut Flavedinem excitaret: & conjecturâ quoque consequimur, quod Acidi salis rationem flava hæc & corrosiva materies obtineat, quia viriditatem (reliquum Effluxus colorem) Mithens cum Urinis salibus, aut Alkali, animalibusque Lymphæ particulis factâ facile inducit.

Cor. 1. Ex his luculenter constat, quò citius Profluvium erumpit, eò vehementiorem, cæteris paribus, acrimoniam fuisse; eò autem leniorem, quò diutius cohibetur, nisi forte Carcinoma intus delitescat.

Cor. 2. Profluvii incrementa proximis post initium quatuor aut quinque diebus allata se habent, ut gradus corrosivæ virtutis in isto temporis intervallo æquifiri.

Cor. 3. Effluxus color eò intensior per singulos istos dies efficitur, quò major accedit copia salium, quorum ratio præ Fluidorum quantitate indies accrescit.

Cor. 4. Profecto Effluxu Venerea Lues generari nequit, quia Contages per Pudenda penitus ejicitur, quæ, si forte Egressus denegetur, refluit in sanguinem, & Locum polluendo veneream inducit. Schol. Ex omnibus his simul sumptis, manifestò efficitur, materiam Luis venereæ esse venenum quoddam, quod sibi cæteros Humores, assimilandi facultatem habet, quodque idcirco nunquam, nisi inter-

nis curandi rationibus adhibitis, radicitus evellitur.

Prius tamen quam præfens caput conficiam, valde ad rem erit, si unam D. Bleani observationem breviter perstringam, utpote quod singularis admodum nescio est, & totam ejus sententiam de sede & natura Gonorrhœa funditus evertit. « Quando, inquit ille, premente virulenta Gonorrhœa, ingens mingendi desiderium excitetur, quando quoque materia Effluxum, qui Canalem suum vexit, undique & percellit, viridulo quodam aut flavo colore perfusum cornamus, tum dubitare non possamus, quin Vesica Partesque proximæ inflammantur. Superius verò luculenter ostendimus, quanta absurditate hujus morbi sedes ad Vesicam referatur.

Notarum quoque vellem, quod hic vir certam Vesicæ Inflammationem ab hac Liquoris viriditate aut flavedine significari vult.

Quid igitur de Malis huius est censendum, quæ de viridulo hoc & flavo Effluxu participant? Harum verò Vesicam hujus morbi participem esse ille ipse non concedit. Sed ne amplius immerer in debili ejus Hypothesi redarguenda, illud, quod Medici fere omnes ostendunt, animadvertendum censeo, materiam nimirum Gonorrhœa absque ulla Penis erectione in Maribus, & absque ullo Titillationis stimulo in utroque sexu exundare: sicuti hoc Symptoma æque in miti & quasi inertis Gonorrhœa atque in virulenta deprehenditur, non est ut pro formali hujus indicatione accipiatur. Utrinque autem Ratio est, quia Flumina hujusce morbi vel valvularum, quæ valvulis spermaticis appenduntur, relaxationi, vel Liquori à Lacunarum stimulatione concitato originem suam debent. Hi verò Effluxus, cum neutrum ex parte aut cause sint aut effectus cupidinis, nullum profus voluptatis sensum excitant.

Magis verò esset accuratæ veritati consonum notavisse quòd stimulat va hujus acrimonie vis tantam in initio & sine morbi Titillationem Penis progignit, ut vix unquam Gonorrhœa reperitur, quæ his temporibus non secum effert nocturnas Pollutiones.

Quæ ad vulgates Gonorrhœa indicationes universim pertinere vix sunt; nec non natura, sedes, & causa hujus morbi satis fuscè sunt explicata, illud proximum est, ut videamus, an Hypothesis nostræ ad Symptomatum omnium explicationem quadret, & ad earum molestias mitigandas sufficiat, dom morbus ipse, à quo hæc mala propagantur, præcipuam Medicæ curam stadiumque occupat.

CAP. VI. De acutis Doloribus, qui inter mingendum cientur.

Dolor, qui inter mingendum excitatur, tam constans est Gonorrhœa affectio atque comes, ut pro ipso morbo persæpe à Gallicis Scriptoribus substituat. Quando hic Dolor infante morbo plane nullus sit, neque ghsit unquam, nisi humores magnopere depraventur; quando etiam multo ante Effluxus suppressionem (vi tantum acrimonie retusa) hujusmodi Angor penitus extinguatur, igitur pro solo ejus Symptomate haberi debet. Quæ ratione verò hos dolores urinis præcreat, facillimum erit intellectu, si Urinam ex partibus tum membranæ, tum spongiosis, continet recognoscimus. Cum enim Partes membranæ ab æri aliquo Humore vellicentur, præterius nervosæ Fibre asperitate quoddam læssitæ efficiunt, ut liquores, qui aut jucundum aut nullum plane sensum antea intulerunt partibus, acerrimum jam dolorem atque molestiam inducant. Hinc est, quod urina salinis particulis onusta, & quasi saturata Fibras pungat fortiter & perstringat.

Hæc

Hæc autem omnia demum clariora innotescunt, si nervosâs quascunque humani corporis Fibras, externa cute spoliatas, aquaque salsa asperfas, gravi statim dolore perfundi meminerimus.

Ex eo autem quod Humor (qui ad eum usum à natura comparatur, ut ab urinæ & seminis a credine *Urethram* protegat) vitiatu ipse Fibras feriat, quas debuit tutari, necesse est, ut multo vehementior utique & assidua molestia efficiatur. Quippe Liquor, ab Odoriferis Glandulis suppeditatus, non modò *Urethra* fistulam, defectu suo nudam atque inermem, incurrentibus ictibus & impressionibus exponit, sed etiam ipse acti spiritu correptus majorem in modum gratiatur, multoque gravio- rem, quam urina aut semen possunt cedere, doloris sensum commovet. Hinc igitur magisque elucescit, quemadmodum delicata *Urethra* substantia falsedine Laticis percellitur.

Sicut autem caloris perceptio, cum lotium nobis calidum decurrat, Doloris perceptionem secum semper ferat, mentem facile inducimus, ut urinæ aestum esse Doloris causam judicemus. Porro cum urinæ aestum pariter atque Dolorem à Liquorum, qui fervido spiritu imbuuntur, potu provectum Medici deprehendant, ideo hanc Experimentiam non solum vocabuli Idionismo, verum etiam Symptomatis explanationi sufficere existimaverunt. Illud etiam ex eo magis confirmari videbatur, quod tenui potu accepto, & aestus & dolor sensum deservesceret.

Quandoquidem autem veram Doloris causam superius indicavimus, nullius negotii erit hæc Exempla tot Paralogsismorum fecunda evolvere & explicare.

Si enim falsus hic Liquor certam humani corporis partem, cum cutis integumento spoliatur, acerbis possit cruciatu conficere, tum ædè quò copiosiori falsedine Liquor oneratur, eò major aut certe constantior Doloris sensus erit: & è contra, quò minorem falsedinem ferat, eò etiam minus erit ad Dolorem excitandum accommodatus.

Illud insuper pro certo habemus Liquores, qui homines inebriare solent, universos (nisi supra modum accipiantur) urinæ serum diminuere, eos verò, qui ad Aquæ conditionem inclinant, exaugere; eoque melius quò frequentiori haustu ingurgitantur; cum igitur seri quantitas, à spirituosâ Liquoribus minuatur, ab aqueis verò & tenuibus incrementum capiat, necesse est, ut sales, qui urinam ingrediuntur, supra naturalem modum in Temulentis hominibus glomerentur, atque adeo gravio- rem molestiam inducant; in Aquæ autem potioribus rariores sint, & minori fibrâs acrimonia exagitant. Quapropter acutus inter mingendum dolor (nulla alia caloris aut frigoris Liquorum, quos bibimus, ratione habita) aut seri copia imminuenda intenditur, aut augmentanda relevatur. Hæc verò omnia clariora erunt, si eadem Operatio à fide Medicamentis perficiatur. Si unum enim Medicamentum, cujus vires in ciendo lotio exercentur, alterum autem, quod seri copiam in alias corporis Glandulas projiciat, adhibeatur; Relevatio, quæ à priori Medicamento, & suscitatio Doloris, quæ ab altero provenit, (quanquam hi Effectus plane diversi sint) certa tamen semper & definita deprehenditur, ex quibus omnibus universim sumptis, manifestus pater acutos Dolores, qui, dum urina redditur, sentiuntur, ab urinæ salibus excitari, adeo ut hic ardor urinæ à Latinis & Gallicis Scrip- toribus ad hoc tempus fuit male enodatus. Quanta vi Calor discutere sales urinæ & in inermes fibrâs impellere queat, non est hujus loci dicere (quod gratiam dicatur) novam Theoriæ nostræ confirma-

tionem esse additurum.

Ex eo autem quod primæ atque ultimæ guttæ, cum redditur urina, gravio- rem semper dolorem incutiant Aegrotis, Veteres Medici suspicionem Calculi in Vesica latitantis habuerunt, qui talem fere sensum solet, qualis in *Gonorrhœa* percipitur, suscitare.

Verum hæc Affectio ex iis, quæ superius dicta erant, facillime eruitur. Quemadmodum enim falso lotio, quod per exulceratam *Urethram* defertur, dolor debetur, ita vehementior utique erit, si urina ibidem tamdiu diversetur, donec falsæ particule ab erumpente Liqueore diluantur & dissolvantur: at verò scdum virus *Gonorrhœæ* primas urinæ guttulas aliquantisper irretit in cursu, atque extremas quoque detinet, quominus à canali sese citò expediant; ex quo fit, ut homines acerrimum & incipiente & cessante impetu mingendi, dolorem sentiant, quoniam lotii Sales, cum iis præcipue temporibus urina detineatur, altius in *Urethram* inferunt sua spicula, & infigunt.

Obiter quoque notandum est, quod sicut in eo loco, ubi corpora cavernosa Glandi annectuntur, mingendi aestus & dolor excitatur, ita recens exinde Argumentum delabi videtur ad Opinionis nostræ confirmationem, & nullum prorsus Liqueorem ex *Prostatu* cæterisque remotis locis, tanquam ex sanibus, promanare, ex obliquo demonstrat.

Urinæ ardores, quibus mulieres hæc Aegritudine affectæ percelluntur, iisdem sane rationibus innituntur, quibus nos usi dolorem in naribus enodavimus; etsi illarum dolor haud morbi sedem tam certò fortassis & commode, ac virorum, quibus urina per totam partem exulceratam spargitur, designet: Illud enim est probabilius *Vaginam* Fœminarum totam attingi; doloris verò acieos in Lacunis inferioribus, quæ *Urethram* subeunt, quæque idcirco solæ lotio irrigantur, percipi & contineri. Nimirum hic ardor urinæ, quem pro Symptomate nos recensimus, ita passim in ore Gallicorum Scrip- torum versatur, ut (si iis credendum sit) dignus videatur, qui morbo ipsi nomen præbeat, omne- que Medicorum studium ad relevationem ejus & medelam vocet. D. *Blenius* profectò profluvium materiæ ab urinæ dolore disjungit, magis opere tamen laborat, dum utriusque terminos describere, & alterum absque altero existere posse contendit; ex iis autem uter partes in *virulenta Gonorrhœa* majores agat & graviores, expedire nullo modo potest: quanquam paulò infra ostendat se discrepantiam istam abunde manifestam reddidisse.

Hoc propositum à D. *Blenio* discrimen inter *Gonorrhœam* & urinæ ardorem ab universis Gallicorum Scrip- torum patrocinis defenditur, atque alter ex eorum numero Vir probatus, dum paulò fusiori calamo rem satagit evolvere, in majores difficultates atque errores incurrit.

« *Gonorrhœa*, inquit, in duas species distinguitur, quarum una ab impuro Concubitu inducitur, & propter materiam viridem, flavam atque acrem ex Pene projectam, *Virulenta* nuncupatur. Altera « verò *Urina ardor* dicitur, qui vegetum quendam « palpitantemque aestum mingentibus aegrotis infert, « & vel à nimio Veneris fervore, vel ab immodico tenuis cerevisiæ potu proficiscitur. Profluens hujus « materia, quæ feminis nomen non meretur, aquea « est & limpida, & ad albuminis fere speciem composita, nullumque voluptatis sensum inter decurrendum « excuscat. Quod si forte hic aestus non remittat « aliquid, sed in plurimos dies ingravescat, tum « *Virulenta Gonorrhœa* conditionem induit, vehementemque Penis distensionem, maximam ex- « candescantiam, maciem demum & languorem & « molesta

» molesta id genus Symptomata inducit.

Ipsa quidem harum descriptionum ratio confusus potius hujusce Scriptoris & Scriptorum animos indicare, quam justum aliquod inter duas, quas assignat, *Gonorrhœæ* species, discrimen ponere videtur: Symptomata enim ex utraque parte eandem plane, (quantum ad *Gonorrhœam* pertinent) faciem ostendunt: neque *Gonorrhœam* illam, quam Medici *Simplicem* vocant, in *Virulentam* abiisse Experientia unquam confirmavit: adeo ut discrepantiam, ab hoc *Auctore* constitutam, fingi potius in phantasia & adumbrari, quam vim aliquam in natura & fundamentum habere merito judicemus. *Urinæ ardorem*, quem ille jactitat, quemque etiam sub Symptomatis ratione nos supra accepimus & explicavimus, non est ut ulterius prosequamur. Illud tamen audeo dicere, aliam quamvis *Gonorrhœæ* significationem ad eum finem multò commodiorem fore, quò magis hic morbus in diversas species decidatur. Præterea macies & languor ab eodem *Vitro* quoque ad lucem excitantur; neque enim alibi apud *Medicos* Scriptores exsisterent in signorum numero, quæ *Gonorrhœam* consequantur. Verùm horum omnium hallucinationum radix ex eo deduci videtur, quòd hi homines *Gonorrhœam* ad optatum exitum, extincto *urinæ aestu*, statim perferri animadvertent.

Quando autem Symptomata omnia à singulorum morborum fontibus promanant, ita certe quò leniora indices & rem siora hæc sensibus præbeantur, eò etiam apertius mitigata morbi rabies & vires fractæ denotantur.

Cùm igitur *urinæ aestum* (qui ex eo prorsus excitatur, quòd interiores *Urethrae* partes à vi stimulatæ percussæ integritati præsidio spoliuntur, atque acutis *urinæ* salibus pateant) sedatum paulo & falsedine lotii etiamnum superflite, deservescentem videamus; certissimum est colligere, gratam illam mutationem & medelam ex virtutis stimulatricis remissione omnino proficisci; ex qua ratione efficitur, *urinæ ardorem* leniri semper prius debere: quàm materiam flumina ad extremam guttam deveniant.

Hæc omnibus rite perpenſis, *Profluvium Humoris* præcipuum esse & Pathognomonicum hujus morbi indicium, ardorem verò lotii, aliæque Symptomata, de quibus infra dicendum est, à sola materiam virulentia provenire, necesse est ut concedatur.

CAP. VII. De Constrictionis dolore, qui Pene erecto percipitur: de Glandis & Fræni inflammatione: necnon de Hiatu, qui in Urethrae extremitateprehenditur.

Is illa, quæ *Penem* rigidum constringere videtur, ita adhuc in abdito delituit, ut ex Medicis plurimi absolutionem ejus vix auli sint attingere, plurimi etiam à *Fræni* inflammatione, (reclamante licet Experientia & Veterum suffragiis) haud sejunxerunt. *Jodocus Lommius*, non sine assensu aliorum, qui de *Ulcere* in *Urethra* glomerato disceptetur, addit » perfectam illiusmodi *Ulceris* generationem à certo quodam dolore significari, qui » talem sensum in *Pene* excuscat, ut veluti fune » substringi videatur.

Quando autem hic dolor cum eo prorsus conveniat, quem sermo Gallicus, *Chordæ*, Anglicus verò *Cordæ* appellat, maxime esset ab istarum Linguarum Idiomatico alienum, si quis forte aliquem » *Cordæ* perstringi dicat.

Verùm in Praxia Medicam multo magis injusti

Tom. II.

essemus, si hoc Symptomata sensibus tam obvium & manifestum suppressere & celare, aut in aliam partem tanquam in exilium transferre conemur, quò melius ab ignorantia rei, quæ difficiles explicatus habet, mentes nostras vindicemus: eo enim pacto Experientia (quod avertat veritatis Amor) adducitur, ut dignitatis suæ fasces vanitati Hypothesium submittat.

Mirari quidem satis non possumus, *Ulcus* aliud quod ita posse membrum corporis, ubi insidet, commovere, ut sese vi quadam graviter constringi credat, cum sola partium divulso & molis incrementum ante Oculos versaretur. Magis in promptu est sensibus judicare, partes contiguas à se invicem recedentes, *Divaricationis* potius sensu quàm *Constrictionis* percussas fore.

Adhæc, quòd multo magis incredibile videatur, totum *Ulcus* in intima *Urethrae* substantia versatur, vis tamen, quæ exulceratam hanc fistulam comprimit, extra sese agitat.

Hæc nostra Opinio ex iis colligitur, quæ de situ *Urethrae* atque structura supra attulimus. Hic enim *Canalis*, cum inter cavernosa *Virga* corpora propagetur, compressionem, illis insitatis, statim subit, quæ tantò gravior est, quò partes circa positæ vehementius distendantur.

Hinc est quòd *Urethra*, cum prematur undique & in angustias red gatur, tali fere dolore alligitur, qualis esset excitatus, si fune quodam circumligetur.

Coarctatam hanc *Urethrae* conditionem adeo molestatam fieri alibi annuimus, ut semen atque *urina*, dum *Penis* plurimum rigeat, non sine maximo labore & pœna extrudantur.

Cor. 1. Locum, ubi insidet, necnon quousque se spargit *Pestis*, erectionis dolor designat.

Cor. 2. Hinc quoque colligete licet, *Urethrae* regiones, quæ juxta *Vesiculas feminales* sunt itæ (si ex his virus delabatur) acutiori, quàm cæteræ, molestia perstringi debere; quòd Experientia adversatur: atque equidem constrictionis dolor, qui nunquam sese antehac submisit explicatui, ab Hypothesi nostra feliciter absolvitur.

Non esset fortassis à præsentis tempore alienum, si tentiginem *Virga* fere continuam, quam quibusdam viris insert *Gonorrhœa*, paulo acriori animo contempleremur. Sed cum irritatio, qua *Penis* inter contagiosi *Humoris* decursum indefinenter vexatur, in promptu sit, & perspicuam hujusce *Priapismi* rationem adhibeat, non est ut ibidem ultra consistere mus.

Rapimur potius (quò instituta ratio nos vocat) ad alias strages, quas edit feram *Gonorrhœa* virus, ad turpes nimirum *Pjoras* & *Ulcera* & *Marcotes* perstringendos.

Inter sæda verò vestigia, quæ promanans *Pestis* in *Pene* relinquit, præcipuum sibi locum vindicant *Glandis* & *Fræni Inflammatio*, *Urethrae hiatus*, immanis *Carcinomata*, necnon *Phimosis* & *Periphimosis*, de quibus pauca in limine operis locuti sumus.

Inter omnia corporis humani organa nullum reperitur, quòd aut graviore pœna affligi potest, quàm *Glans*, aut majore voluptate perfundi: substantia enim ejus, cum plane ex nervis & fibris constituitur, tenuissimaque tantum membrana vestitur, incurrentium corporum ictibus pene inermis patet, atque impulsus quasi integros excipit & conservat: unde sit, ut *Glans* præ cæteris injuriam ab acri humore & venenato atrocissimam accipiat: Quando enim hujus membri fibræ, cum *Resistentia* ab altera parte facta nullus fere momenti sit, *Penem* versus corripiantur, proinus à

LIII

contra

contractionis vi, Glans in breviorē statū & densiorem redigitur, sanguinisque vasa, quæ nervis hisce & fibris implicantur, magno impetu compressa inflecti inter se, & velut arcuari incipiunt: his vasculis verò inflexis, contenti sanguinis cursus repente inhibetur, & præternaturalis copia conglomeratur, quæ vesiculas capillares supra modum distendens, gravem undique inflammationem inducit.

Quocirca vis stimulativa ab acri liquore profecta inflammationem imprimis exsuscitat, quæ propter pellucidam membranæ, quæ Glans circumcingitur, tenuitatem, Oculis nostris paulo evidentius subjicitur. Sicuti autem stimulativo humoris spiritui inflammatio hujus membri debeat, ita semper ad eas partes, ubi cavernosis corporibus Glans inseritur, Fibrarum contractio dirigitur, quæ in singulis eo vehementior erit, quò fortior causa apponatur.

Quòd si vis ea, quæ fibras retrahi deprehendimus, ab Urethra osculo cavernosa corpora versus semper intendatur, necesse est ut Urethra labia divellantur à se invicem, unde *Apertio* ejus sive *Hiatus* proficiat.

Ex varia hujus *Fistula apertione* consequimur, ut simul de atrocitatis gradibus, quibus lævit virus, atque de Remediorum efficacia, quæ vel ad leniendam vel penitus tollendam floris acridinem adhibentur, judicium satis justum feramus; quia quò acrior sit Contagii spiritus, eò etiam Glandis inflammatio gravior, & *Hiatus Urethrae* lædior, cæteris paribus, indicabitur.

Quæ de inflammatione, quam virus Glandis infert, dicta sunt à nobis, eadem ad *Fram* quoque inflammationem & spissitudinem evolvendam quàm maxime conducunt. *Fram* enim, quod exterior Glandis membrana conduplications sua efformat, eidem quoque fato, scilicet inflammationi spissitudinique, subjicitur, si modò eadem Pestis sibi admoveatur, à quâ spissitudine partes ejus in breviorē conditionem coactæ, Glandis apicem, cui annectantur, secum retrahunt. Quod, cum fieri cernitur, *Chordee* à *Neotericis* Medicis jam vulgo nuncupatur: obstrepunt verò *Veteres* universi, qui solum illum constrictionis dolorem, quem erectus Penis aliquando percipit, ab isto vocabulo apte denotari existimant.

CAP. VIII. De Carcinomatibus & Crisallinis.

Inter prima Symptomata, quæ sese in *Venero Morbo* produnt, *Carcinomata* numerantur, atque vetus Scriptor significat nobis Tubercula illa (quæ in Glandem aut Præputium, aut in utramque nonnunquam apparent,) ex acrimonia humorum, qui inter Coicum agitantur, Venereisque Contagii particulis, quæ in Uteri collo continentur, aut quæ ex Pene Maris profluunt & propagantur, originem suam habere.

His præmissis, pro certo statuimus ingens discrimen inter *Fram* Præputiique *Carcinomata*, atque ea, quæ Glandem cæterasque Corporis partes exagitant, intercedere. Hæc enim *Tuberum* quorundam marginibus asperis circumseptorum speciem exhibent; illa verò nunquam supra cutem cernuntur emicantia, substantiamque, quæ manu compressa humorem excernit, duriusculam sortiuntur, & magnam eorum, quæ in Labris inferioribus versantur, (quæque *Cancrorum* nomen gerunt) *Ulcusculorum* similitudinem præ se ferunt. Cùm verò utraq; horum *Carcinomatum* species substantiam duram, humores acridine imbutos habeant, cùm-

que etiam de aliis multis *Cancrorum* affectionibus participant, est equidem ut ea *Karxisyrbus* dicamus, & vulgaris vocabuli *Cancri* apud *Latinos*, & *Carcinomatū* apud *Græcos*, acceptatio analogicum nomen nuperis hisce *Ulcusculis* impositum auctoritate justa præmunit. Quòd si quis forte miretur *Carcinomatū*, quæ in *Fram* & Præputio delitescunt, medelam in tot ardua atque angustias *Scriptores* coniecisse, is mirari desinet, cùm sciat naturam eorum & Symptomata haud satis attento animo fuisse accepta, ex quo fit, ut neque descriptio clara, neque apta (uti jamjam annuimus) nomina relinquuntur.

De Medela *Carcinomatum* non hic est dicendi locus: Quæ ratione *Gonorrhœa* virus, dum per Penem delabatur, *Carcinoma* inducat, in præsentem tantum sciscitamus. Cogitantibus autem nobis & memoria duritiem aliasque *Carcinomatum* affectiones reputantibus occurrit, partes undique proximas ab acri *Gonorrhœa* spiritu aut liquores coagulante, aut ignis ad instar dissipante indurari; adeo ut cum caustico *Vitrioli* aut *Origanii* oleo, cum *Lapide infernali*, aut *Igni* etiam ipso, cognitionem quandam habere hæc Pestis merito existimetur.

Sola Humororum coagulatio, aut etiam dissipatio, satis erit ad eorum, quæ in *Fram* & Præputium, cæterasque partes membranæ, grassantur, *Carcinomatum* explanationem: Quæ verò supra Glandis superficiem emicant *Tubercula*, coagulationem Fluidorum potius, vel saltem interclusionem requirunt. Ad hæc quoque Liquorum coagulationi magis quàm discussioni duritiem *Carcinomatum* debere ex Medicamenti ejusmodi usu ultra confirmatur, quod nonnullis abhinc annis excogitatum in publicas manus nondum antehac emanavit. Quippe Liquoribus minimo negotio atque dolore à vi hujus Medicamenti resolutis *Carcinoma* absque substantiæ læsione extinguitur; *Ejubaroticis* verò Medicamentis adhibitis caro non sine summa molestita imminuitur: Quod multos *Medicos* in eam opinionem adduxit, ut causam *Carcinomatum* vites igni ipsi haud absimiles habere credant.

Quando autem ab acri *Gonorrhœa* spiritu, qui Præputium Glandemque vellicat, *Carcinomata* cidentur, igitur Glandes, quò teneriores sunt, eo faciliores hanc feram Pestem excipient, hæc quidem est misera istorum Virorum, conditio, quibus Glans suo Præputio superintectus nunquam non fovetur: in eorum enim Præputio (quoniam Glans propter continuam obductionem mollis admodum est & delicata) Contages diutius detenta multam sibi moram assequitur, quæ & longius latiusque suas vires spargere, aliusque insigere possit.

Hinc igitur Modum intelligimus, quo *Carcinomata* in complexu *Venero* communicantur; quæ ratione formantur, faciliem cognoscendi ansum nobis exhibet *Mercurius Dulcis*, qui (si forte nimis daretur, aut vellicantibus suis salium quasi aculeis haud satis & secundum artem spoliaretur) fere eadem in Linguam atque Genas ulcuscula, quæ in Præputio *Carcinomata* sunt, solet suscitare.

Cor. Hinc igitur ea, quæ Naturam sibi propriam neque à *Gonorrhœa*, cujus Symptomata interdum sunt, pendente vindicant, quæque ex *Venero* *Lue* profluunt, *Carcinomata* facile dignoscimus: idque sit, si justam Temperis, quod inter *Citum* & *Carcinomatū* exortum interponitur, Conditionumque, quæ *Gonorrhœam* designant, cæterarum rationem habeamus. Hæc autem cognoscere, tantum est negotii, ut acutissimorum *Medicorum*, eorumque in universis *Morbis Gallici* provinciis versatissimorum, aſſem eluserit.

Omnia hæc, quæ supra recensentur *Carcinomatū*

tum Genus (utenque incredibilia nonnullis videntur) agnoscit *Blenas* , cuius verba , quanquam varia *Carcinomatum* discrimina notate , nobisque tradere non potuit , erit operæ pretium recordari .

» Experientia (loquit ille) non admonuit , homines per multos Doloribus , Impetiginibus , Verucis *Carcinomatibus*que vexatos fuisse , qui Luem » tamen Veneream nullam habuerunt .

Significat sane quasdam unicuique Ulcusculo adesse quasi Notas , à quibus una species eorum ab alterâ distingui queat , notas verò illas nullibi demonstravit , quæ à præcedenti *Theoria* facile eruuntur .

In proximam nostram considerationem de *CrySTALLINIS* , veniunt *CrySTALLINI* , qui inter pessimos *Gonorrhœas* satellites collocari solent ; sunt autem *Tubercula* quædam , sive *Phlyctæna* aqueo humore repleta , & *CrySTALLI* speciem inducentes . Cæterum quoniam hæc vesiculae quæ vacant aliquando , itaque digito compressæ languescunt , & absque ullo dolore levigantur . *CrySTALLINI* in Præputium solum coarctantur , cuius partes circa has vesiculas undique posita livido quodam rubore , qualis cernitur in *Contusionibus* , perfunduntur . Cum verò inter ruborem hunc , atque illum , qui à supra memoratis Præputii Glandis inflammationibus confertur , discrimen magnum intercedat , in promptu est , neque *CrySTALLINOS* ipsos , neque circumiacentium partium *rubedinem* , à virulentâ *Gonorrhœa* acrimoniâ ullo pacto excitari .

E regione si colorem subfuscum pariter ac rubrum cum eo , qui in omnibus *contusionibus* accidit , paulò accuratius conferamus , cum ratione colligere licet hunc etiam ab eadem causa proficisci . Quod si *Contusionem* quandam fieri supponamus , *Phlyctænarum* formatio statim perfacilis erit explicata , præsertim quoque , si lymphaticum vasculorum numerum , quibus hæc corporis pars instruitur , in memoriam revocemus . Quippe lymphæ , (cum iter ejus à *contusione* intercluditur) vesiculas suas ita distendit , ut naturalis eorum Forma , quæ scilicet *CrySTALLINORUM* figuris exquisitè respondet , conservabitur . Lymphatica enim neque planam superficiem neque faciem , quam cætera vasa gerunt , tam accurate *conicam* aut *cylindricam* obtinent . Licet enim *Cylindrici* generis revera sint , inæqualia tamen & nodosa à multis , quas frequentes eorum valvæ afferunt , interclusionibus redduntur : nempe lymphæ , si forte tardius aliquanto progredi , aut retrorsum cedere cogere , in nodos *crySTALLINOS* procius conglobatur . Manifestum est igitur , quod *CrySTALLINI* à coitu nimio fortasse exciteri , nequaquam verò à *Contage* aliquâ inter concubitum susceptâ possunt proficisci ; sed earum partium (ut verius dicamus) quæ generationi inserviunt , ineptitudini adscribi debent .

Partem autem illam , quæ in Fœminis generationi dicatur , *Natura* angustam parit , aut *mala Meretricum Artes* efficiunt .

Methodus insuper , quam in *CrySTALLINORUM* evagatione adhibemus , opinionem superius allatam haud medioeriter corroborat , sicut enim hæc *Tubercula* absque ullo *Gonorrhœa* periculo sæpe cernuntur emicantia , ita absque ulla ejus ratione habitæ semper sanantur : quod minime fieri poterat , si essent *Symptomata Gonorrhœa* . Verum magis elucescent hæc omnia , cum ad specialem *CrySTALLINORUM* curationem perventum erit .

Tom. II.

CAP. IX. De Phimosi & Periphimosi.

EX *Carcinomatum* atque *CrySTALLINORUM* naturâ tandem persactâ vix superest occasio dubitandi , quin quod *Phimosi* ac *Periphimosi* à *Carcinomatibus* & *CrySTALLINIS* in Præputium congestis potius , quàm ab acri *Gonorrhœa* effluxus spirituum *Carcinomatæ* ista excitante , immediate proficiantur ; licet quædam forte horum tam sævorum *Symptomatum* acri ab acrimoniâ vere præbeat. Quem admodum enim *Phimus* seu *Phimosi* est quasi quædam Glandis suffocatio , ita ut Præputium semel productum ægerime retrahi queat ; sic si quando in Glandis collo Præputium consistat , neque ultra potest promoveri , morbus iste à Paulo *Ægineta* *Periphimosi* vocatur . Utriusque autem affectionis causa palam in sensus nostros incurrit , si quid sit quod modum Præputii promptum lubricumque , quod verò cardum & difficilem efficit , perpendamus .

Belani Glandulæ à Natura (ut supra annuimus) coarctatæ sunt , ut viscidum quendam humorem separent , qui irrigatione sua Glandem fovet atque lubricat , facitque , ut Præputium facilis ultro citroque agitur . Si quando igitur harum Glandularum liquores ultra modum coagulantur , nec in Glandem se conjiciunt , tum sua munia non sine labore magno & molestia Præputium exercet , atque à seclis *Tubercula Carcinomatibus*que indies vexatum , & miram in spissitudinem coactum , in Glandem tandem consistit & commoratur .

Adde quod Præputium , quum non ex unica , sed ex geminatâ membrana conficitur , internam suam , quæ Peni est proxima , membranam constiparam habere possit , dum exterior fortasse nulla spissitudine implicatur . Hinc à novo , qui à Glandis suffocatione coguntur , humorum affluxu spissa Præputii amplitudo majorem in modum promovetur , & gravior quotidie *Phimosi* & *Periphimosi* excitatur .

Haud erit (ut mihi persuadeo) ab instituto nostro alienum , si *Phimoses* ejusdem ex Glandis siccitate & infestatione profectæ Historiam , ubi nulla acrimoniæ , nulla Venereæ Luis suspicio residere poterit , in præsentem atrextamus . Hæc *Phimosi* (de qua loquor) infanti cuidam variolis affecto accidit , adeoque vehementis fuit , ut omnis mirandi facultas per bidui spatium præcideretur : Hæc autem inter primam *Carbonum* desiccationem coorta ad ipsam subsidantiam permansit . *Famineum* Genus non modò in *Gonorrhœa* , verum in aliis quoque morbis *Phimosi* affligitur .

Phimosi enim (si accurate dicamus) iis tantum mulieribus attribuitur , quibus adeo arcte stringitur & obferatur Vaginæ Orificium , ut omnis ibi aditus denegetur . Pari verò postmodum ratione factum fuit , quod universæ Corporis partes , quæ à Natura preparatæ comparantur , ab infestatione verò angustæ fiunt & obcuratæ , idem sibi nomen vindicant . Hinc est quod *Laborum* , *Palpebrarum* , *Anus* & *Præputii* haud rarius omnium ipsius Vaginæ *Phimosi* audiuntur . Atque equidem animadversione dignissimum est , hæc *Symptomata* non tantum primævo suo titulo fuisse spoliata , sed etiam vocabulum illud (*Phimosi*) ita transferri à *Recentibus* & immutari ; ut ad eandem rem , quæ apud *Galenum* , *Æginetam* priscosque Medicos *Periphimosi* est vocata , significandam traderetur . Hujusmodi autem error , qui haud minimam rebus confusionem intulit , ab imperitiis potius Medicorum videtur , quàm à novitatis studio , profloere . Quocirca mirari satis non queo , eruditissimum *Gorraum* in tam gravem hallucinationem incidisse .

LIII 2

Hæc

Hæc nominum quoque inversio apud *Blenium* est insignissima. Virorum *Phimosis* (ait ille) est tanta Præputii contractio, ut ad Penis Glandem obducendum extendi non queat, è regione verò ægrotorum *Periphimosi* laborantium Præputio Cutis tam firmiter adhærescit, atque ultra Glandis apicem tantopere porrigitur, ut Penis quasi præfocetur, & Glans Cute obducta omnino evanescat.

CONCLUSIO.

Ratio, cur Mares facilius Gonorrhœam quam Mulieres suscipiant, necnon verum Inter Fluorem Album & Gonorrhœam discrimen eventilatur.

EX *Gonorrhœa* Natura & Symptomatibus (quæ nobis superior ratiocinandi methodus patefecit) manifestum efficitur, hujus morbi Symptomatumque causam in utroque sexu (quantum partes generationi fervientes permittunt) plane eandem esse. Nostra autem hujus Rei explicatio à cæteris omnibus Hypothesibus, quæ pro diverso sexu semper sunt diversæ, quæque plerumque sibi metipsis non constant, quamplurimum distat.

Etiam verò per totum *Theoria* curriculum ad Mares potissimum oculos conjecimus, tamen quicquid in femineo genere proprium & peculiare reperitur, de manibus nostris elapsum non est. Quapropter totum *Gonorrhœa* ambitum, sicut in utrumque sexum sævit, eventilatam satis esse atque absolutam non est ut dubitemus.

Prius verò quàm ad *Gonorrhœa* curationem progrediamur, duo præmittenda sunt, quæ sese antehac haud commode obrulerunt.

Imprimis causam investigabimus, cur Viri multo citius quàm Mulieres Contagem *Gonorrhœa* hospitentur; deinde certos inter *Fluorem Album* Fœminarum & *Gonorrhœam* terminos (quod tanti adhuc negotii fuit) constituere conabimur.

Quod ad primum, pro certo habemus perpauos Viros, qui rem cum Fœmina hoc morbo afflata habuerunt, contagii (quantulumque sit) immunes evasisse: è contra verò Fœminis, ingentem licet hujus veneni copiam susceperint, *Gonorrhœam* effugisse Experientia attestatur. Quòd si quis hoc forte miretur, is mirari statim desinet, si animadvertat liquorem vitiatum effluere à Viro cum semine commixtum.

Cum verò ejectum semen contagem copiam longe superet, eumque etiam mollem admodum substantiam & viscosam fortiat, igitur verissimum est, Pestis acrimoniam, (præcipue cum in Vagina commoratur) aut à superiori seminis abundantia obrui, aut à visciditate implicari & retundi: Quo pacto fit, ut Pestis neque ipsas Vaginae Lacunas stimulare, neque humorem ex earum ductibus proficiscentem possit vitare. Hinc intelligi satis queat, quomodo sana Fœmina, infectum licet Marem patiat, impune sæpenumero elabatur: Vir verò, si minimum hujus veneni igniculum excipiat, protinus accenditur & penas luit: Contages enim omnibus suis viribus armata ad Viros traditur, neque ulli, nisi ex Lacunis, humori occurrit, qui ad dissolvendos magis & propagandos veneni sales, quàm ad obrundendos aut opprimendos, valet.

Huc etiam repetendum est, quòd Mulieres, cum suos menses agant, contagem adhuc ægrius hospitantur; sanguis enim tum temporis ab Uteri orificio dimanans non modò irretit & obrundit hos acidos sales, sed etiam fortiter unà trahit atque seculum projicit è corpore.

Accedit quoque, quòd sanguis jurgi flumine in *Vaginam* exoneratus per quatuor aut quinque aut plurium dierum spatium indelenter ex eadem effluit, quo pacto ad Pestem extinguendam magno opere accommodatur.

Neque verò de mollium liquorum viscosorumque facultatibus (quibus ad acidi spiritus stimulos implicandos frangendosque sunt comparati) quisquam dubitare possit, nisi qui Experientiam ipsam reprehendit, nisi qui olea atrocissima fortissimosque spiritus (si cum lentis viscidisque misceantur) adeo corrigi & castigari, ut in Pharmaca perquam salutaria abeant, obliviscitur.

Ex his omnibus igitur facillimum est colligere, qua ratione acidus *Gonorrhœa* liquor à femine & sanguine menstruo subigatur.

Proxima demum & difficilis provincia nobis restat, ut inter *Gonorrhœam* & *Fluorem Album* quid intersit, necnon quibus notis & quasi characteribus ambo dignoscantur, diligenter excutiamus. Cum enim Fluor æque in hoc Morbo ac in *Gonorrhœa* lentus sit & albus, flavus & nonnunquam vividus, Urinae etiam æstum per sæpe secum trahens, non mirum est quòd fines & quasi lapides terminales utriusque tantum adhuc in abdito latuerunt.

Albus Fluor, si *Baglivio* credamus, in castarum Fœminarum mentibus discriminari facile potest, utpote qui pro illo tempore evanescit, & cum sanguine protus commiscetur, si autem n uleres *Gonorrhœa* polluantur, tum ille significat utrumque morbum distincto flumine decurrere.

Hanc autem *Baglivii* animadvertentem, quippe quæ Fabulam fictam sapit, nec omnino ad quotidianam Experientiam rei que ipsius Naturam quadrat, non est ut ultra eventilemus: quomodo enim fieri possit, ut duo liquores, qui perquam prompte unantur, in eodem compresso alveo tardi delabantur, puri interea à se invicem & separati conserventur?

Quibus rebus probe perpensis intelligimus, nullos aut liquoribus, aut sedi fluoris originique notas satis clare inultas esse, ut horum morborum discrepantiam inde perspectam habeamus. Eandem materiam, (jugem nempe Lacunarum liquorem) uterque morbus fortitur; Colores materiae eisdem etiam esse, supra fuit significatum: neque igitur ex materia neque colore, quod multum diuque desideratum est, aliquid consequimur.

Quandoquidem verò *Fluor Albus*, suaque Symptomatum cohors, ex causis & quasi scintillis, quæ intra muliebri corpore accenduntur, *Gonorrhœa* verò ex iis, quæ extrinsecus sunt admotæ, originem accipiat, idcirco veras differentias notas alie qui nunquam possumus, nisi ad peculiarem modum, quo alteruter morbus generatur, mentem convertamus. Hæc autem ratio quotidianæ Experientia se reddit consentaneam. Etenim post colores *Gonorrhœa* atque acrimoniam in mulieribus subtractam, albi cujusdam lentique liquoris effluxus sæpenumero superest, qui à *Fluore albo* ægre distinguitur, quam ob causam sordibus Empiricorum Græci miseris mulieres ad remedia isti morbo accommodata referunt, mercedem verò postulant, quasi toti jam penitus *Gonorrhœa* satisfecissent, cum effluxus iste (si qua alia) pars est & quasi vestigium *Gonorrhœa*.

Ad has autem observationes magnam lucem afferunt ea, quæ de Virorum *Gonorrhœa* ante diximus: Coloribus enim, quibus eorum Effluxus insequitur, dissipatis, atque urinae æstu deservelente, *albus Fluor* seu *Fluor* (ut semper vocari solet) absque *Virulentia* statim cernitur. *Fluorem autem album* Maribus attributum (quanquam in hac parte æquo jure ac de Mulieribus dici possit) me nunquam memin

memini audivisse. Quapropter cum omnia Gonorrhœa Fluoreque Albi Symptomata in mulieribus tantam inter se similitudinem sortiantur, signum aliquod Pathognomicum, quod aut à fluminis sede aut colore peti poterit, non est ut expectemus. Igitur universæ discriminis rationes ad prudentiam Medicorum & sagacitatem relinqui debent, nisi forte Fluor Carcinomata, aliove certos Gonorrhœa comites indicaverit.

PARS SECUNDA.

CAP. I. De Generali Gonorrhœa Consilio: Speciatim verò de Methodo Directa.

Quemadmodum in superiori hujus operis parte vehementer elaboravimus, ut nullis Hypothésibus, quæ passim receptæ sunt, freti atque consilii ex solis Gonorrhœa Symptomatibus sedem ejus atque naturam eruamus, ita etiam in præsentis operis dabimus, ut à morbi Natura ita tandem explorata, & ex Modis, quibus abique ope Pharmacorum Effluxus inhiberi nonnunquam cernitur, Curationis methodum eliciamus. Hoc enim Consilium & instans rostris & rei naturæ paulo melius & plenius satisfacere videtur, præsertim quando methodi Therapeutica, quæ in populari usu sunt, nec Ratione nec Experientia multum inaniuntur.

Ex his, quæ superius sunt allata, intelligimus veram Gonorrhœa causam esse depravationem humoris cujusdam, in Glandulis Odoriferis à natura separati, cujus acrimonia hæc Glandulae excretoriæ ductus graviter stimulat. Fluorem commovent & conservant: necnon pro certo competimus, Gonorrhœam fluendo opem sibi metipsum atque medelam afferre, si modo effluens humor depravatum contagium spiritum copiam superaverit. Unde fit, quòd quamdiu stimulativa vis continuos latentes in Urethram conjiciat, tandem omne Morbi Gallici periculum removeretur, qui immanes suas strages edere prius nequeat quam ab importuno Pharmacorum usu Fluor aliquo modo cohibeatur.

Si quis igitur absolutam Gonorrhœa medelam affequi velit, necesse est, ut vel Pestem ipsam, à qua humores ex Odoriferis Glandulis emanantes vitiantur, radicibus evellat, vel Fluminis cursum, quo morbus sibi aliquando succurrit, promovendum curet.

Methodus quidem, quæ ex his prius propositum consequi possimus, in communi usu nondum versatur, ad posterius verò tota Medicamina, quæ in manibus habentur, Praxis intenditur: quæ res ideo in majori dubitatione atque periculo ponitur, quòd Rationes adhibendi commodissimas attingere non possimus.

Prudentia Medicorum, quæ ex hæc parte desideratur, in causa est, quòd nos toties de bonâ curationis spe deiciamus, quòd morbi Symptomata ugeantur maxime, & in pejus vertantur, quòdque Gonorrhœa sæpe secum trahat ægmina malorum, quam ipsa est, multò graviora. Equas itaque has indicationes, quæ in directiones cedendi tramites quasi manu nos ducent, impræsentiarum persequar.

Neque equidem mirari meritò possimus Medicamina, quibus acer contagii spiritus funditus evellatur, in omni adhuc Temporum memoria fuisse inaudita: necesse enim est, ut Medici, quando nec materiam Gonorrhœa, nec sedem veram calluerunt, in varias quasdam Theorias inciderent, quæ, nisi falsæ essent & adumbratæ, in eam illos opinionem adduxissent, ut tam directam curandi methodum attingi nunquam posse arbitrarentur. Cum verò ab

Tom. II.

Odoriferis Glandulis, quorum excretorii Ductus per breves & in propinquo sunt, Gonorrhœa flumine propagari comperimus, facillimum est intelligere liquorem in Urethram injectum ad ipsa Glandularum quasi penetralia sibi viam monere posse, quo pacto præternaturalis Fluor simul cohiberi, & Contages domari queat.

Atque equidem ingentia, quæ temerariam injectionum Praxin consequuntur, incommoda satis magno argumento sunt, Gonorrhœa fontem & veluti domicilium ab his tangi & excitari. Vastis igitur & astutisque homines, qui Injectionum usui clamoribus magis adversantur, id in animo habere videntur, ut inanes magis terrores excitarent, quam verè ad salutem Ægrotantium promovendam Auxilia afferrent; cum præclatæ Injectionum facultates in Experientiam eorum atque Oculos incurrant. Itaque si quando Pharmaca, ex quibus Injectio aliqua componitur, se sano intelligentium judicio permittant, si quoque Gonorrhœam à nonnullis Injectionibus sublatam & feliciter confectam, ab aliis verò male confirmatam & in pejus conversam, quotidianus usus attestetur; malevoli quidem Cavillatoris est, Injectiones itidem universas rejicere & ablegare; probi verò & prudentis Medici, ut ex hoc Genere eas tantum devitet, à quibus plurima aliquando Mala inferri, & sua observatio, atque aliorum Praxis, significavit omnem cautionem & diligentiam adhibere.

Quamquam autem Argumenta hæc, quæ ad Injectionum utilitatem & fructum demonstrandum jam attulimus, Instituto nostro satisfacere videantur, particola tamen quasi ex abundantia adjunctam quæ haud mediocrem directæ huic Methodo auctoritatem & Hominibus curiosis literatisque jucunditatem (ut spero) sunt additura.

Et quidem haud injuria in prælio erit hæc nostra Injectionum ratio, si Pharmacum unumquodque ex eo maxime commendari, quod morbum sine periculo & sine mora conficiat, diligenter perpendamus.

Imprimis enim non modò Virorum Gonorrhœa, verum & Foeminarum multò citius ab hæc Methodo, quam à quacunque alia, subigitur, Albusque ille mulierum Fluor, qui vulgaribus curandi rationibus non cedit, sistitur & cohibetur. Illud quoque prætermitti non debet, Injectiones nostras in quovis Gonorrhœa tempore cum fructu adhiberi, tantisque semper facultatibus pollere, ut (acido veneni spiritu protinus refo) nova deinde Incrementa ad Profluvium nunquam afferantur. Si igitur ad ineuntem aut paululum gliscentem Gonorrhœam Injectio admoveatur, juvenem multo facilius assequimur, utpote quod in Effluxu modico pauciores plerumque Labis particola continentur: è regione verò necesse est, ut Effluxus copia vehementer prius augeatur, quam ex Diureticorum Medicaminum aut Catharticorum uso unitatem aliquam speremus: prioris enim Generis Pharmaca, cum neque ad Contagem corrigendam, neque ad Profluvium protrudendum, valeant, morbo (ut palam fit) potestatem faciunt, ut ab acido suo spiritu sese interea intus agitante exaggeretur: Posteriora verò ad Effluxus stimulos suas quoque vires stimulativas atteunt, quo pacto Profluvii copia graviolem in medium promoveatur: at si quis discrimen illud, quod inter harum Methodorum facultates atque hujus nostræ intercedit, attento animo exepiat, hanc equidem inveniet fortiter domantem frangeretque vires Contagionis, illas verò aut mansuete sineces ut venentem se foras expediat, aut saltem urgentes, ut citius aliquantulum extra veheretur;

LIII

quarunt

quarum utraque adstringentium Pharmacorum necessitatem imponit, quorum auxilia in directa Methodo accersi non debent.

Præterea, Injectionum usus non tantum propter efficaciam celeritatemque, qua *Gonorrhœam* subigit, sed etiam propter minimum periculi, quod habet, maxime commendatur.

In directa enim hæc Injectionum Methodo non tantum ipsa Acrimonia extinguitur, verum & feræ ejus satellites feliciter opprimuntur, in Indirectis verò R. s. contra cadit: *Purgantia* enim Medicamina acridinem arant & exacuant; *Diuretica* autem præsidium omne, quo Fibra muniuntur, submovent & exturbant. Utraque igitur ex parte contractionis dolor, urinæ æstus & cætera, quæ supra memoravimus, symptomata necessitate quadam inducantur, neque tamen in directam Methodum unquam solent imminere: immo ab ea urinæ dolor, hæc vehementissimus sit, optimisque Remediis in quacunque alia via adhibitis obstinet: in duodecim aut viginti quatuor horarum spatio mitigatur.

Quando igitur hoc nostrum curandi consilium, sive Directum, quem affectat, sanationis tramitem, sive insigne, quod præstat, juvamen respiciamus, indirectam Methodum longe superaverit; id demum nobis contendendum est, ut freti Principiis illis, quæ de *Gonorrhœa* supra tradidimus, Injectionem efficacem excogitemus.

Illud insuper sedulo est videndum, ut de salute, quam utraque Curandi ratio pollicetur, Judicium justum faciamus. Neque enim æquum erit illos, qui Injectionis ope ad sanitatem juvantur, per totum vitæ curriculum vanis Recidivationis terroribus examinari, qui verò cæteris curandi Methodis valetudinem fortasse debuerunt, illos, si per exiguum mensis spatium à morbo valeant, ut nihil futuri metuant, imperari. Tempora in utraque Praxi eadem esse debent. Cùmque ex *Modernis* nemo, quum sanati non modò extra periculum, sed extra metum se poni confidant, exquisitum Tempus desiniverit, *Doctissimi Fracastorii Formulam*, quæ ad Experimentiam vere componitur, audiamus.

» In primis mirum illud erat, quòd labe recepta, » saepe tamen quæter ipsa sum compleverat orbem Lu- » na, priusquam signa satis manifesta darentur.

Nihil igitur mali (Experientia teste) habemus quod ultra est metuendum, si modò *Gonorrhœa* per quatuor mensium spatia evanescens nunquam ebullierit, nec ulla *Veneræ Luis* indicia protulerit.

A Directo hoc curandi consilio, in quo, acrimonia morbi penitus sublata, ad optatum exitum *Gonorrhœa* perducitur, excusso, & (quantum in nobis est) explicato novam quoque Utilitatem consequimur. Quippe cùm verissimum sit, idem Medicamen, quod largissimam Contagii copiam opprimit, Contagii vim, si forte rarior daretur, multo facilius oppressurum; tum haud injuria in eam opinionem adducimur, ut Injectionem hanc nostram ad ipsam *Gonorrhœa* causam, cùm primum communicetur, extingendam valere credamus, ideoque gloriosum *φρλακτικὴν Φαρμάκον* titulum mereri.

Hic autem eventus (sive *Gonorrhœa* in ipsis quasi radicibus evulso) non inducto Effluxus incremento, in cæteris rationibus Therapeuticis sperari non potest: ab iis enim (ut supra ostensum fuit) Effluxus copia magnopere augetur, & minimam suppressionem *Veneræ Luis* certo excipit. Ego met verò, ut rem uno verbo conficiam, curiositati fræna extenus permisi, ut *Anticipantis* hujus Injectionis periculum in quosdam ex utroque sexu salagissimos fecerim, quæ Contagem omnem ab eo-

rum Corporibus inter effusissimas Libidines depulit. Atque quidem vis hujus Remedii efficacior est, quàm ut in tam petulantem hominum gregem conferatur: quocirca ne in parte flagitiorum, quæ indices perpetrant, dum hos à Pestis periculo securos præsent, ego quodammodo esse videar, est mihi in animo hoc Arcanum in æternas tenebras decrudere.

Dignissimum denique est notatu, quòd sicut illa valetudo mulierum, quæ *Fluxus Albus* vocatur, magnam in præcedenti Theoria similitudinem cum *Gonorrhœa* gerere dicebatur, ita felix juvenem ab eadem Infectione uterque morbus adipiscitur. Quòd significari hoc in loco & declarari voluitis, qui ex eo innotescit, quàm constans sibi sit nostra Theoria, quàmque omnibus numeris absoluta.

CAP. II. Indirecta Methodus, qua Effluxum adaugendo ad Medelam procedit.

Secunda curandi Indicatio, præcedente *Gonorrhœa* Hypothesi innixa, id sibi proponit, ut tantiam, quanta veneni vires extinguat, Effluxus copiam extenuet: hæc enim ratione humor ille, qui ex *Glandula Odoriferis* proficiscitur, in processu temporis fordes suas contagiosas quasi expurgat, inque suo cursu sistitur, nisi forte brevium Excretorium Ductuum Elaterium à tam gravi Effluxus diturnitate vehementem in modum læderetur. Cùm itaque, ut supra annuimus, hujus morbi curatio, nisi ab Acrimoniae retusione, aut ab evacuatione, confici nunquam possit, illud omnino relinquatur, ut, quatenus Medicamina ab Experientia nobis commendata duobus hæc propositis inserviant, videantur. Ea igitur, quæ rariora secum mala atque pericula afferunt, optima utilissimaque existimari debent: ex illa enim una conditione cujusque Pharmaci appetitum respicimus, & optima quæque Medicamenta cum optimis adhibendi Methodis feliciter assequimur.

Antequam autem progrediamur, operæ pretium erit, Rationum pondera, quæ Medicorum animos, ut Pharmacia vulgaribus utantur, induxerunt, leviter attingere; præsertim quoque, quoniam hujus generis Medicamina aut in præfenti aut superiori seculo excogitata esse, neque utquam apud Priscos homines in usu fuisse, passim credantur.

Imprimis igitur argumenta, quibus antiqua Purgantium, Diureticorum, Adstringentium, Balsamicorumque Remediorum Praxis niteretur, breviter perstringam; deinde etiam ea, quæ apud recentes Medicos valorem habuerunt, atroxam; postremum autem veras antedictorum Medicaminum vires & commoditates, cùm de iis sigillatim egerimus, paulo diligentius excutiam.

Gonorrhœa Curatio obscure satis à *Bernardino Tomitano*, clarius aliquanto à *Prospero Borganutio*, qui varia delicescentium stypticorumque incommoda recenset, significatur. Hic Vir vitium feminis, ut esse dicem hujus morbi causam, sibi traditum ab *Antonio Musa* in mente habuit, ideoque ea omnia, quæ semen & Vesiculas feminales refrigerant, præclaris laudibus accumulatur, sedulo autem nos admonet, ut omnem, præsertim in principiis morbi, Adstringentium usum fugiamus.

Porro Refrigerantium Medicamentorum præparationem quàm optime cum *Guajaco* & *Sarsaparilla* fieri existimat, eam scilicet ob rationem, quoniam *Gonorrhœam Veneræ Luis* satellitem & symptoma esse arbitratur: addit etiam ea Pharmacia, quæ à *Galeno*, *Aëtio* aliisque antiquis Medicis ad

Simplicis

Similicis Gonorrhœa Curationem commendantur, ingentes quoque ad *Virulentam* medelam commoditates ferre. At verò unversæ hæc curandi indicationes à falsa morbi opinione, quæ quondam percrebuit, quæque ad nostra usque tempora descendit, omnino profluxerant. Purgantia quoque Remedia ab eo laudantur, inter quæ primas partes *Cassia* obtinet, utpote quæ virtute ad omnes Renium vasculorumque seminalium affectus sanandos specifica imbutur. Atque hæc vis ejus specifica ab hoc Viro tam mire prædicatur, ut hæc sit Potio purgativa, quæ ab eo præ cæteris præscribitur, quæque à *Recentibus* plerisque religione quadam adhibetur: In quibusdam verò temporibus minorem, quam vulgò solet ministrari, hujus Pharmaci dosim præberi oportere, (ut specificam hanc suam facultatem paulo tardius formisque exercent) ille docet: cum consensu plurimum *Neotericorum*.

His Medicamentis prius ab ægroto acceptis, tum Adstringentibus locum dat, de selectioribus, quorum formulis, quæ hujus *Medici* animo arrident, infra à nobis dicendum erit.

Alexander Trajanus Perronius hujus vestigia præ cæteris sequitur. Purgantia, inquit, Pharmaca atque Laxativa, quæque vim quandam refrigerantem habent, egregii sunt usus; potissimum verò *Cassia*, quæ simul facultate Purganti imbutur, Renisque & Vesicam purificat. P. itea verò cum de virulentæ *Gonorrhœa* Curatione verba facit, omnem suam Praxim à sequenti ejus & falsa *Gonorrhœa* Hypothesi deducit:

» Hic enim morbus (ait ille) aut femine vitio-
to & partibus calida intemperie male affectis gg-
nuitur; aut omni vitio seminis amoto & partibus
» omnibus præter Glandulas, quæ *vasa* dicitur
» cantur, ad integritatem reductis nihilominus per-
» severat, tanquam semen per ulcera, quæ in his
» Glandulis adhuc aperta manent, non exire possit.

Quando autem signa quedam, quæ ex utraque parte in sensus incurant, quæque vera sunt *Gonorrhœa* Symptomata, protulisset, addit quoque præcipuam Indicationis ansam ab Ulceribus *Parastatarum* præberi.

Sed verò ne forte confusio aliqua mentem, dum hujus generis Symptomata attentè observat, in Praxi distrahat & perturbet, primò vulgares recenset Indicationes, deinde speciales quasdam apponit, quibus omnibus diligenter excussis, omne studium eò convertendum nos admonet, ut Inflammatio imprimis mitigetur, ut dolor gravis atque urinæ ætus leniatur, ut Purgantia demum & Diuretica adhibeantur, quorum facultatibus vitium omne & contagio foras protruderetur.

Præcorum hominum intentionibus, fundamentisque eorum perpenſis, necnon Remediis, quæ ab iis juxta principia sua laudabantur, allatis atque expositis; jam illud nobis est faciendum, ut *Recentium* Virorum principia & Medicamina, quæ sibi propria vindicantur, quæque genere toto ab Antiquis differre vulgò jactitantur, excutiamus.

D. *Blenius*, cum *Gonorrhœam* aliquando in *Morbum Glicum* migrare secum reputasset, omnes nervos nostros in eo intendi arbitrat, ut *contagium Spiritum*, ne suas ultra vires ageret, foras confestim pelleremus. Quotiam autem malignum hoc virus tantam sævitiam assequi prius non novierit, quàm insolita quadam *Effervescencia* atque *Inflammatio* (ut ejus verbis utar) *vesiculas spermaticas* invasisset, ideo non minus studii tribuendam esse censet, ut hoc Symptoma, quam ipsam morbi causam, corrigamus. A-

lio quoque loco, atque disertis aliquanto, hæc Indicationes referuntur, cum nobis vehementer præcipit, ut ad *Diuretica Medicamina Cathartorum stimulos* addamus. Si quando autem fœdum Contagis vitium copiose satis ejici & expurgari animadvertatur, tum intellige *Effluxum à Symplicis & Desiccantibus sifiti oportere, ut, ut, qua de Contage supersunt, particulis absorptis, Vesicula à continuâ irritatione relaxata se tandem in naturalem libertatem vindicent, & facultas omnis, ne has partes vellicent & pungant, à Venereis Acidis quamprimum auferatur.*

Propositi nostri ratio non postulat, ut totam *D. Blenii* Theoriam in præsentem persequar, & supervacaneum esset, si inter *Corruptionis* consilia, quæ ab illo & ab antiquis Medicis statuantur, cum ad eadem profectus redierim, comparationem instituerim: Quid enim quæso, inter Contagis evacuationem ope Purgantium Remediorum (quæ à præcis Medicis & recentibus mire prædicantur) factam interest, atque ejusdem ejectionem per Diuretica (quæ sequi ab utriusque etiam collaudantur) absolutam? idcirco ne diversam à semetipsa naturam *Cassia* sortitur, quoniam & à veteri *Trojano* & ab hujus ævi Medicis magnopere præscribitur? idcirco demum Refrigerantia, Balsamica aut Adstringentia à libimentis differre videntur, quia omnes uno ore de eorum utilitate & Præsi hominis & Neoterici consentiunt? Minime gentium mehercule, eosdem enim fines utraque ætas sibi in praxi proposuit. Quocirca consequimur, curandi Consilia necnon Remedia, quibus uti sunt, in diversis his Medicinæ seculis profectus eadem existisse.

Illud verò à nobis jure agnoscendum puto, rationem prudentiamque in *Veterum* Praxi multo magis conspicuam, quam in *Neotericis* eluxisse. Hi enim sibi & suis, quas simebant, Hypothesibus consistere: Hi verò eandem omnino Praxim à Majoribus suis traditam inierunt, Principia à Majoribus posita turpiter obliviscentes. A verò si infirma illa, quibus recens Praxi nititur, Fundamenta scorsim ponerentur, tum quidem Remedia antiquitus laudata suas vires iraminate conservarent. Purgantia enim & Diuretica causam, ut administrarentur, justiore nullam habent, quam quod ad ætrem Humorem subigendum quàm maxime accommodentur.

Atque quidem si *Horum* vires & facultates ingentibus in, in quæ ingressi sumus, votis responderent, esset profecto, cur *Recentes* in *Veterum* prudentiam æquo animo incurberent, neque à præceptionibus, quas iis dederunt, stolidè recedentes, neque à fama, quam meruerunt, invidè decerpentes.

Cum autem hæc Pharmaca aliquando multum juvenis ad ægrotos, nihil aliquando, aliquando etiam plurimum detrimenti attulerint; proximum erit, quatenus & quas ob causas hæc locum habent in Curatione *Gonorrhœa*, graviter exponere; ut Regio illa, ex qua Tela quasi ista, quæ concidunt spes nostras, proveniant, explorata habeatur.

CAP. III. SECT. I. De Purgantibus Pharmacis, quæ in Gonorrhœa Curatione versantur; deque Formulis quibusdam eorum selectissimis.

Illud equidem nemo unquam sibi assumpsit, ut Purgantia ad ipsam ætrem *Gonorrhœa* spiritum demandandum valere dicat: omnis igitur eorum utilitas in eo est sita, quod ad Contagem foras protrudendam quodammodo accommodentur. Partes verò, quas aut in Effluxu sanando aut promovendo

do Cathartica agant, manifestas magis & in medio positas fore existimo, si generales Cathartorum facultates accuratius paulo exposuerim.

Atque equidem omnes Purgantium Pharmacorum vires in eo profus consistunt, quod vel secretionem ex intestinorum glandulis profectas majorem in modum promoveant, vel Fibras eorum nervas stimulatione quadam convellant; ab horum uno aut utroque modo ingentes crebro Evacuationes excitantur: adeo ut verisimillimam sit, mutationes, quas in solidas fluidasque Corporis Purgantia moliantur, universas aut à secretionis promotione, aut à diuturno gravium evacuationum cursu atque impetu, aut à virtute stimulativa proficisci.

Hinc quoque, quod obiter notari potest, profuit Ratio, cur ex hoc Remediorum genere nonnulla, quæ, si intus sint assumpta, gravem aliquando Hemorrhagiam excitant, extrinsecus admoda fluentem sanguinem sistunt: hanc scilicet ob causam, quoniam stimulantia facultas, si forte modum quandam superet, induit quoque facultatem causticam. Sed ut eo, unde paululum digressi sumus, revertamur, aut nimia (ut supra annuimus) Glandularum secretio aut Fibrarum stimulatio efficit, ut Fibræ Corporis nixu suo tonico & quasi tenitate spoliarentur.

Si igitur vulgares hæc Purgantium actiones ad rem in præfenti institutione referamus, fructus omnis, quem ex eorum usu Gonorrhœa percipit, facillime deducitur; qui in eo nimirum non ponitur, quod Pharmaca hæc Contagem ipsam opprimant, sed quod ad quorundam Corporum validorum temperiem ita præsto sint, ut Materiam omnem virulentam foras projiciant. Atque equidem auxilia atque incommoda, quæ variis Cathartorum usus affert ad naturalem Corporis conditionem, adeo perspicua sunt, ut de iis merito ne dubitare quisquam possit. Quando enim sanguis rarior per secretionem copiosam, fibræque tenuiores semper reddantur, tum profecto Excretoriis Ductibus mediocriter tantum dilatatis, Liquores moderato flumine profunduntur, atque Effluxus sensim & pederentim languescens post veneni subtractionem haud largus deprehenditur; è contra verò cum à Purgantibus Pharmacis labefcitur Sanguis, Fibrarum quoque intenso debilitari simul solet; ex quo fit, ut excretoriis Ductibus vehementer relaxatis, Effluxus non tantum undis copiosioribus, verum etiam ultra supremum (si ita dicam) Contagis diem aliquamdiu profunditur. Utriusque Generis exempla & in curatione Foeminarum & Marium, maxime verò in Foeminarum Gonorrhœa proferri possunt.

Cum autem materię Effluxus facultati Purgantium stimulativæ debeat, cumque acer spiritus, qui (ut supra statuimus) Gonorrhœam excitat, vim quoque stimulativam habeat, certo intelligimus Effluxum, si utriusque stimulus jungatur, abundantior multo fore; quum verò hæc juncta Liqueorum abundantia à vi quadam, quæ nihil vitii interim afferre potest, glomeratur; igitur hæc humorum Effusio Contagem copia tandem vincet, quo pacto ad optatum finem à Purgantibus remediis Gonorrhœa perducitur. Quod si Cathartorum stimulus, ut aliquando accidit, adeo vehementer sit, ut à magna humoris copia velocitateque excretorii ductus magnopere dilatentur, tum equidem virtus citius extra promi, Effluxus verò diutius aliquanto produci solet.

Quæ omnia cum ita sint, palam fit, Cathartici generis Medicamina ad Gonorrhœa Medelam ordine directo non procedere. Hinc etiam quæ sibi

consilia proponunt Medici, cum Cathartica admittrentur, qualemque, si parum juvenis afferatur, jacturam faciunt, assequimur; hinc insuper intelligimus, quod Purgantibus Pharmacis in hoc morbo promiscue uti non liceat: ex his enim quædam acrimoniam pariter atque Effluxus copiam, Inflammationem molestissimam, Penis constitutionem, urinæque æstum exaggerant; quædam à natura sua comparantur, ut elasticum excretorium Ductuum tenorem atterant & perfingant: Has autem Purgantium facultates malas cognoscere, in hujus morbi curatione haud parvi momenti est.

Atque equidem (ut, quod mihi videretur, candidus dicam) stimulativam vim in Purgantium praxi tantam aliquando esse Experientia ipsa attestatur, ut Gonorrhœam multo citius, si nihil Medicinæ addit, ad bonum exitum perventuram, quàm si Purgantia adhibeantur, haud immerito existimem. Quod si quis forte miretur, is mirari tandem desinet, si Temporis fortia, quæ in Gonorrhœa Curatione à celeberrimo Sydenhamo commendata ponuntur, cum iis, quæ ad eundem finem à Natura sumuntur, sedulo conferat.

Quando autem aliquid aliquando ad hunc morbum juvenis à Purgantibus Pharmacis ferri, ea argumenta, quæ supra posuimus, atque etiam communis Observatio testentur, æquum erit eorum nonnullas, quæ ab Auctoribus hac in re versatissimis celebrantur, formulas subjungere.

Apozema.

Rz. Folior. Scrophular. aquatic. Senn. virent. ana ʒij. Immittantur in A. balsent. ʒi. & infundantur. Ab igne remotam Colaturam hauriat duabus vel tribus vicibus.

Rz. Tamarindor. ʒij. Aq. commun. lb. xv. Coq. ad ʒiij. In Colatura infunde per noctem, Senn. mandat. Semin. Coriand. Liquirit. & Flor. Ros. rubrat. ana ʒij. Colatura Cyathum hora ante passum sumat. Veslingius, cui expurgare potius quàm adstringere mens est, hunc Bolum præscribit.

Bolus.

Rz. Conserv. fl. Malva. Pulver. Radic. Rhab. el. ana ʒj. Terebint. Venet. ʒij. M. F. Bol. primo mane deglutendus.

Eundem quoque ad finem Apozema hoc accommodatur.

Apozema.

Rz. Radic. Alb. ʒb. Folior. Malva. BisMalva ana M. ʒ. Ficum ping. ʒj. Aq. Ebib. mens. ʒij. Coquant. ad quarta partis consumptionem. Colaturam hauriat communibus intervallis.

Sicuti autem in animis plurimorum hominum Opinio inveteraverit, Mercurium cum variis ejus præparationibus, tanquam Antidotum quoddam, Venereo Morbo occurrere, ideo plerique se, nisi ex his aliquantulum afferant, ad medelam nihil proficere arbitrantur: Riverius in prima sua & secunda Observationum centuria hunc in modum dicitur.

Pilula.

Rz. Calomelan. Pilul. Coch. min. ana ʒj. Syrup. de Spin. Cerv. q. s. M. F. p. l. v.

Eundem ad finem valent Pilulæ, quæ Trium Diabolorum nomen gerunt.

Rz. Trochisc. Alband. Diagrid. ana gran. xv. Merc. sublim. dulc. gran. viij. Syrup. de Stachad. q. s. M. F. pil. xv.

Rz. Ex:

℞. *Extrakt. Catholic. ʒ. ʒ. Panac. mercurial. gran. v. Elixir proprietat. q. s. M. F. pil. v.*

Cum hujus generis pilulis *Turbith. Minerale, Precipitatum viride* (seu *Lacertus viridis*) necnon *Album Precipitatum* misceri debent. Universa vero, quæ ex *Mercurio* sunt, Remedia, persæpè *Cassiam* sibi additam habent, quæ scilicet non tantum potio est leniter admodum purgativa, sed etiam *Vesicæ Urethraeque* saluberrima.

Bulus.

℞. *Cass. recenter extrakt. ʒʒ. Pulver. Rad. Rhabarb. Elect. ʒʒ. Merc. d. ʒʒ. (vel Lacerti virid. gr. iv.) M. F. Bulus mane deglutendus.*

Alexander Trajanus Cassiam solitarie præberi docet, juxta hanc formam:

℞. *Floris Cassie ʒij. F. Bol. cum penidiis. Capiat Ager mane, statim ante cibum, singulis diebus ad quadragesimum usque, nisi Ventriculus interius perturbetur, aut Lues per totum sparsa sentiatur.*

℞. *Ocul. Cancror. prepar. ʒʒ. Gum. Guajac. Diagrid. ana ʒij. Sal. Prunell. Gum. Tragacanth. ana ʒi. Calomelan ʒij. Solution. Gum. Tragac. q. s. M. F. pilula de singulis ʒx. quarum quinque bis in die accipiet.*

℞. *Lacert. virid. ʒij. Gum. Guajac. Nativ. ʒij. diaphoretic. ana ʒi. Scammon. sulphurat. Aloes socotrin. ana ʒʒ. Solution. Gummi Traga. th. q. s. M. F. pilularum Mass. De cujus singulis ʒʒ. formantur. pil. xij. Harum iv. primo mane & hora somni sumat.*

Aliæ innumerae variaeque formulæ ab *Autoribus* excerpti possunt. Quæ vero supra enumeravimus, satis multa sunt, utpote quæ ex optimorum & in *Lue Venerea* exercitatissimorum Medicorum mentibus hauriuntur.

SECT. II. De *Juvamine* atque *Damno*, quod ad *Gonorrhœam* curandam afferunt *Adstringentia* Medicamina.

Quemadmodum *Contagis* exportatio Medicis argumento fuit, ut *Cathartica* adhibeantur, ingens igitur, quæ ab his nonnunquam cieri solet, Effluxus copia *Restringentium* Medicaminum necessitatem induxit: sicuti insuper *Purgantium* facultates (utcumque magna & speciosa primo intuitu polliceri videbantur) in varias justasque reprehensiones incurrerent, ita *Adstringentia* quoque Remedia, nisi valde adsit prudentia, haud minorem etiam secum trahunt malorum turbam.

Quæ si ita fiat, haud injuria à plurimorum Medicorum voluntatibus dissentio, qui hujus generis Medicamina adeo magni faciunt, ut non tantum ad ea, tanquam salutis perfugia, in universis Evacuationibus recurrant, sed etiam tam immanes in hoc potissimum morbo doses insturant, perinde quasi ex hac parte nimii nunquam esse poterimus. Neque tamen ego hæc ita intelligi velim, ut omnem *Adstringentium* usum à presenti morbo depellam; gravissima enim omnes Evacuationes comprimere sine dubio & cohiberi semper debent, at mercede huic fini *Adstringentia* nonnunquam non inserviunt.

Enimvero sæpe in evacuationibus magnis fieri potest, ut tantarum stragum causa urgeatur potius ab his, quam castigerur. Perversus enim *Restringentium* usus non tantum in *Gonorrhœa* cernitur, sed in aliis quoque morbis, in quibus hæc msg-

estimantur, *Hæmorrhagiis* nimirum, & alvi *Profluviis*, se sensibus reddit manifestum; in quibus omnibus *Adstringentia* non reprehenduntur, quod nihil possint, sed quod eorum vires perperam exercant, quam quorum *Carationi* studemus, graviores sæpe morbos inducant. Quicquid igitur est in his boni depromere, quicquid etiam mali id propullare, acerrimam nostram curam diligentiamque desiderat. Sed ut veram, quam ad *Gonorrhœam* afferunt *Restringentia*, utilitatem assequamur, sat erit vulgares eorum facultates notare, quæ in eis scilicet sunt constitutæ, quod immane aliquod *Liquoris* profluvium cohiberent, ne foras emitterentur.

Hoc autem Opus aut à massa *Humorum* constituta perficitur, quo pacto *Latex* è *Ductibus* effundi non sine difficultate atque expediti queat; aut *Canales* ipsos ita afficiendo, ut quoddam quasi repagulum, quo contentus humor intus reprimatur, ibidem injici videretur: hanc vero esse præcipuam *Adstringentium* provinciam, ex actualibus potentialibusque *Cauterizationibus*, ex *Constitutis* & similibus *Methodis* liquet, quæ, etsi forte in varias agendi quasi semitas itent, eundem tamen sibi finem & veluti metam proponunt.

Adstringentia Remedia præclarum usum habent, si totam *Humorum* massam aut unius tantum *Canalis* rivulum dissipare gestiamus: quæ ipse quæ *excretorium* *Ductuum* relaxationem non modò, cum facta sit, corrigere, sed ne fieret, prohibere possunt; necnon ad pravam sanguinis conditionem, sive ex *Purgantium* *Pharmacorum* praxi, sive ex mali aegroti crisi profectam, emendandam adeo valent, ut ingens *Humorum* torrens brevi comprimeretur.

Cor. 1. Ex hac *Adstringentium* Historia palam efficitur, ea non posse *Liquores*, qui in *Receptaculis* servantur, vehementer efficere. Quamobrem si ex *Prostatibus* (ut vulgò creditur) & *Va culis Seminalibus* *Gonorrhœa* materia profluxerit, hujus generis remedia utilitatem nullam habuissent.

Cor. 2. Hic insuper intelligimus rationem, quæ *Fluor* vitiosus, ab *Adstringentibus* pharmacis repressus, in sanguinem revertitur, suumque ibi venenum spargens *Venericam Luem* inducit; quæ, si suppressio fluminis præmature, si penitus, si partim tantum fieret, varios a rocitatis gradus excipiet: multo enim vehementiora, si penitus, quam si partim supprimitur, pericula imminerunt. Esti vero omnibus suis *Contagii* aculeis *Gonorrhœa* spoliaretur, nihilominus si *Adstringentium* vires, cum Effluxus nondum satis deferverit, vesiculas obferarent, *Liquores* haud ultra, quam ab *Excretoriis* ductibus capi possunt, intus retinentur; postea enim disruptio quasi aggere præcipites dantur, tantisque subito rotantur fluminibus, quanta per totum unius diei spatium in *Gonorrhœa* plerumque emittuntur. Hinc igitur colligimus *Canales* *excretorios*, si nimia *Adstringentium* copia admoveatur, adeo immanem aliquando relaxationem pati, ut, tenore suo naturali haud facile recuperato, gravissimæ *Recidivationes* inferantur. E contrario autem *Restringentia*, quæ fortia admodum sunt, quæque iteratis vicibus adhibentur, non modò morbificum hunc *Liquorem*, sed etiam naturalia *Lacunarum* flumina, adeo valide cohibent, ut *Urethra*, viscoso suo integumento orbata, gravi seminis & *Urinæ* acrium subiciatur: unde fit, ut multos post *Gonorrhœa* medelam annos *Urinæ* ardor nonnunquam perseveraverit.

Bernardinus Tomitanus, postquam tritissimum *Adstringentium* intempestive adhibitorum exemplum tradiderit, hæc, quæ sequuntur, cum *Tempus*

restet

recte ferat, ad usum commendat, *This* nimirum & *Mastichen* & *Corallium* & *gummi Tragacantha*.

Demonstrato quantum ad *Gonorrhœam* valeant *Adstringentia*, necnon quæ temporum ratio haberi qualesque doses adhiberi debent, si omne *Veneræ* *Luis* periculum propulsare speremus, selectiones eorum formulas reliquum est ut atroxamus.

Pulveres.

℞. *Croci mart. Adstringent.* ℞v. *Offis Sepia.* *Sucin.* *Coral.* utriusque, *Ebor.* ana ℞ij. *M. F.* Pulvis, cuius ℞b. exhibeatur bis in die.

℞. *Folior. Mentib.* *Mum.* *Coral. rub.* *Agni cast.* *Carabe ana* ℞ij. *M. Pulv.* *Huius* ℞j. ex Ovo tremulo primo mane deglutias.

℞. *Magister. Off. sep.* ℞b. *Pulver. Rosar. rubrar.* ℞j. *M.* pro unica dosi.

Claud. Deodatus Saccharum Saturni mire prædicat.

Electuarium.

℞. *Semin. Lactuc. Agni cast.* *Sang. Dracon.* *Myrrh. Oc. Cant. prepar.* *Terr. sigillat.* *Irid.* ana ℞ij. *Conf. Rosar. rub.* ℞b. *Syrup. Mentib.* q. s. *M. F.* *Opiata*, de qua magnitudinem *Nuc. moschata major.* bis vel ter in die accipias.

Bulus

℞. *Mastich.* *Coral. rub. prepar.* *Succin. alb.* *Sach. Saturni.* ana gr. xv. *Conserv. Cynobat.* q. s. *M. F.* *Bol. ij.* quorum unum hora somni capias, alterum proximo mane.

Haustus.

Cl. Mousset hunc haustum habet.

℞. *Summ. cum florib.* *salv. rub.* ana *M. j.* *Mulge desuper lac vacciniem.* *Infund. per noctem.* *Colatura addant. pulveres Terebinth. colica,* *succin. & nuc. moschata ana* ℞j. *Quem hauriat mane,* *preparatur similis Dosis,* ut *vesperi* propinet.

Apozema.

℞. *Radic. Consolid. major.* ℞j *Plantagin.* *Equiset.* *Bellid. minor.* *Polygon.* ana *M. j.* *Acetos. M. j.* *Semin. Plantagin.* ℞j. *Acetos. Malv.* ana ℞b. *F. Rosar. rub. pug. v.* *Uvar. Passar.* ℞b. *Glycyrrhiz.* ℞ij. *Coq. in Aq. pint. x.* *Colatura add. Syrup. Portulac. Myrtin.* ana ℞j. *M. F.* *Apozema* pro tribus *Dosib.*

Pilula.

℞. *Semin. Alkekend.* *Quatuor Frigid. Major.* *Papav. albi.* *Lactuc. Plantagin.* ana ℞b. *Rhab. elect.* ℞ij. *Mastich.* ℞b. *Gum. Arabic.* *Bol. Armen.* *Succin. Tragacanth.* *Amyli ana* ℞j. *Semin. Agni cast.* *Ros. rubrar.* ana ℞b. *Solutio. Gum. Tragacanth.* q. s. *F. pilular. Massa.*

℞. *Oculor. Cancror. prepar.* ℞b. *Gum. Guajaci* ℞ij. *Sperm. Cet.* ℞j. *Sal Prunel.* *Gum. Tragacanth.* ana ℞j. *Bezoart. mineral.* *Camphor. Bals. Capro.* *Mercur. dulc.* ana ℞ij *Balsam. sulph. anisar.* ℞i. *Ol. sabin. gutt. x.* *M. & optime subigantur* *solutione Gummi. Tragacanth.* in *pilular. Massam;* de cuius *singulis Drach.* *fermentur pil.* xv. *Hæc* ay, *primo mane & hora somni* sumat.

℞. *Croci Mart. adstringent.* ℞j. *Trochiscor. de Carabe* ℞j. *Offis sepia prepar.* ℞j. *Sach. Saturni gran.* xv. *Syrup. de Nymph.* q. s. *ut F. F. pilula Ciccoris magnitudine.*

℞. *Gum. Arabic. Tragacanth. Carab. Mum.* *Bol. Armen.* ana ℞j. *Syr. de Ros. sicc.* q. s. *M. F. pilular. Massa,* de qua capias. ℞j. *singulis diebus* mane.

Injectiones.

℞. *Siliquar. Fabar. Cineres.* *Aq. Plantagin.* q. s. *M. & injiciantur.*

℞. *Vin. rubr. Aq. Symphyt.* ana ℞v. *Folior. scord.* *M. j.* *In his infund. per noctem Granor. Juniper* *con-* *tusor.* ℞ij. *Bol. Armeni* *alcoholizat.* ℞b. *Bulliant* *leniter* *mane.* *Filvetur liquor,* & *injicito.*

℞. *Vrid. aris* ℞b. *Aq. fontan.* ℞ij. *Stent* *simul,* *quomsque* *coloretur* *aqua.* *Decanta,* & *dissolve* *Mercur. meteorizatigr.* ij. *Filtra* *pro* *Injectione.*

℞. *Aq. Plantagin.* ℞b. *Dracon.* *mitigati* *in* *pol-* *linem* *redacti* ℞ij. *M. in* *Phiala,* & *agita.* *Vice* *Dra-* *con.* *addi* *potest* *sal. Saturni.*

℞. *Aq. Plantagin.* ℞v. *Vitrioli rem.* ℞b. *Croci* *Mart. adstringent.* ℞ij. *M. & Filtra.* *Liquor* *est* *tur-* *bicundus.*

℞. *Lapid. medicamentos.* *Crollii* ℞b. *Aq. Rosar.* *rubr.* ℞b. *M. & eluat* *Urethram* *ope* *Syringa.*

SECT. III. De Medicamentis Balsamicis.

Quando *Medici*, frequenti usu docti, *Adstringentium* *praxin* ad *Gonorrhœam* nihil certi, multum sæpe periculi, afferre deprehendissent, idcirco ad alia alterius (ut videbatur) generis remedia impulsit fuerunt, quippe cum existimassent materiam *Gonorrhœæ* ex pure quodam constari, itaque Medicamentorum, quæ ad curiculum *Ulceri* obducendam commode admoventur, quæque ideo *Sanativa* dicuntur, periculum fecerunt, haud dubitantes, quin eundem fructum, quem cætera *Ulcers* ex iis perceperunt, in *Gonorrhœa* quoque *Ulcers* redundaturum spectat.

Quod si facultates *Balsamicorum*, quæ hac in parte administrantur, attento animo excipiamus, eventum ac si extrinsecus admoveantur, longe alium esse intelligemus. *Causa* verò nimirum est, quod *Digestio* nulla antecedit: *Gonorrhœa* autem materia, paulo licet albidior, mollior tamen & lenior nequaquam fit, sed è contra crassior multo, quam quando *Balsamica* exterius apponantur, & tenacior efficitur: & ut uno verbo rem complectar, vires, quas *Balsamica* exerunt, haud multum sunt à prædictis *Adstringentibus* abhorrentes.

Quæ omnia si ita sint, dubium esse non potest, quin facultates, quæ ab hoc genere Medicaminum exercentur, longe diversam ab ea, quam adhuc habuerunt, explicandi rationem postulerent.

Quippe cum *Gonorrhœa* materia ex Pure non constituitur, cumque insuper *Balsamica* remedia munia ab iis, quæ peragunt, in vulnere sanando, plane diversa moliantur, certò intelligimus, quicquid emolumenti affertur, illud nullo modo à vi *Sanativa* promanare. E regione igitur, quando huiusmodi *Pharmaca* eandem, qua ad *Gonorrhœam* *Adstringentia* utuntur, supprimendi viam muniant, atque in eadem profusus *Recidivationum* pericula incurrant, æquum erit ut in eundem numerum posthac adscriberentur.

Ad

Adhæc quoque (quod magni momenti est) prætermitti non debet, Balsamica Medicamina in Adstringentia, quæ præclarum usum habent, posse immutari.

Si enim Sulphur eorum & oleositas (quod per coctionem in aqua communi fieri potest) detrahatur, vis nihilominus Adstringens intemerata superest, & ad Gonorrhœa medelam haud male administratur. Hoc autem sensibus manifestum erit, si Terebinthinam elixemus. Hæc enim, quæ præ cæteris eminet in facultate Digestivâ, quicquid Balsamici continet, illud omne coquendo exiit, atque Restrictantis Pharmaci officio, sive intus accepta sit, seu exterius admota, adeo valde perfungitur, ut Medici quamplurimi puræ Terebinthina ejus Pulverem anteferentes, cum bono eventu eam adhibeant ad Gonorrhœam, postquam Balsamica facultas nihil profecisset.

Reliquum est ut optimas quasdam Balsamicorum formulas (ut supra) seorsim apponamus: Porro quasdam Purgantium, Adstringentium, & Balsamicorum conjunctionem præbendas addemus; pro certo enim capimus, quod hæc Remedia auxilium sibi adjungunt, quando rem inter se communicant; vel (ut legitur)

Quæ non prosunt singula, multa juvant.

Mistura alba.

℞. Terebinth. optim. ℥j. Vitellum Ovi. M. in Mortario, dein adde Ag. Agrimon. ℔j. Ponatur Mistura per noctem in Baln. Mar. Adjice mane succi Limon. ℥iij. Sacch. albiß. q. s. ad gratiam conciliandam.

Eodem quoque modo Misturæ ex Opobalsamo, Copayvi, sive Peruviano, cum proprio vehiculo, confici possunt.

℞. Ag. Calc. ℔j. Opobals. Copayv. vel Peruvian. ℥j. Ovi vitelli auxilio F. Mistura alba. Hujus vel præcedentis Cochlear. iij. capiat ter in die.

℞. Opobals. gutt. xxx. Cap. cum Sacch. albiß.

Bolus.

℞. Rhabarb. tost. Nuc. moschat. tost. Bals. Tolut. ana gr. xv. Sacch. Saurini gr. vj. Tereb. Venet. q. s. M. F. Bol. Mane & horâ somni sumendus.

℞. Cassia rec. extr. Tereb. Ven. ana ℥ij. Merc. dulc. ℔b. M. F. Bolus mane deglutendus.

℞. Tereb. Ven. ℥b. Dracon. misigat. gr. x. M. F. Bol. Obelus involvendus, ut aliernis exhibeatur diebus.

Electuarium.

℞. Pulp. Cassia rec. extr. ℥ij. Bals. Capyv. ℥j. Merc. dulc. Ocul. Cancr. præpar. Sal. Prunell. ana ℥j. Sal. volatilis. succin. Div. Syr. de Albu. Ferret. li q. s. M. F. Conditum, de quo capiat magnitudinem Nuc. moschata majoris bis, vel ter in die.

Superius hoc Electuarium inter Medicos Belgicos longo in usu fuit: atque in Praxi Chymiatrica rationali, in Cap. de Gonorrhœa pag. 125. locum habet, idemque profusus est cum eo, quod D. Wallus apud nos adhibuit, & suum etiam nomen tradidit.

℞. Electuar. lenitiv. ℥j. Balsam. Capyv. ℥vj. Oculor. Cancr. præpar. ℥iij. Nuc. Moschat. ras. Sal. Prunell. ana ℥ij. Merc. vrid. Div. M. F. Electuar.

℞. Sang. Dracon. Amyli ana ℥iij. Opobalsami ℥b. Terebinth. Cyria ℥ij. M. Saccharo apud Pistores saccharios-furno incrustetur, & capiat ex eodem ter vel quater in die.

Pilula.

℞. Mumia. Sang. Dracon. Terebinth. colt. Corall. r. præpar. ana ℥ij. Bals. Peruvian. q. s. M. F. pilul. Massa, de cujus singulis drach. formentur Pilul. x. Cap. xv. omni Vesperis & multo Mane.

℞. Ocul. Cancror. præpar. ℥j Gum. Guajac. nativ. Bals. Tolutani ana ℥ij. Terebinth. Cyria q. s. ut redigantur in formam pilularum mediocri magnitudinis.

SECT. IV. De Remediis Diureticis.

Veteres Recentioresque Medici Diureticorum Pharmacorum praxin adeo acriter sibi proposuerunt ad largiorem Urinæ copiam excitandam, ut in hoc consilio, etiam si Gonorrhœa eventus votis suis non responderit, persistere, atque ex hoc Medicaminum genere interdum periculosissima, quoniam Lotii undas certius & vehementius promoveant, administrare consueverint. At verò plurimum Lotii, sive una sive repetita vice redderetur, Gonorrhœam ita afficere non potest, ut acrimoniam corrigat, aut Ductuum, à quibus fluor proficiscitur, tenorem protegat & conserveat, neque equidem ad Naturam ipsam ita præsto esse queat, ut Effluxum promovendo Contagem projiciat.

Sed rem paulo altius repetamus, & quid commodi ad hunc morbum magna Urinæ copia crebro iterata afferret, videamus.

Atque imprimis illud apparet, Liquorem ex Vesica Profluentem partes, quas transgreditur, abluere: quam ob causam modica Urinæ redditio crebro repetita multo commodius abluitionem istam, quam largissima copia, si unâ & eadem operâ effunderetur, promovebit.

Sicuti autem Urina, ob eam tantum rationem commoveretur, ut abluat Canalem suum, ita pro certo habemus, totam Diureticorum praxin ad Gonorrhœa virus corrigendum nequaquam valere, sed in abluitione solâ collocari. Nempe hujus morbi materia, cum ab Urethrae lateribus jugiter sit excussa vi horum Pharmacorum, neque retrorsum ferri, cum quantitas augeatur, nec novam acridinem adipisci potest; quod futurum esset, si diuturnius in iis locis commorandi diversorium haberet: hæc itaque operatio una eademque est, ac si Ulcus aquâ vivâ elueremus, cujus usus, si commode admoventi possit, eundem plene eventum, ac Diuretica Medicamina, ad hunc Morbum esse allaturus.

Hinc itaque perspicuum est, Gonorrhœa medelam, quæ Diureticorum ope comparatur, ipsi Mediorum, à quibus ad hunc finem adhibentur, Hypothesei repugnare. Cum enim à copiosis his, quæ cientur, Urinæ undis partes, præter Urethram, irrigari nullæ possant, sedem Gonorrhœa in Urethra poni necesse est, cujus suspensionem nullam habuerunt. Hinc præterea ratio reperitur, cur Diuretica nullius momenti sunt ad Gonorrhœam sceminarum, quoniam sedes ejus adeo alta in Partem Vagina constituitur, ut ab Urinæ fluminibus attingi nequeat.

Hæc verò omnia in clariorem lucem referentur, si paulo acriori animo rem intueamur: Etiam si enim quisquam Prostatae unam tantummodo Glandulam constare, aut in duas diffindi oportere judicaverit; quomodocumque tamen res ista sese habeat, certe Liqueor in Ductibus earum secretus abluat ab Urina prius non potest, quam aut tota mole Prostatarum, aut saltem Ductuum Valvæ corrosione quadam expugnentur. Quod si quis forte concedat, is tamen pertractam Prostatarum compaginem à sola

à sola ablutione renovare nunquam existimaverit, quam ob causam ablutio hæc, si admoveeri possit, incassum admovebitur. Sin autem è contra in Prostata esset sira Gonorrhœa sedes, quæ contagii sui undas in Urethram jugiter exoneret, nemo tamen Prostata ab Urina emendari arbitrabitur, qui cognoscit nullum inter Urinam & prostaticam laticem commeatum intercedere, ex quibus omnibus efficitur, Diuretica remedia (secundum eorum Theoriam) huic Morbo occurrere non posse; quod Experientiæ ipsi adversatur.

Idem verò Argumentum, si ad Vesiculas Seminales referatur, multo plus virium obtinebit, quoniam semen haud magis ab Urina attingi, quam Prostatarum liquor, potest. Accedit etiam, quòd cum Urina ne externam quidem Vesicularum harum faciem tangat, pro certo habemus, Gonorrhœa medellam, quæ diureticorum auxilio perficitur, in nullis locis, multo minus in Vasculis Seminalibus acedinem corrigendo comparari.

Jam verò ad incommoda, quæ ab immoderata Diureticorum praxi asseruntur, significanda proficimur, quæ adeo multa, adeoque gravia sunt, ut Medici à nimio eorum usu merito deterreantur. Hippocrates ingentem jacturam, in quam Homines, (si pariter æqualiterque in hysmis atque in ætatis tempore perpotaretur) incidunt, perperam habens vult, ut curæ sit, ne multum in hyeme biberetur. At verò hujusmodi incommodum, in eo tantum (ut à Medicina Statica confirmari potest) est collocatum, quòd nimium Lotii exinde cietur; unde morbi quamplurimi exoriuntur. Sicuri autem instituti nostri ratio postulat, ut Mala, quæ ex jugi ingentique Urinæ copia Gonorrhœa percipit, potissimum notarem; ideo unum tantummodo alterius generis Morbum, ab Hippocrate memoratum, ab aliis Medicis pœne omnibus prætermisum, adjungam, qui crebro cadit sub praxin Medicam, qui dolores vegetos secum fert, & qui sæpe pro Lithiasi (non sine magno errore) accipitur. Disertam hujus descriptionem in Libro Illius de Natura Humini testibus Kosis & c. reperimus, quem locum si quisquam cum iis, quæ in Libro de Morbis internis legatur, sedulo conferat, is inobservati hujus & perquam molesti Morbi originem assequetur: sed ad propositum redeamus. Longus Diureticorum usus causa est, ut non modò sædum Gonorrhœa virus, verum etiam Mucus ille, qui à Natura (quod supra docuimus) comparatur ut Urethram obliat, eodem tempore expellatur, unde fit ut hæc Fistula ab urinæ Seminisque acrimonia adeo gravem in modum stimuletur, ut immanes Dolorum insultus per totum Urethrae canale ad ipsum etiam Vesicæ collum aliquando propagentur. Adde quoque, quod stimulo hæc cum aliquamdiu sævierit, ad partem tali irritatione confectam (quod cum de Glandis & Fræni Inflammatione ageretur, satis enucleavimus) ingentem Humoribus fluxum adducit, qui Urethrae membranas incrassans facit, ut Meatus in perangustam conditionem redigatur; unde acerrima Mingendi molestia, & totalis interdum Urinæ suppressio exoritur; adeo ut ad Balnea confugiendi propter Inflammationem mitigandam, & Perinæ etiam pungendi, si Balneatio nihil profecerit, sæpenumero necessitas imponatur. Porro notatu dignissimum est, atrocissimam hæc Urethra Prostatarumque molestiam in nulla Pharmacorum methodo, præter Diureticam, quæ inter Galliæ Medicos maxime diligitur, reperiri.

Sed quidem mihi cum animo meo reputanti Eventus dubios, quos praxis Diuretica sortita est, Nemo hæc jacturis præstantius, quàm diligentissimus sagacissimisque M. Ronjat, occurrisse videtur,

Illius autem felicitas magis ipsius hominis ingenio, quàm ulli hujus methodi excellentiæ, adscribi debet.

Pulveres.

℞. Terebinth. coct. Crystall. minerall. N. Moschat. pulverat. ana ℥j. M. F. Pulver. Dos. iij. quos unico die capiat.

℞. Cremor. Tart. Sal. Absynth. Coral. ad albedin. calcinat. Virg. aur. ana ℥j. M. F. Dos. iij. unico similiter die sumenda.

Bolus

℞. Marg. præpar. Pulv. Radic. Alb. ana ℥B. Nit. præpar. ℥j. Conserv. flor. Malv. q. s. M. F. Bol. duo, quorum unum hora somni, alterum proximo mane deglutiat.

Apozema.

℞. Radic. Alb. Petroselin. ana ℥vj. Gramin. ℥B. Uvar. passat. exacinat. ℥vj. Coq. optime riteque in Aq. commun. s. q. ad ℔ij. In Colatura solve Nutri purificat. ℥B. M. F. Apoz.

℞. Decoct. Capillor. Vener. Agrimon. Hepatic. Plantagin. Cicerach. ana ℥v. Syrup. de jucco violar. ℥ij. M. F. præparata.

℞. Decoct. de v. Radic. apertient. ℔ij. Crystall. min. ℥ij. Sacch. albiss. ℥v. M.

Riverius cum malis aliis in squæ illius, quæ Quercetani nomen gerit, laudibus consentit.

℞. Menth. sic. ℥ij. Semin. Lænc. Rut. Agri cast. ana ℥ij. Licos sterut. ℥ij. Fel. Litt. mni Cicut. ℥x. Sacch. optim. ℔ij. Pulverisat. acce Terebinth. Venet. ℥v. Vin. alb. generos. ℥xxx. Destillem. vase vitreo, Balneo vaporoso.

Chymici Tincturam quandam ex vermibus mense Maio collectis confectam, & cum sale Tartari commixtam, de qua viginti aut triginta guttæ simul capiuntur, mirum in modum commendant, necnon Tincturam ex Juniperi baccis confectam.

Tinctura.

℞. Bacc. Juniper. maturar. & electar. q. v. Contund. & affusa Aq. Saxifragie s. q. Digerantur. Hinc exprime, abstrahendoque infissa ad Mellis consistentiam. Hujus Mellis juniperini cochlear. x. Misce cum aq. vita Juniperina & digere, quo F. vel Tinctura vel Elixir Juniperinum.

Electuarium.

℞. Conf. fl. Malv ℥j. Symphit. ℥B. Radic. Ononid. pulverat. ℥ij. Semin. Rusc. Brus. ℥ij. Syrup. Alb. Fernel. q. s. M. F. Opata, de qua capiat jubinde magnitudin. Nuc. moschat. major.

Postremum autem, alia ex Diuretica remedium turba nonnulla in usum venerunt, quæ non modò majorem Urinæ copiam excitant, sed etiam partes, quas transcunt, stimulatione quadam perstringunt. Atque hæc equidem ad Gonorrhœam tollendam & ad colorem illius immutandum, quàm Diuretica, quæ nulla vi stimulatrice imbutur, multo præstantioris momenti esse existimantur. Enimverò cum Medici, debilibus Diureticis parum fauste vrentes, ad ea, quæ Uri am vehementius provocarent, sese contulissent, in facultatem quoque quandam stimulativam incederunt, quam ii non tantum Gonorrhœa nihil prodesse, sed etiam officere arbitrabantur. E regione verò pro certo habet.

Gonorrhœa

habemus, quicquid boni ad hunc Morbum ex usu Diureticorum defluerit, illud omne nullo modo ad facultatem Diureticam, sed ad virtutem stimulativam referri oportere. Quippè horum Medicamentum Stimulus (quod supra de purgantibus Pharmacis dictum fuit) ad morbidos *Gonorrhœas* aculeos superaditus, multo celeriore, quam si à solo Naturæ impetu projiceretur, Contagii finem faciet.

Quando autem hic optatus Exitus à tam indirecta Methodo pariat, non mirum est, quòd Dolores acerrimi, alique, quæ conjunctæ duorum stimulorum vires suscitare solent, gravissima Symptomata exardescant. Undè fit, ut nonnulli, cum planè fuerint nescii, quo pacto corrigi hæc Pharmaca & mitigari possent, eorum prius usum, quam Morbus confectus atque ejectus sit, intermittere cogentur.

Illud equidem negari non potest, hoc genus Diureticorum à quibusdam, Mistura cum Oleis, aliisque mollioribus Medicamentis facta, castigari solere. At verò hæc castigatione viriam adhibita, Remedium statim suo stimulo quasi castratur, undè nobilis ejus impetus repente flaccescit, atque uolitas jugulatur.

Quando autem antedictæ Observationes Methodos quasdam, quibus hæc medicamina moderentur, nobis proponunt, idcirco formulas recenserebo.

Pharmaca.

℞. *Cantharid. integrar. ʒi. Vin. Rhenani ʒiij. Vel Sp. Vini tantundem. Infund. per aliquot dies, hinc filtra. Hujus Tinctura cochleara miscetur cum Cyatho vel vini Cyatho, quæ hauriat Ager. Proximis diebus augetur cochlearum Dosis.*

Hæc Methodus cum *Thoma Bartholino*, alim tamen ob finem, primo fuit communicata Quo modo *Cantharides* præparantur, & quæ fuerunt hujus Tincturae effecta, in *Epistolarum Centuriis* fuscè explicatur.

Cum verò hæc Tinctura vehementissimos Dolores, cruentam Urinam, alique molestissima Symptomata progignere comperta fuit, igitur cum Oleo, cum *Albi Verbasi succo*, cum *Althæa Symplo*, quæ omnia immanem illam morborum turbam temperent, commiscetur.

Est autem hoc Remedium (sicut res visa est) magis ob bonam spem, quæ de illo erat, quam ob fructum ullum, qui capiebatur, maximis in laudibus aliquando atque deliciis fuit, ea tamen opinio haud diu permansit, ususque ejus, aut propter dolores excitatos, aut propter vires Mixtionis adstramento defalcatas, depositus atque abjectus fuit; donec *Recentiores* quidam illud præparationibus minus jucundis, eventu autem haud magis prospero, corrigere & instaurare contenderunt. Methodus verò hæc *Neoterica* sic se habet:

℞. *Spir. vini ʒi. Rhabarb. el. ʒij. Cantharid ʒij. Gum. Guajac. Coccinell. Bals. Peruv. ana ʒj. M. Elic. f. a. Tinct.*

℞. *Sp. vini ʒi. Cantharid. ʒj. Rhab. el. ʒij. Gum. Luccæ ʒj. Guajac. ʒij. Digerantur diebus tribus in B. M.*

℞. *Rhabarb. el. ʒij. Cantharid. ʒj. Gum. Guajac. Bals. Peruvian. Coccinell. ana ʒj. Sp. Sal. armoniac. ʒij. Sp. vini ʒi. M. F. f. a. Tinct.*

Hæc quidem rationes nobis sunt propositæ, ut offensiones, quas affert *Cantharidum* Praxis, feliciter devitemus. At verò mehercule quàm foeda, quàm indefinita, (ne dicam quam male-

sana) est hujusmodi compositio? In quâ, quæcunque ad *Gonorrhœam* aut *Veneræ Luis* curationem unquam perconuerunt, in unam quasi massam universa congeruntur.

Sed ut hæc ingrata atque imperita Mixtura- rum instituta relinquam: non possum profectò quin advertentem *Priscos* Medicos non tantùm cum *Moderis* convenisse, quòd *Gonorrhœam* à Diureticis & Purgantibus Pharmacis tolli credant, sed etiam in statuendis eorum formulis nequaquam à *Recentibus* superatos fuisse. Accedit etiam, quòd præscriptiones multas ab *Hodiernis Recentibusque* Medicis adhibitas, cernere licet, quæ suis *Gonorrhœæ* hypotheseibus planè repugantes, ad indicationes opinionisque Veterum hominum quàm optimè accommodantur: adè ut modernam Curandi rationem in plurimis rebus *Empiricam* prorsus esse jure optimo dicamus, utporè quòd Praxis pendet ex fide *Veterum*, quorum Prudentia atque Consilia interim exciderunt.

Illud equidem negari non potest, Medicamentorum genus, quæ ad immoderatum seminis effluxum coercendum *Specificæ* olim habebantur, in *Gonorrhœæ* curriculo ab *Antiquis* viris commendatum, atque ab iis, Mistura cum Diureticis Purgantibusque persèpe facta, administratum fuisse. E regione verò ingentem Diureticarum Pufanarum *Specificis* hæc refertarum thesaurum inter *Neotericos* Authores cumulari reperimus, quorum utilitatem ab ea, quam sibi hi sixerunt, *Gonorrhœæ* Theoria significatam judicare nullo modo possumus.

Alexander Trajanus Petronius ad hunc ipsum finem *Agni Casti Syrupum* moliebatur, qui, magna licet congeries sit istiusmodi Medicamentum, hodiernis diebus adè parvi penditur, ut ne in Pharmacopoliis quidem audatur. Hanc tamen præscriptionem, iam quia præcipuum sit hodiernarum Pufanarum fundamentum, iam quia proportio Medicamentum in quibusdam Pharmacopæis perperam augetur, atque in alio ordo immutetur, operæ pretium erit ex anti quo ipsius fonte exhaurire.

℞. *Accipe Seminum Endivie, Lactuca, Portulacæ, Cucurbitæ, Melonis ana ʒj. Psyllii ʒi. Flor. Nympharis, Folior. Mentæ ana Mʒ. Seminum Ruta, Cannabis ana ʒj. Agni Castri ʒiv. Aqua Coriandri, Decocti Lentium ana partes aquales. Bulliant. f. a. postea Colentur. Ex hoc Colato accipe ʒij. Succu Limonum ʒj. Sacchari q. s. M. F. Syrupus.*

Trajanus in hujus Syrupi subsidium *Camphoram* vocat, *Electrum*, & *Nymphæam*, atque alia quædam *Specificæ* ad semen cohibendum, quando igitur *Recentiores* remedia ejusdem generis præstantur ægrotis, originem *Praxeos*, à suis utique principis abhorrentis, quis non deprehendit?

Hactenus *Veterum* atque *Recentiorum* Praxin, Indicationesque, quibus innixa sunt, fideliter significavimus: Rationes quoque, à quibus horum omnium Medicamentum vires exponuntur, atque ad *Gonorrhœam* referuntur, enodavimus: Undè non modò istius juvamentis, quòd Pharmaca afferunt, causas consequimur, sed etiam quæ ratione Symptomata gravem aliquando in modum ab iis urgeantur, atque ipse Morbus in Luem Venericam vertatur, manifestò intelligimus.

Quòd si quis forte mihi vitio daret libertatem illam, quæ & *Veteres* *Recentesque* Medicos, Pharmacis suis parum perite & prospere utentes,

M m m m sum

fum profecutus, is profecto refipifcet, fi fecum reputaverit ab hifce cautionibus viam muniri ad depellenda pericula iftorum Medicaminum, quorum incommoda à mille miferorum hominum experientia poffunt nimis confirmari. Sed quidem non eft, ut Testimonia aliundè repetam, quàm ex ipfis candidiffimis ingeniofiffimisque harum Methodorum Inventoribus, qui jacturas, quas Secutores eorum aut non vident, aut data opera diffimulant, palam profitentur: hæc verba funt *Petronii, in capite de Virulenta Gonorrhœa curatione*: „Itaque poftquam neque Medicamentis „ Alvum ducentibus obedivit, neque per Cutim, neque per alias Corporis partes evacuans &c. aliis modis, aliisque ingenis infiftendum.

Jam verò procedimus ad optimas quasdam rationes investigandas, quibus Symptomata fuperius memorata atrocitate fua fpolientur; Hæc enim negligi non debent, dum totius Morbi, à quo profluunt, Curationi præcipua diligentia ftudeamus.

Prius verò quàm hanc novam provinciam fufcepero, fignificandum duo errorem, qui paffim jactatur, *Gonorrhœam* fcilicet Fœminarum diftinctam quandam & peculiarem Curandi methodum poftulare.

Quandoquidem verò diverfam hujusmodi tractationem, nifi in gravidis Mulieribus, quæ (fi cut omnes Medici norunt) à purgantibus Pharmacis remouentur, nullam agnofcerem, non eft ut in hoc loco ulterius commorarer. Verùm prof. ad eft, Mulieres majori fortaffis difficultate, quàm Mares, fanari. Uterque tamen Sexus eadem omnino defiderat Curandi Inftituta, ut ex iis, quæ & in Theoretica Practicæque hujus Operis parte dicta funt, manifeftrum efficitur.

C A P. IV. De Mingendi dolore mitigando.

Graviffimum dolorem, qui inter mingendum percipitur, ex eo profus commoveri, quòd Lotii fales Urethram prius à *Gonorrhœa* acrimonia excifam in curfu fuo follicitent & pungant, fupra intelleximus. Itaque Moleftia tolli fine dubio non poteft, dum virus ibidem infidere & favire perfeverat, è regione autem, morbo ad medelam vergente, Urinæ dolor utique defervefcit. Cùm verò hic Urinæ ardor non tantùm femper plurimùm moleftiæ, fed etiam, fi perftiterit, plurimùm aliquandò periculi afferat, necesse eft ut aliquam hujus acridinis leniendæ rationem habeamus, anteaquam fola *Gonorrhœa* Curatione penitus abfolvitur.

Hic dolor, nifi aut Urethram ita muniamus, ut acutis Urinæ falibus haud fubjiceretur, aut ipfam Urinæ faluginem auferamus, nequit relevari: illa quidem ratione, fales Urethram rodere non poffunt, hac verò, falfedo ipfa extinguitur. In priori profecto methodo Magiftram Naturam intuemur & imitamur, quæ ejufdem generis præfidio utens cavet, ne Urethra falugine feminis aut lotii vellicetur.

Jovamen, quod ex hac parte miniftratur, eo nomine eft commodius, quoniam mollis Lacunarum liquor à *Gonorrhœa* veneno vitiatu veritur in aduerfarium, & loca illa turpiter dixerat, quæ defendere debuiffet. Sin autem Uri-

nam viscofitate imbuerimus, aut Liquores viscofitate imbutos injecerimus, Urethra indè Mucos quodam (tanquam à Natura ipfa) oblitata, ab omni & Urinæ & Morbi acrimonia vindicabitur.

Alteram doloris leniendi intentionem aflequemur; fi vel præftemus, quod Liquor in renibus feparatus haud multò fale oneretur; vel quòd falis particulæ inter ingentem aquearum partium numerum adedò difpergantur, ut præ exiguitate fua Urethram lædere non potuerint. Prior hujus Confilii pars uticunque factu fit difficillima, tamen certi fumus, falem in larga aquæ copia conjeftum naturam fuam propemodùm exuere. Si igitur aqueam fanguinis partem (nempe ferofam) vehementem in modum augeamus, tum fal magnoperè dilutus fuos penitus ftimulos amittet, & Urinæ æftus relevabitur.

Hinc & à Coroll. 3. caufam colligimus, cur *Gonorrhœa*, biduo triduo poftquam eruperit, dolores Urinæ nullos concitaret.

Hic Urinæ æftus, qui *Gonorrhœa* planè Symptoma eft, æque acrimoniæ comes, in hallucinationes plurimas Authores adduxit. Ii enim ad ardorem hunc mitigandum, quafi morbi medela exindè foret comparata, fua ftudia contulerunt, planè ignari, *Gonorrhœam* fi prius de medio fufulerint, hinc iftius fatellitum cito fubitoque perituro. Eorum profecto error ex eo nimirum defluxit, quòd dolores inter mingendum excitatos à quodam Urinæ æftu proficifci judicaverint, qui æftus à veficalis colli vasculorumque feminalium Inflammatione, ficut Inflammatio ab ipfa *Gonorrhœa* caufa, ceteri credebatur. Quapropter omnis eorum folertia ad Inflammationis moderationem vocata fuit. Ex hac culpa tota fimul Theoria & Praxis *Blenii*, aliorumque Authorum, exoriuntur. Quando autem hæc Hypothefis, præter colligatam fomniorum rerumque adumbratarum feriem, nihil complecti fuprà oftenta fuit, ibidem haud longius immorarer, quàm ut, in eorum Praxin quid conferat Hypothefis, videamus.

Illud negari non poteft, quòd Medicaminum eventus prudentiam horum Medicorum magnoperè fuperavit, qui per mille errores provefti, in tolerabilem curandi methodum tandem incidunt.

A falfo enim hoc Principio, *Inflammationes nimirum à Remedii actu frigidis tantummodò relevari*, factum eft, quòd in ufum quorundam Pharmacorum funt delapfi, quæ propter *Frigiditatem* fuam largiorem Urinæ copiam promovebant; ex quibus quoque nonnulla, quando lenta atque viscofa fuerint, non folum Lotii fales diluebant, verùm & Urethram, præter ipforum mentem, mucos perfundebant. Fortunati profecto effent, fi omnes eorum hallucinationes eundem exitum habuiffent, tum quidem imprudentia exire & in publicum emanare nunquam potuiffet. At verò perverfus Phlebotomiæ ufus non modò Curationis fpec illis univerfas præcidit, fed etiam *Veneræam Luem*, ficut ipfi confitentur, fæpentero induxit. Alii hujus generis errores non defunt, qui & ipfos crebro clam funt, atque (quod beatius eft) ab ægrotorum fuorum fenfibus remouentur.

Hactenus Rationes, quibus Mingendi moleftia mitigari poffit, ex vera Theoria deduximus. Jam Pharmaca illa, quæ acerrimo huic dolori, five ex imperita tractatione, five ex *Gonorrhœa* ipfa profecto, occurrant, diligenter adhibebimus.

Pharmaca

Pharmaca.

℞. Sal. volatil. succini ℥j. Sacch. Candia ℥ij. M. F. Dos. vj. Harum unam accipiat ter in die cum Cyatho Tinct. Theæ, Cerevisia tepida, vel seri Lact.

℞. Crystall. mineral. ℥ij. F. Dos. ij. unico die sumenda cum haustu quorumlibet Liqueorum prædictorum.

℞. Spec. Diatragacanth. frigid. ℥j. Sal. prunell. ℥ij. M. F. Dos. xv. similiter eodem die sumenda.

℞. Amygdalar. dulc. par. viij. Decolt. Hord. ℥ij. F. s. a. Emulsiō, cui adde Sacch. albi. q. s. ad gratiam. Hauriat tribus vel quatuor vicibus.

℞. Semin. iv. frigidior. major. ℥j. Papaver. alb. ℥ij. Amygd. dulc. No. viij. Contund. sensim, affundendo Aq. Perroselin. ℥ij. F. Emulsiō Sacch. Candia edulcoranda.

℞. Semin. Canabin. ℥℥. Amygdal. dulc. par. vi. Aq. commun. ℥ij. F. Emulsiō, qua immisceatur Aq. Fol. Aurantior. ℥j. Hauriatque vicibus duabus.

℞. Amygd. dulc. par. ix. Aq. Saxifrag. ℥j. F. s. a. Emulsiō, in qua dissolve Gum. Arabici ℥ij. M. & hauriat tribus vel quatuor vicibus.

℞. Seri Lactis ℥℥. Gum. Tragac. ℥j. Solvatur Gummi & injiciatur Mistura.

℞. Aq. Plantagin. ℥x. Trochisc. albor. Rbas. ℥℥. M. in usum eundem.

℞. Flor. Sambuci M. j. Radic. Alth. ℥℥. Sem. Cydonior. ℥j. Prap. s. a. & decoq. in Aq. ℥℥. Utatur Colatura.

℞. Radic. Hyosciami ℥℥. Furfur. Siligin. M. ℥. Sem. Lini contus. ℥j. Decoq. in Aq. Rosar. ℥ij. Frigescant cooperta, Liqueor postea colatus injiciatur.

℞. Hord. commun. ℥j. Radic. Lilior. albor. ℥℥. Folior. Malv. M. ℥. Semin. iv. frigidior. major. ℥℥. Laminii albi pug. ij. Praparent. s. a. & decoq. igne lento in Aq. Flor. Sambuc. ℥ij. ad $\frac{1}{3}$ consumptionem. Liqueor colati portio subinde per Siphonem injiciatur.

Hujusmodi Remedia non tantum se reddunt Theoriæ nostræ consentanea, sed & uberrimos fructus in Praxi præbent: raro enim aut nunquam spes nostras fallunt gravissimi hujus doloris leniendi. Sed permulti (ut supra innuimus) Auctores, cum dolorem hunc ex Inflammatione (quæ ab æstu sanguinis promota fuit) exoriri judicarent, ad venæ sectionem confugerunt.

Jam verò utcumque Inflammationi, aut potius Virtuti stimulatrici, quæ Inflammationis causa est, hic dolor debeatur, profecto non est, ut de istius recreatione prius speremus, quam aut Urinæ sales aut Contagii acrimonia tolerentur. Ad has autem Intentiones Phlebotomia (ut ab eventu confirmatur) proficere nullo modo potest, quippe quæ neque Balsamicam ullam, neque Diureticam facultatem sortitur. Quinetiam nonnulli sunt, qui (ut jam docuimus) venæ sectionem à Lue Venerea excipi sæpenumero advertent.

Intima quidem hujus calamitatis causa à revulsione illa (quæ Phlebotomia perficitur) peti potest, quæ antiquis temporibus haud ignota fuit, in nostris verò per magnificam Circulationis doctrinam præclarum in modum explicatur.

Balneorum praxis, non modò ad recreandum Urinæ ardorem, sed ad vehementem ejus suppressionem (quæ quorundam Pharmacorum usum consequitur) relevandam, aded ingentis momenti est, ut digna sit, quæ fusiori accuratiorique stylo pertractetur. Balneationis Theoria nos admonet, homini in aqua frigida immerso Urinam & crebrius, quam à Natura, & copiosius commoveri; sin autem in aqua admodum calida,

contrarium prorsus in modum rem procedere. At verò Urinæ suppressio nascitur ex vehemēti quadam Vesicæ colli constrictione, cujus interventu Sphincter quasi male feriatu vim explosivam vi nova repellit. Cùm autem hæc constricō ex Inflammatione (quæ, ut supra innuimus, immodicæ stimulationi debetur) prorsus proficiscatur, cùm etiam istiusmodi Inflammationes ab admoto Liqueorum tepore perquam feliciter relevari soleant, itaque temperatæ Balneorum undæ, totum ventrem infimum valde suaviter circumlambentes, faciunt, quod quasi iratus Vesicæ Sphincter aded mirum in modum mitigetur, ut, renixu haud amplius facto, humores descendere permittantur.

Quando autem insuper eodem tempore, eandemque ob causam, Urethra haud dissimili Inflammatione vexetur, tamen Balneorum tepor iterum quoque hoc in loco tam prospero munere perfangitur, ut, exeundi venia impetrata, Lotium exoneretur non sine summo ægroti oblectamento.

Hinc demum ad qualem caloris gradum hæc Balnea debeant elevari, necnon quam nullius momenti sit ea calidis plantis aut etiam Diureticis medicari, tuto colligamus.

Quemadmodum gravis illa Constricō, quæ erectionem Penis nonnunquam consequitur, ex eo prorsus facta sit, quod Urethra exulcerata inter cavernosa Corpora dure comprimeretur; Erectio autem ipsa à stimulativo Gonorrhœæ spiritu excitaretur, ita nisi aut Urethram à corrosione salvam præstemus, aut ipsum erectionis impetum domemus, spes doloris leniendi manes agitabimus. Ex his prior Intentio ab iis rationibus medicamentisque perfici potest, quæ in superiori Capite cumulavimus: Altera verò ad optatum exitum perducitur nequit, nisi istas Methodos, quæ Penis intumescētiā repente compescunt, admoveamus. Sin autem quisque repetet, quid sibi obigit, quando in aquam vivam aut marinam, aut (quod majus est) in Frigidarium se immiserit, medicina ei nunquam deerit in promptu.

Amasia ex Nive confecta, qualem D. Franciscus olim habuisse legitur, præsentaneum, præsertim in nostro Climate, juvamen exhibebit.

Sed ut Methodum hætenus institutam explem, formulas quasdam Auctorum, ad eundem licet scopum collineantes attextendas puto.

Antequam verò hæc formulas adjungam, hoc in loco præclara facultas mihi datur de Glandis & Fræni inflammationibus, deque fœdo Urethræ hiatu sanando, disserendi. Hæc enim omnia ab acido Gonorrhœæ veneno commoventur, & gravissimam molestiam atque pericula inducunt. Etiam si Mulieres Glandem nullam aut Frænum habeant, Vaginæ tamen Sphincter, & Clitoris, & Labia ipsa eandem prorsus ab acredine, atque istæ Virorum partes, Inflammationem passâ ab iisdem curandi intentionibus ad medelam promoveniunt; iis nimirum intentionibus, quæ instantem simul Inflammationem mitigant, atque impediunt,

Cap. IV. De Constrictione, quam erectus Penis percipit, relevanda, necnon de Glandis Inflammatione recreanda &c.

Mmm 2 quæ

quo minus in hisce locis Contages postmodum grassaretur. Hujus generis sunt Medicamina, quæ subjunguntur.

℞. *Lact. tepidi. Aq. Rosar. rubrar. ana ℥j. Sacch. Saturni ℥iō. M. & sove Glandem & partes vicinas.*

℞. *Flor. Sambuci. Furfur Siliginei ana M. Radic. Lilior. alb. ℥j. Decoq. in Aq. Sperm. Ranar. Lactis rec. ana lbj. Colatura tepida adde Bals. Saturni ℥j. M. & soveantur partes tumida.*

℞. *Folior. Acetos. Flor. Sambuci ana M. j. Pannis Siligin. ℥j. M. F. Lactis ebutyrato, sed recenti, Cataplasma Glandis inflammata applicandum.*

CAP. V. De Carcinomatum sive Cariei Curatione.

Quamquam inter Gonorrhœa Symptomata in hoc loco Carcinomata numerentur, tamen omnia in eodem satellitio non collocari supra significavimus: Ex iis enim quædam haud minus distinctas, quam Gonorrhœa ipsa, in *Lus Venerea* provincias sortiuntur; Quædam ab infelici atque imperita Curatione aut ab ipso Morbo Gallico nascuntur: Quædam demum vera sunt atque directa Symptomata Gonorrhœa.

Esti autem fortassis & Carcinomata, quæ Gonorrhœam consequuntur, & ea, quæ propriam sibi & non dependentem Naturam vindicant, ad Medelam (nullis Medicamentis intus acceptis, ut infra ostendemus) possint perducere; & regione verò ea, quæ à Morbo Gallico excitantur, postulent, ut Topica interna caperentur; tamen haud iniquum erit, si Methodum eorum curatoriam paulo generaliori intuitu impræsentiarum persequamur. Utrumque enim Pharmacorum intus assumptorum necessitas se habeat, unusquisque sibi Medicus proposuit, ut externis applicationibus hæc Tubercula discuteret, etiam si incertus exitus & dolores magni istis Methodis obstrepere quodammodo viderentur. Sin autem ex tribus Carcinomatibus duo ad minimum non faciunt, ut Medicinam internam adhibeamus, tum equidem de humano genere quam optime merebimur, si à Salivatione parum necessaria, & à Mercurialibus, periculosissimisque Vomitoriis, miseros vindicabimus. Cuicumque verò origini hæc Ulcuscula debeantur, an coagulentur, an verò dissipentur Liquores partium, quas incrustant, hoc persuasum habemus, Remedia nulla ad hoc usque tempus excogitata ex sententia successisse, nisi quæ hæc pestes penitus consumpserint, profecerintque, ut se à sinceris partibus segregarent. Hæc autem Ratio efficienti Carcinomatum causæ nequaquam occurrit, utpote quæ, velut vulnera insanabilia, quasi flamma delentur, non mediocri cum damno partium integrarum. Hujusmodi autem Remedium tantos dolores Inflammationemque tam atrocem inferre solet, ut ad ipsam aliquando Penis amputationem, ob immanem morbi acrimoniam, vimque admoti Medicaminis immaniore, confugiendi necessitas imponatur. Hæc nihilominus est unica curandi intentio, quæ inter Medicos hætenus prævaluit. In ea quidem opinione est D. *Blenius*, ut patet Escharotica, in malignitate Carcinomatium subigenda, primas semper partes obtinere: Illud verò præcipue nos admonet, ut in hac Præxi

prudentem locorum; ubi emicant hæc Tubercula, & virulentæ, qua faviunt, rationem habeamus. Lenioris nempe generis Escharotica partibus teneris admodum & delicatis, uti & Ulcusculis recentibus & exiguis, admoveri; & contra autem ad loca crassa & callosa, necnon ad Carcinomata, quæ radices latas & profundas & diuturnas egerunt, activa Pharmaca & fortissima debent applicari.

Verum enim verò hæc Escharoticorum methodus non modò incredibiles dolores secum trahit, sed & magnam medelæ Carcinomatium moram producit, siquidem plerique non nisi annuo, & nonnunquam longiori tempore, sanantur. Excidente jam Eschara, ait *Blenius*, Suppurativorum usus ad octo tantum dies, si per exigua sint Carcinomata, sin autem grandia, ad sex septimanas est prorogandus, ad mediocria denique, media utique mora postulat.

Hic minimus est Temporis terminus, quo utitur Escharoticorum Curatio, quæ ad plurimum annorum spatium, cum incommodis omnibus supra memoratis, nonnunquam prolatur. Quandoquidem autem Medicorum omnium & Chirurgorum familia pro incerto hoc & tardo curationis instituto certum aliquid & expeditum nondum substituere & supponere ceperunt, itaque Formulas quasdam Escharoticorum, quæ in vulgari usu sunt, numerare properabo.

Medici cum Remedia, quæ vulgò apponerent, ad Carcinomata eradicanda perpetuum valere vidissent, medicaminum præ cæteris omnibus acerrimorum periculum facere, ipsius nimirum *Aqua fortis & Regia*, necesse habere. *Fallopium* autem ingentem illam, quam atrocissima hæc medicamenta attulerunt, jastram competam habens, vehementer vult, ut ab istius aquæ usu Medici valde caveant, quæ Aurum ab Argento solet segregare: deinde etiam duas diversas *Aqua fortis* formulas, unam ex *Mariano Barolitano*, ex *Johanne de Vigo* alteram, proponit. Idem quoque *Vir viridis Aris* tincturam cum *Aqua rosacea* compositam commendat; atque sibi denique persuadens, uti ab eo tempore omnes sibi persuaserunt, Carcinomatium medelam frustra tentari, nisi adsint Corrosiva seu Escharotica medicamina, ea, quæ sequuntur, sedulo subjungit.

Pharmaca.

℞. *Aq. commun. q. v. Bulliat in lebere anco, in ea infunde Calc. viva parum, & adde Vitrioli Hungar. q. s. ut carulescat solutio; hanc filtra pro Fotu tepide applicando.*

℞. *Lact. virgin. q. v. Mercur. sublim. penicillum, M. F. Liqueor, quo sapius tangantur Ulcera maligna.*

℞. *Axung. porcin. q. v. Ol. Tart. per deliq. q. s. ut Axungia deveniat acris & F. Unguentum; vel Ol. Tart. vice addatur Ol. Vitrioli.*

℞. *Merc. precip. ℥j. Vini sublimati ℥ij. Stent simul in vase, & vinum sublimatum accendatur, ut totum cremetur. Id cum novo vino sublimato ter repetatur.*

℞. *Merc. precip. ℥ij. Sp. vin. ardent. ℥iv. Ponantur ambo in Retorta, & Sp. vini à Mercurio precipitato desilletur, & in vas recipiens accipiat. Hunc Sp. serva.*

Dux Præparationes Præcipitati proximè significantæ sine ullo vel leviori saltem cruciatu rem suam efficere jactantur. Quod tamen aliter fore eventurum comperiemus, nisi summa in iis componendis diligentia adhibeatur, & nisi corrosivi sales penitus aboleantur.

℞. *Merc.*

℞. Merc. vivi optimè purgati ℥j. quam solve in
Aq. fort. ℥j. Solutioni superfunde aquam communem,
postea paulatim Ol. Tart. correctum guttatim adde.
& Mercurius luteus instar præcipitabitur, quem probe à
Corrosivo per aquam simplicem vindica. Hic Præcipi-
tatu vocatur Luteus; ab aliquibus verò Magni Calci-
nati Paracelsi nomine intelligitur.

℞. Merc. Lut. vel Præcip. rub. parum. Immisceat-
ur Ung. Basilic. s. q. & extende super petiolas, quas
Canceru vel Cariebus applicabu.

Cum autem acriora Remedia in usum maximum
venerunt, quorum viribus Carcinoma imprimis ra-
dicitus evellitur, postea Balsamicorum ope partes
à tam gravi evulsione offensæ restitui & relevari
debeat, idcirco prioris generis prius constituam,
deinde ad Balsamica festinabo.

Balsamica, quæ vulgari in usu sunt ad partes
consolidandas, suo munere cunctanter nimis san-
guantur, idcirco Musicanus hoc Balsamum proponit.

Balsamum.

℞. Alnet. Myrrha & Croci ana ℥j. F. omnium Pul-
v. & affunde Sp. vini ardent. lbj. Stent simul per duos
dies, Acinde per Inclinationem, tantum, Sp. vini se-
para, & in vase optimè clauso serva. Aspergatur Ul-
cus ter vel quater in die, & consolidatum erit.

Ab hoc Balsamo (prout ipse conficitur) neces-
se est ut dolores magni moveantur. Quapropter
alia Olea, sicut Ung. de Tutia, ab eo commen-
dantur. Nullum autem præponere oportet Un-
guento Desiccativo Rubro, aut Ung. Diapom. halygos,
vel huic, quod à Johanne de Vigo constituitur.

℞. Ol. Rosæ. ℥ij. Succi Plantagin ʒj. Liebarg.
Auri & Argenti ana ʒv. Tutia ʒij. Ceruss. ʒij. Plum-
bi usi ʒj. M. & ducantur in Mortario p. unneo ad Un-
gue. si consistentiam.

Quamquam verò Auctores ad Carcinomatam cu-
rationem Remedia jamjam recensita admoventur,
tamen ex his etiam acerrima & molestissima Ve-
neræ Pesti satisfacere non potuerunt, quocir-
ca Medicamina quoque Mercurialia intus adhi-
buerunt, quæ eodem tempore Medelam pro-
moveant, prohibeantque, quominus Massa san-
guinis interim pollueretur. Quemadmodum au-
tem diversi Carcinomatam genera à præmissa Theo-
ria satis significata fuerint, exinde quoque, quæ
sanguinem vitiant atque interna Topica desiderant,
quæ verò ab externis remediis sanantur, perspi-
cere poterimus.

Ex multa mora, quam affert Escharoticorum
Praxis, licet colligere, quod Carcinomata non
tam repente sanguinem corrumpunt, Veneream-
que Luem propagant, quam plerique sibi Medici
persuaserunt. Quippè quando Escharotici Phar-
maci non est Gonorrhœa acrimoniam, à qua hoc
Ulcusculum excutatur, penitus opprimere, sed
tantum agere ut Crusta delabatur, palam sit acrem
Contagii spiritum in sanguinis massam non manare.
sed sede Carcinomatu profusus contineri: præ-
sertim quoque cum cætera Morbi Symptomata,
deletis his Ulcusculis, defervescere & tandem
tolli videamus. Quapropter quando hanc Cura-
tionem Carcinomatam, tardam licet & cunctantem,
& Pharmacis Pesti acrimoniam parum subigenti-
bus utentem, Venerea Luos raro excipiat, sta-
tuendum est idcirco Carcinomata haud majore ju-
re Veneream Luem, quam Gonorrhœam ipsam,
allatura.

At verò Blenius ipse tantundem agnoscit: „si
„sales acidos (inquit ille) altius, quando viru-
Tom. I I.

„lenta Gonorrhœa progignitur, in corpus pene-
„trasse, quam Ulcera Venerea & Carcinomata
„excitantur, supponamus, tum profecto intelligi
„potest, Morbi Gallici periculum multo certius
„à Gonorrhœa, quam à Carcinomatibus pro-
„creari. Hæc itaque res extra aleam omnem
dubitandi ponitur, & ad D. Blenii observatio-
nem accurate quadrat: Istius autem causæ ex
his, quæ supra discutavimus, facillimè repeti-
tur. Sed quidem Hypothesis, quam focus est,
coëgit Hominem, ut sententiam amplecteretur sui
ipsius Experientiæ repugnantem, quod palam ef-
ficatur, si ea tantum, quæ clausulam jam citatam
excipiunt, verba consulamus.

Sed ne in tarda hac & molesta Methodo cu-
randi nimis diu immorari videar, jam aliam lon-
gè commodiorem proferre propero, quæ brevi
tempore, fere nullo doloris Inflammationisve aut
Amputationis periculo, conficit Carcinomata. Ac-
cedit etiam, quod hoc Remedium haud utitur
adimento alterius cujuscumque aut ad Carcino-
mata extirpanda, aut ad lasam Cutem renovan-
dam.

Hic felix Eventus ab Unguento quodam pro-
ducitur, quod non à spe aliqua bona, aut so-
la opinione, sed ab ipso fructu & continua vi-
ginti annorum Experientia commendatur. Hujus
Unguenti efficacia certo respondebit votis omni-
bus hominum, qui nunc sunt, viri & Familia-
riam quorundam, quibus olim fuit imperitum.
Methodus, ipsius ad instar Medicamenti, brevis
est & facta facilima. Hujusmodi enim Unguen-
tum tantummodo est ad Carcinomata apponen-
dum.

℞. Hydrargyri q. v. Terebinth. Venet. q. s. M. F.
Unguentum.

Prius verò quam rationem hujus Unguenti &
defensionem suscepero, valde erit ad propositum
nostrum, quo successu in aliis nonnullis usque
gravioribus Ulceribus versatum fuit, in medium
proferre. Hujus generis narratio eo nomine gra-
tior erit, quia Ulceris genus, de quo verba
sum facturus, inter Europæ gentes inaudum
est.

Hæc Historia cum Germano meo, Doctore
Cochlern, fuit communicata, quoniam autem sui
ipsius iudicii, cum res mea ageretur, suspicionem
habuisset, itaque de libro meo sententias alieno-
rum primò significat, deinde ad Unguenti mei
mentionem delabitur. Postquam verò candidas
humanasque D. Tho. Hoy & aliorum de meo
Opere, summaque Unguenti mei utilitate, opi-
niones recensuisset, hanc in modum deinceps
procedit:

„Non possum (inquit) dicere me unquam
„ad Carcinomata Unguentum tuum applicu-
„isse, sed vim ejus in Ulceribus, natura haud
„dissimilibus, & in loco periculosiori emicanti-
„bus, expertus sum: Æthiops quidam meus
„Ulcere quodam, quod apud nos Crab Tanes au-
„dit, vexabatur. Hoc genus Ulcerum in pe-
„dum plantas exoritur, atque labis adeo du-
„ris & callosis insignitur, ut refecari non sine
„difficultate possit. Moris erat ea Cultello prius
„præcisâ cum ardente ferro, aut pulveribus
„Causticis, quales sunt viride As & Vitriolum
„Romanum, cassis licet plerumque conatibus,
„amburere. Ulcus Pueri mei in ea parte plan-
„tæ excrevit, ubi cutis erat admodum callosa;
„cui prius refecato quum Medicinam tuam ad-
„movissem, durities paucorum dierum spatio
„sensim evanuit, & pes Pueri ad pristinam
M m m 3 suam

„suam molliem & sanitatem est restitutus. Hujus Experimenti vis adeo est in promptu, ut explicatio omnis præcludatur.

Attamen autem hujus generis inventiones grex hominum malevolus invidia potius atque calumniâ profecit, quam laudibus & gratiis, quæ Inventoribus multo justius debentur. Siquidem hi contra ipsius veritatis lucem euntes, hunc in modum disputant. Nonne *Mercurius* (inquiunt) & *Terebinthina* ante in *Veneræ Lævi* curatione, quam hic homo extitit, versabatur? minime inficior. At profecto in *Carcinomatum* curatione locum antea nullum habuerunt. Quod si (ut hanc rem conficiam) vegeto dolori certa relevatio, si medela, intra quatuor dies perfecta ei, quæ in quatuor longos menses producit, si demum Penis amputationi sanitas atque integritas præferatur, tum ædepol hæc nostra curandi ratio cæteras universas, quæ antehac fuerunt, merito antecellit.

Existimatio cujusque remedii ex usu ejus & utilitate proficiscitur: si igitur notum aliquod & populare medicamen, cum aliis commixtum & bene præparatum, ad novum usum & utilitatem dirigeretur, illud æque novum judicari debet, ac si quod aliud ex plane novis & inauditis principiis de integro coagmentatum. Itaque non vereor dicere, quod vulgatum medicaminum ad novos fines & opportunitates felix accommodatio multo melius de re Medica mereatur, quam si ignota antehac medicamenta reperiamus, quæ omnibus popularium methodorum intentionibus inservirent. Quapropter hoc Remedium non secus novum esse & mei juris puto, quam si plantam aliquam novam & profus inauditam pervestigassem. Quando *Unguenti* hujus præstantiam olim vindicabam ab incommodis, quæ vel ex ejus simplicitate, vel ex antiqua principiorum, & quibus conflatur, cognitione oriri posse arbitrabar, nequaquam in mentem meam venit, me in Plagiariorum numerum referendum unquam fore. Verum quando ex malevola quorundam diligentia percrebuerit rumor, viretque eundo acquisiverit, hoc meum Remedium à *Fallopio* jam dudum fuisse præscriptum, quamvis modestiores quidam inuunt me illius *Unguentum* aliquantulum emendasse.

Quandò, inquam, res ita se habeat, eam paulò fufius excuti & enucleari oportebit: verumtamen de eo ipso obiter mihi gratulari satis non possum, quod hoc unicum sit vitium momenti alicujus, quod toti libro nostro objectatur. At quoniam nonnulli homines haud mediocri cum solertia leviusculum hunc tumorem propagaverint, non est ut gravioribus eorum erroribus ignoscerem; sed ut hanc rem paulo acriori stylo persequamur. En verum *Unguentum* à *Cl. Fallopio* propositum.

Unguentum.

℞. *Axungia porcina* ℥ij. *Thuris*, *Aloes ana* ℥j. *Argenti vivi* ℥ij. Terantur hæc in *Mortario*, extincto *Argento vivo*, & fit *Unguentum*, quo inungimus.

Quisquamne verò hoc Medicamentum aut surripi à me, aut surreptum promoveri possit dicere? An quia utriusque *Unguentum Mercurio* præparetur? At certe Reprehensores nostri non credunt, quod *Mercurium* primus omnium, præsertim in *Unguento*, etiam ipse *Fallopium* præ-

scripsit, cur non verò *Galeni*, vel *Arabum* saltem, potius quam *Fallopium* scripsit? Hi enim universi *Mercurium* in *Unguentis* possum commendarunt. Imò, *Unguentum* illud, quod ansam *Salivationis* primam præbuit, ab *Avicenna*, doctissimo *Fracastorio* teste, repetitum fuit.

Eadem profectò absurda, eadem malevola ratiocinatio *Hippocrati* quoque (si iisdem *Viris* placeret) omnem hujus Medicamenti laudem est tributura: *Hippocrates* enim ipse & primævi Medici *Terebinthinam* (quæ *Unguentum* hoc nostrum proxima ingreditur) *Ulcerebus* admoveverunt.

Undè igitur hujus inventionis novitas? Idem sane sonat horum argumentatio: *Fallopium* autem nulla utitur *Terebinthina*. Eadem equidem argumentatio contra *Radium* sive *Ruffum*, quem *Rhasen Pereira* appellat, valebit, qui *Catapoti* usum primus detegebat: Neque enim ille (secundam nostros homines) dignus est, qui Inventor nominetur, quoniam ex *Aloë*, quæ antea in usu fuit, *Catapoti* præcipue componantur. Neque *Fallopium* *Unguentum* suum sibi debet vindicare, quoniam nec ille *Mercurio* utebatur primus, aut ad *Caricem* aut ad *Carcinomata*, de quibus nunc agitur, exicanda, aut ad aliud quodcumque *Veneræ Lævi* Symptoma corrigendum. At verò hoc *Fallopium* *Unguentum* & suas spes (uti ipse confitetur) quodammodo sefellit, & magnum ægroto, propter *Axungiam Porcinam Aloë*que, dolorem incutit; hæc verò jacturæ à meo remouentur. Adde quod *Argentum Vivum* dimidiam *Unguenti* mei partem (illius autem solummodò decimam) constituit, & cum optimo omnium *Digestivo* temperatur.

Ex quibus omnibus intelligimus, vires singuli Remedii longe inter se dispares atque diversas exerceri. Quinetiam Thus ab *Avicenna* planè *specificum* ad Tumorem omnem delendum putabatur. Quæcirca eandem in *Thure* atque in *Mercurio* spem positam habuit *Fallopium*. Utrumque enim Pharmacum ejusdem hominis auctoritate (*Avicenna* scilicet) nitebatur.

Atque in hoc profecto Adversarii meam consistere solertiam omnem dicunt, quod *Fallopium* *Unguento* supervacaneum quodque præcederim, *Mercurio*que justam & suis validam quantitatem cum Materia quadam, quæ *Unguenti* formam pariter & efficaciam promovet, commiscerim.

Verum enim verò hæc ipsa Objectio satis mihi honoris tribuit. Egone enim addidi aliquid ad magni *Fallopium* sagacitatem? *Unguentum*ne ejus hanc debitam emendationem per centum & viginti annos desideravit? Liceat mihi igitur assumere, quod ego potissimum præclarum hoc Remedium, quod Adversarii etiam mei per centum & viginti annos (etsi fortè per dimidium istius spatii oblivio illud ceperit) inclausisse agnoscunt, ad justam suam & debitam perfectionem deduxerim.

Attamen autem cum alterius Medici remedio in unico tantum Pharmaco communicare; istius quoque Pharmaci quantitatem, qua ille utebatur, quintuplo majorem adhibere, vehiculumque insuper longè commodius adjungere; Inventoris profectò magis esse, quam Emendatoris, videtur. Sed hæc res penes Lectorem sit.

Tum

Tum se, tum Facultatem suam haud medicriter offendant Medici, qui eam ob rationem methodum curandi aliquam vituperio prosequuntur, quod popularia tantum Pharmaca usurpet. Si enim Reprehensores illi hac sui calumnia significari vellent, suam è contrario Praxin à Methodis non vulgaribus atque inauditis Pharmacis sustineri, istud quidem præ se ferendo omnem omnium, qui per omne ævum existerunt, *Empiricorum* arrogantiam superaverint.

Utinque verò ridiculæ hæc animadversiones sint & profusæ dementes, calumnia nihilominus, si naturam hominum perpendamus, haud ægre hæret & propagatur. Ut tamca de his Pharmacis (quibus aut Praxis nova, aut Materies, novitatis speciem imposuit) planè taceam, certè intelligimus, dissimiliorem iisdem coloribus, qui à diversis pictorum manibus miscentur, pulchritudinem accidere non posse, quam eventum Pharmacis, quæ à diversorum Medicorum mentibus temperantur. Verùm quoniam quicumque vehementem calumniandi facultatem exercent, iidem homines crebro grande aliquod præ se ferre & vehementer gloriarī soleant, itaque mihi semper statuendum existimavi, Remedium nullum pro *Specifico* haberi oportere, nisi quod prius ab Experimentis plurimis confirmatur, quorum quoque momenta omnia diligentissime fuerunt perpenſa, hoc est, nisi vel in eodem morbo, eadem ve morbi gravitate versatum fuit, vel, quando jam de optimis aliis quibuscunque Pharmacis spes nulla fuerit, id cum felici exitu adhibuit fuit.

Hæc profecto fuit imprimis Arti Medicæ fortuna fatalis, ut multa multi pollicerentur, quæ nunquam assequi potuerunt. Ita enim Plurimi homines *Carcinomatibus* absque ullo usu *Escaroticorum*, arcanis quibuidam methodis occurrere (quod nequiquam antehac factum fuit) se promiserunt. Quoniam autem *D. Blenii* hanc *Agyrtarum* consuetudinem simul & spes vanas commode depinxit, illius verbis uti liceat. „Ira octo aut novem dies (inquit ille) deterrima atque immanissima *Carcinomata* se extinguituros *Agyrtarum* pecus profitebitur. Sin autem ignorantiam suam & dolos malos experientia detectos penitus & exploratos hi Viri videant, tam fidem agrotis facere contendunt Medicinam suam omnem (quæ ex Lue Venerea non oriuntur) *Carcinomata* certo tollere, sed conditionem sanguinis aded depravatam vitiatamque esse, ut eorum ulcuscula removeri prius nequeant, quam ipsa Lues relevabitur. Ut tamen hujus Historiæ cum aliis, quæ nunc sunt, comparisonem omittam, satis erit alteram attexere, quarum si utraque jungatur, omnes *Agyrtarum* mores exprimentur, hanc verò postremam à *Musitano* accipe. „Infirmitas (inquit ille) suadent Fluum rem illum vilem esse, cum Natura per eum locum virulentam materiam expurgare conetur, neque cohiberi debere, quia corpus inficere potest, & pejora eventum mala: Hac malitiosa industria, quod illi perficere nequeunt (stercoris & sanguinis educatione) per alios curari sub poena majoris damni infirmitas prohibent.

CAP. VI. De Crystallinorum Curatione.

Naturam *Crystallinorum* (qui sunt species Carici illius, quam *Antonius Musa*, quamque Medici Italici *Tarali* appellant) adeò fuisse in præcedenti hujus Operis filo patefecimus, ut eorum Remedia jam nullo cum negotio indicare possimus; præsertim si Nobiscum reputemus, ea à contusione parti euidam corporis illata, quæ ingenti humorum Alluxui & Gangrænæ valdè subijcitur, excutari. Quæ de causa quicquid applicatur satis *Scypticum* esse debet, ut hæc molles Vesiculas contraheret, neque verò vehementer admodum Adstringens, nisi forte, liquoribus loci contusi interim condensatis, Gangræna gravis cieatur. Atque demum, ut uno verbo rem conficiam, Adstringentia, quibus utimur, fomenta ita spirituosius Pharmacis animare oportet, ut periculosus ille scopulus devitetur.

Felix eventus, quem ex continua Experientia hæc Praxis recipit, maximam fidem facit Theoriæ, quæ superius fuit constituta: ab ea enim intelleximus, *Crystallinos* nullo modo à *Gonorrhœa*, sed ab ipso contu, præcipue verò quando adfuit conditiones ibi memoratæ, proficisci. E contra verò alterius cujuscunque generis remedia aut vires cassas aut cunctantes saltem & tardissimas exercet. *D. Blenii* Experientia ad hanc Doctrinam exquisitè quadrat. „Aquei hi Tumores (ait ille) tantam aliquando malorum cohortem secum ducunt, ut à quibusdam pro Symptomatibus Venereæ Luis, atque etiam pro Lue ipsa haberentur. Hi itaque homines in eo elaborarunt, ut à Purgativis, Sudorificis & vehementer Diureticis, à Cinnabari fumis, & Emplastris Unguentisque Mercurialibus, & ab universis demum Pharmacis, quæ ad morbum Gallicum adhibentur, *Crystallinos* exiccarent; in hoc autem tota via errarunt; quoniam hæc aquea Tubercula à Peste Gallica nequaquam pendunt. Illud enim comertum habemus, Medicamina, quæ in vulgari usu sunt, rem suam haud tam brevi tempore, quam Tumores aquei postulant, efficere. Hi enim Tumores adeo importuni sunt, ut in trium aut quatuor dierum spatio, nisi à remediis Topicis statim subigantur, ad maturitatem suam adoleſcant.

Hæc equidem ab optimo omnium, qui in hoc genere studii extiterunt, Tractatu confirmanda existimavi, duas potissimum ob rationes, quarum prior est, ne ego solus & singularis videar, qui hanc antehac inauditam opinionem sum amplexus. Altera verò, quoniam homines ita sæpe comparati sunt, ut magis defuncti atque peregrini Medici auctoritate quam viva suorum voce vincerentur. Non est ut admodum, quanta quoque ratione ac Experientia res tota suffulcentur. Verumtamen *D. Blenii* ex Aqua potius, quæ in *Crystallinis* continetur, quam ex vera eorum Natura suas curandi intentiones repetens, in Errores haud leviores, quam ceteri homines, licet minus periculosos, incurrit. Aqueas enim has Vesiculas à Pharmacis, quæ in Aquam (sicut vulgò fertur) vim quandam purgativam exercent, posse discuti suspicatur; atque suo Remediorum, quæ ad Veneream

ream *Luem Specifica* habentur; amori tantopere indulget, ut eadem quoque cum aliis quibusdam Medicamentis, quæ ad *Veneræ Ulcera* & *Carcinomatata* commendat, misceri jubet. Hæc autem omnia nequaquam eo animo admonet; ut Remediorum Topicorum usus tolleretur: „quorum „necessitas (addit ille) ex eo maxime intelligi- „tur, quòd tantam vim habeant in quorundam „ægrorum curatione, ut Remedia interna, nisi „hæc simul præsto fuerint, incassum admovea- „mus.

Quòd si horum Topicorum necessitas talis sit, qualem ille significavit nobis, ille verò è contra Purgantia Pharmaca ea intentione administret, ut Aqua (quod fieri illa ratione profus nequit) discutereur, palam efficitur *D. Blennium* minùs benè uti *Experientia* sua, *Crystallinosque* à Topicis tantum Remedius (nulla *Carcinomatata* aut *Gonorrhœa* aut *Veneræ Luæ* ratione habita) ad medelam perduci.

Crystallini quidem à plurimis hominibus inter detestima *Gonorrhœa* Symptomata plerumque numerantur, quanquam autem neque *Experientia* mea, nec opinio, quam de illorum curatione habeo, mihi satis unquam argumenti fuit, ut tantam eorum atrocitatem suspicarer: spero tamen, ut aliorum praxis (quæ meam potius confirmat quam dicit sententiam) hanc dissentienti liberatam sit mihi concessura. Attamen autem ne inter varias opinionum diversitates res ipsa excidat, & medelam desideret, sequentes Methodos, quæ magis in deliciis sunt, proponendas puto.

Atque equidem, si *Musitano* fides sit, *Tabaci* spiritus gravissimo huic malo duntaxat fatis occurrat; qui ab eo itaque in hanc modum præparatur:

℞. *Tabaci foliorum viridium* q. v. Infund. vino *Malvatico*. Tinct. utatur sine *Distillatione*.

Crystallini hac Tinctura, à *Mercurio Præcipitato* priùs estigata, sunt quinque ad plurimum attingendi. Equum autem erit, ut ægro jacenti admoveatur, ne forte ob dolorum insulius & vehementem Tincturæ vim spasms oppressus decidat. Sin autem *Crystallini* tam graves reverà essent, quàm hic Medicus asseverat, aut tam immane remedium postulassent, tùm profecto inter pessima *Gonorrhœa* aut *Veneræ Luæ* Symptomata jure optimo numerantur. Verùm quidem *D. Blennius* & complures alii nihil vident, quod à *Crystallinis* tantopere metuatur: licet ille etiam majoris periculi, quàm quod aut res ipsa, aut *Experientia* ejus, unquam denunciavit, terrore commoveatur. Intelligebat enim Pharmaca deficiantia, aut discutientia ad *Crystallinorum* medelam satis valere. Quocirca Spiritum vini *Camphoratum*, Pastam quoque quandam ex *Lomento* & aqua *Tiliæ* & Sale *Armonico* conflata commendat, imò quoque ad *Adstringentia* devenit, qualia sunt *Albumina pulvere Sympathetico* & *Alumine temperata*.

Quandoquidem verò supra ostendimus, tepida Medicamina à contusione postulari, quò melius Liquores discuti & fluiare poterint, idcirco *Adstringentia* & *Desiccantia* Pharmaca, quibus nonnulli ad Liquorem absorbendum utuntur, multum plerumque detrimenti afferunt. *Gangrana* enim, quæ omnibus magnis contusionibus ab istiusmodi Medicaminibus tractatis accidit, exinde sequeretur.

Quapropter quicquid applicatur, dum contra contusionem potissimum dirigitur, *Stypticum*

quoque aliquid & mediocriter *Adstringens* afferre debet.

℞. *Aq. Calc.* ℥ij. *Sp. vini Gallici* ℥ij. *M.* & foveatur pars afflicta tepide quater vel quinque in die.

℞. *Folior. Alysath.* *M.* j. *Flor. Chamemel.* *Sambuci ana* *M.* s. *Coq. in Aq. Calc.* ℔ss. ad $\frac{1}{3}$ consumptionem. Colatura per expressionem facta add. *Spir. vini* ℥vj.

Quando autem, quod de parte contusa amplius metuatur, nihil habeamus, tum ad prædicta medicamina paulo fortiora *Adstringentia* addendi cumque iis *Romanum Vitriolum* aut *Aquam Ophthalmicam Saphyrinam* commiscendi locus datur. Ita enim curatio absque ulla *Mercurii* mixtura & absque opè internæ medicinæ conficietur. Quando autem neque ipse *Tabaci Spiritus*, neque atrox cæterorum fortium Remediorum vis & vehementia, dum *Crystallinos* extirpat, *Veneræ Luæ* tollere jure supponatur, idcirco *Experientia* haud satis Argumenti adhuc nobis fecit, ut illos à *Lue* concitari judicemus; quippè quòd neque ex raura *Crystallinorum*, nec Curandi ratione ullatenus efficiatur, ex quibus omnibus manifestò cognitur *Doctrina*, quam supra proposuimus, *Crystallinos* scilicet nequaquam à Contage, sed ex certis *Causis* conditionibus exoriri.

CAP. VII. De Curatione *Phimosos* & *Periphimosos*.

IN eorum equidem sententiam ego transire non possum, qui putant naturalem illem ineptitudinem, qua *Præputium* ægre super *Glandem* retrolabitur, *Phimam* aut *Phimosin* ullo modo denotare. Siquidem *Præputium* protrudi atque retrahi potest, sermo omni periculo *Strangulationis*. Quodcumque autem *Præputii* *Strangulatio* dolores moveat, aut *Inflammationem* & humorum effluxum cogat, tum profecto *Phimosos* & *Periphimosos* Symptomata omne nostrum studium & diligentiam postulant. Hæc præternaturalis *Præputii* ineptitudo, ex qua fit, ut super *Glandem* retro citroque moveri absque multa molestia non possit, à *Carcinomatibus* ibidem genitis, & spissitudinem gomerantibus, proficitur. Supra enim exemplo significavimus, à *Variolarum* crustis talem fere spissitudinem & *Phimosin* posse, qualis à *Carcinomatibus* & *Crystallinis* progignitur, induci. Quas ob causas haud minorem artem & Medicinam *Crystallini* & *Carcinomatata*, quam *Præputium* ipsum, desiderant. Illud sane verum est, crassitiam *Præputii* primo nostro studio indigere, ut, illa paulo subacta, ad ejus causam (nimirum *Carcinomatata*) facilius via muniatur.

Deinde verò sola *Carcinomatatum* & *Crystallinorum* curatio præstare potest, ne crassities futura metuatur. Qua ratione *Crystallinorum* *Carcinomatatumque* medelam assequi possumus, in duobus Capitibus proxime præcedentibus fuit significatum. *Phimosis* verò & *Periphimosi* iis tantummodò medicaminibus sese submitunt, quæ Humores discutiunt, mitigantque *Inflammationem*, aut à vehementibus quibusdam *Suppurativis* juvantur, quæ Humores quàm ocysissime foras projiciunt. Utroque enim modo *Præputium*

tium ad mollitiem flexum sua munia tam certè & procliviter administrabit, ut nunquam necesse sit ad gravissimam illam Præputii dissecandi operationem confugere.

Hæ Indicationes, si Medicorum praxin consulamus, Theoriam aliquam supponunt, ad Meam verò solam verè referuntur. Illud enim pro explorato habemus, quòd sicut ex Glandis & Præputii Carcinomatibus Phimosi & Periphimosi oriuntur, ita quoque si Ulcuscula ita è medio auferantur, Præputii ineptitudo cito relevabitur. Ab his profecto rationibus Phimosi non tantum maturius, sed sine ulla ope Fomentorum aut Incisuræ periculo ad medelam perducitur. Hæc autem curandi Methodus Medicos adhuc clam fuit, licèt in Praxin deduci facili cum negotio potuerit. Verumtamen ne in his rebus nimis diu immorari videat, ad alias quasdam Medicorum præceptiones progredior, quæ nullo consilio, nulla profus Theoria, aut à Natura, aut à Symptomatibus Carcinomatum deducenda, suffalciantur.

Nonnulli enim ventrem infimum & pubem aqua frigida aspergi volunt, dum manus aqua etiam frigida madefacta Præputium interim reducere conantur. Aliis nimirum placet, humorem à Præputio distillantem, Spongiola aut Viburni medulla, aut Radicibus Viridis Gentiane inter Glandem & Præputium insinuat, absorbere. Cum autem prior Methodus erectionem duntaxat Penis compescere, Phimosi verò nequaquam corrigere aut prohibere possit, tum posterior falsa Hypothesi innitatur (aqueos scilicet Humores in Præputio congestos ab applicationibus jamjam memoratis penitus desiccari posse,) itaque non mirum est, quòd omnis spes in hujusmodi conatibus posita pereat profus & præcidatur. E regione profecto Humor, qui inter applicationem Fomentorum imbibitur, partes distendit, facitque, ut dolores & liquorum affluxus alii potius atque intendi potius, quàm remitti videantur.

Pharmaca.

℞. Folior. Dulcamara M. xv. Semin. Lini pulverati ℞iv. Decoq. in vino Moschato, Cretico, vel Larido porcino ad Cataplasmatum Consistentiam, quod applica.

℞. Radic. Bryonia alba magna, bene nutrita, & in Taleelas secta ℞b. Frig. in Sarragine, quousque contabeat. Cola, & adde Tereb. Abietis ℞b. Cera ℞ij. M. F. Ung. viscidum.

℞. Radic. Alib. Lilior. albor. ana ℞ij. Coq. in Aqua communi. Pistentur, & trajiciantur per setaceum; dein adde Caputem Alliorum sub Cineribus costorum ℞ij. Ol. Lilior. & pinguedinis Anseris & Anatis ana ℞b. Farina Semin. Lini q. s. M. F. Cataplasma.

℞. Mucilag. Althea. Fenugreci. Ficuum Pinguium ana ℞ij. Ol. Lilior. & Chamemel. ana ℞j. Pinguedinis Anseris & Axungia porcina ana ℞b. Terabinth. Venet. ℞b. Ammoniæ & Galbani Aceto solutorum ana ℞j. Cera nova q. s. M. F. Ceratum instar Diachyli magni.

℞. Radic. Alib. Lilior. albor. ana ℞j. Folior. Malv. Mercurial. ana M. j. Coquant. ad mollitiem; quibus confosis adde Farina Tritici. Hordei ana ℞b. Buiyri rec. Pinguedin. Gallina ana ℞j. Ol. Chamemel. q. s. M. F. Cataplasma tepide imponendum.

Alia quamplurima Fomentorum & Cataplasmatum specimina addi possunt. Cum autem

complura ad rem præsentem accommodata in aliis hujus Tractatus locis perstrinxerim, nolo ea jam reponere, sed prudentiæ Medici relinquo.

Remedia, quæ modò proposuimus, hos Tumores aut discutient, aut frangent, æqueque, ut Meliceridis ad instar, brevi tempore efflaerent, neque gravem incisuræ operationem unquam desiderarent. Nihil profecto est quòd interlit aut differat Phimosi Fœminarum à Virili, quando ex Venerea causa utraque oriatur. In Phimosi enim Marium sit, ut neque Gans deregi, nec Præputium ulla arte retrahi queat: in Muliebri verò, Vagina profus obferatur, nec introitus ullus conceditur. Prior à Præputii crassitudine, altera verò à Caruncularum intumescencia, gravique Sphincteris & cæterarum partium, quæ ad Vaginæ orificium sunt, Inflammationibus planè proficiscuntur. Mirabiles verò hæc strages à Carcinomatibus, quæ in Carunculis insident, sicut Phimosi Virorum ab iis, quæ Glandem & Præputium divexant, eduntur. Quapropter ad Phimosi Mulierum Fomenta emollientia applicemus, neque necesse est, ut remedia, quæ ad Carcinomatum curationem præcipuè spectant, negligere debeamus. Verùm hæc omnia jamjam satis enucleavimus, quando de Phimosi Marium ageretur.

Atque hætenus Gulielmus Cockburn Tractatu de Gonorrhœa.

GRAVEDO.

Vid.

CATARRHUS.

GRAVIDARUM MORBI.

Vid.

PRÆGNANTIUM MORBI.

GURGULIONIS MORBI.

Vid. in Bibliothecâ Chirurgicâ.

GUSTUS MORBI.

Quibus organis perficiatur Gustus, in Linguæ morbis videbimus, dum scilicet hanc partem uno describemus verbo. Hic itaque tantum ejusdem ipsius Gustus morbidas affectiones per Consultationes & Observationes, adnotabimus.

Consultationes.

Gustus depravatus.

D. Joacinus Navin Episcopatus Caminensis Cancellarius optimè meritis, intemperie calidâ hepatis affectus, insignem oris & linguæ patiebatur amaritudinem, adè ut suavissima etiam, seu esculenta, seu potulenta, gustu admodum amara & ingrata penitus averfaretur, cum notabili virium dejectione.

Gustus depravatur ab humore bilioso, linguam profundente, imprimis tuicam sive membranam quæ os & palatum succingit.

Bilis;

Bilis, vitio hepatis intemperie calida affecti, producitur.

Vires dejiuntur ob alimenti defectum, quatenus æger cibos propter saporis amaritatem averfatur.

Humor itaque biliosus evacuandus, intemperies calida hepatis alteranda; & vires rescindendæ.

Ad bilis evacuationem, præmissa convenienti præparatione præscripti potiunculam.

℞. Rhabarb. electi ʒij. tart. vitriol. gr. v. infund. per noctem in aq. endiv. & calendul. an. ʒj. manè colent. adde syr. de cichor. cum rhabarb. ʒvi. specier. electuar. de succo rosar. gr. x. M. F. potiuncula.

Pro alteranda intemperie Hepatis calida ordinavi electuarium.

℞. Conserv. rad. cichor. ʒij. conf. ros. vitriol. ʒij. spec. diatrion. santal. ʒij. spec. diarrhod. ʒj. condit. lactuc. Hispan. ʒvi. syr. berberor. q. s. M. F. electuarium.

Cùm nondum remitteret oris illa seu linguæ amaritudo, repeti potiunculam laxativam modò descriptam, additis resin. scammon. gr. iij. unde sufficientissimè purgatus est.

Pro alteratione serum lactis caprini cum rad. cichor. & succo acetosæ præparatum exhibui.

Oris collutiones ex aceto rosaceo & aqua endiviæ institui, interdum etiam lapide prunellæ in aq. plantag. soluto, gargarismi loco usus est.

Ad virium refectionem aquam meam cordiâlem frigidam & subacidam, emulsionem item perlarum Cratonis, tinctur. rosar. & alia cordialia commendavi, non minùs ac cibos benè nutritives, juscula imprimis consummata ex carnis vitulinis, vervecinis, capontum &c. cum acetosa & cichorio alterata, quibus tandem à molestissimo hoc malo plenè liberatus est. *Baltasar Timæus in Casibus Medicinalibus.*

Gustus, & Olfactus Depravatio, cum Inappetentia, & totius spontanea Lassitudine.

Proponitur nobis Matrona Nobiliss. quinquagenaria, cui tribus abhinc mensibus cœpit depravari Olfactus & Gustus; quæ quidem depravatio jugis est, & tunc præsertim se prodit, quando assumit alimenta, & speciatim potulentia; percipit enim tetrum quendam halitum, qui potissimum alimenti tempore molestior est. His accedit inappetentia, & spontanea totius lassitudo; de quibus tamen non constat num præcesserint odoratus & gustus depravationem, an verò post apparuerint; addendum quinetiam uno abhinc anno destitutam fuisse purgationibus menstruis. Quare supponendum imprimis, affici organa sensus odoratus, & gustus; quia eorum facultas depravata est. Quærendum autem, an primò & per se lædantur, an verò per consensum ab infernis partibus. Et primò quidem essentialem esse affectum inde colligi posse videtur, quòd diuturnus sit; siquidem ante tres menses incepit; secundò quia continuus; tertid quoniam de aliis partibus male affectis nullæ adsunt querelæ; quartò quia mentem quodammodo esse perturbatam referunt, quamvis quod spectat ad hanc perturbationem, rationi potius consentaneum videatur, quandam displicentiam, quam veram depravationem esse; cùm referatur nunc suboriri, quia ab esculentis & potulentis exasperatur af-

fectio. Nihilominus organa dicta per sympathiam pati, multis & potioribus argumentis convincitur. Primò quidem, quod laborat inappetentia, ex quo apparet malè habere Ventriculum, à quo facilè affluere possunt aliqua materia, harum affectionum causæ, Secundò quia totum corpus lassitudine afficitur, quæ cùm oriatur ex materia aliqua malæ conditionis, facile potest organis gustus & olfactus impertiri. Tertid quia jam per annum suppressi sunt menses; quod certe materiam has affectiones inducentem, ex alteruero horum locorum promanare coarvincit. Præterea, si olfactus essentialiter afficeretur, aut propter ulcus fieret, aut propter objectum improprietatum. Ulcus verò, vel extimas partes, vel internas, nimirum supra os ethmoides obsideret, si externas, in conspectu esset; si supra colatorum os, indicarent excreta, sanies scilicet præterquam quòd perciperet etiam ex hac materia morsum, & difficultate respirationis per nares laboraret, ex materia foraminulis ossis impacta. Quamobrem statuendum fieri malum per consensum, elevata scilicet à subjectis partibus tetra quadam exhalatione, ex qua tamen sensoria alterationem quandam essentialem contraxerint.

Causam hujus affectionis quod spectat, Vir Præclariss. qui ad nos scribit, existimat esse materiam in capite hærentem, quæ halitu suo utrumque sensorium afficiat; hancque non quidem putridam esse, aut ex ulcere manere, sed in capite nascisci corruptionem quandam; interim verò fieri posse ut à Ventriculo & ab utero vapores expirentur, affectionem foventes. Hinc priori sententiæ assentiri non possum; si enim supra os cribriforme hæreret, coryzam induceret obstructis ossis illius foraminibus. Præterea nullo prorsus modo affici posset sensus gustus ab hac materia; sicut facillime sensus odoratus, ab illo enim loco ad palatum nulla alia patet via materiæ, nisi tertius cerebri ventriculus, & extimæ palati orisque partes: at si tertium ventriculum permearet materia, graviores excitarentur affectiones, puta Vertigines, Epilepsia, & hujusmodi; Si verò extimas partes pervaderet, ab assistentibus perciperetur. Rationi ergò consentaneum magis videtur, pendere malum ex tetra quadam exhalatione in caput, à subjectis partibus effumante, ut dictum est; quæ nihil aliud sit quam nidorulentus fumus cum aliquo fœtore, vel vapor inexplicabilis cujusdam odoris, ex corruptione materiæ ad extraneam qualitatem, aliquando contingere monet Avic. licet hoc parum faciat ad curationem; prout certum est gustum ab eo affici specie saporis, quatenus est acris; olfactum verò specie mali odoris.

Cæterum cùm hic fumus à triplici locò ferri possit, à totò Venosò genere, à Ventriculo, aliisque visceribus naturalibus, & ab utero; atque cognitu facile sit ab omnibus his locis aliquid affectis organis impertiri, diligentiori inquisitione illud dignum videtur, à quânam scilicet parte potior ac immediata mali causa proveniat. Etenim præcipua causa ab Uterò pendere videtur; primò quidem, quia fortasse suppressi sunt menses, ante statum tempus, quamvis enim quinquagenaria sit, & ex Arist. habeamus, hanc ætatem menstruis purgationibus naturaliter destitui; hoc tamen non est perpetuum, neque ita facile est statuere determinatum tempus in omnibus, iis præsertim quæ sunt boni habitus, & sanguine

guine abundant. Hoc etiam confirmare videntur spontanea totius corporis lassitudo, ortum fortasse ducens a sanguine ab utero refluyente ad totum venosam genus. Neque obstat, quod spatium novem mensium à suppressis purgationibus, immunitas à dictis accidentibus vixerit; probabile siquidem est, materiam eò tempore non contraxisse corruptionem, ad hanc depravationem necessariam; cujus rei certius quinetiam haberetur indicium, si menses non sensim ac sensim defecissent, ita ut prius imminuti, mox suppressi fuissent, fieri solet; verum ex scheda hoc non constat. Quæ si vera esset mali causa, posset inappetentia ab eadem originem habere, collecta enim hujus sanguinis copia circa venas superni orificii ventriculi, aliquam adipiscitur corruptionem, cujus causa sit ut appetitus tollatur, præterquam quod repletis illis venis, nulla sit succio, nullaque cibi attractio; hinc alimentis assumptis agitur illa materia & molestior sit affecto. Causa verò suppressi sanguinis circa uterum, vel est crassamentum aliquod, ob adustionem à J-core fervido congestum; vel crudi humores, à debili ventriculo suggesti; vel tandem uteri ipsius imbecillitas; de quibus tam ex scheda nihil conjectura colligere licet. Pro alia verò parte præcipuam mali causam ventriculum suspeditare, multa indicare videntur; primò quidem, quia frequentissimum est has depravationes, præsertim olfactus, oriri ex ventriculi affectione. Secundò quia ventriculus evidenter læditur, laborat enim inappetentia. Tertio quia ex ventriculo utrumque sensorium commode affici potest. Læditur autem ventriculus, tum per essentiam quam intemperatus, tum per consensum ab utero & aliis visceribus naturalibus; intemperatus verò est, quia jam diu laborat, quæ intemperies est caliditas præter naturam, juxta uberiori humiditati; undè fit ut alimenta non probe coquantur, sed corruptionem quandam extraneam patiantur, fortasse similes, dependentem ab interno calore, qui tamen insignis non est. eisdem acrimonia ab humiditate retusa & refracta. Verissimilius itaque videtur immediatam mali causam à ventriculo subministrari, & potissimum, quod mensibus suppressis, proprios non videmus suscitari affectus; cum vapores ab utero ad ventriculum & septum transversum elevati, pariant suffocationem, præsertim dum Diaphragma impetunt, præterea rarissime accidit hic ætate menses fluere; adde quod si à suppressione mensium hoc contingeret, affectus multò prius sese prodidisset, cum anno abhinc inceperit. Verum quidquid tandem statuamus, in casu, quo divinatione potius opus, credere fas est partes dictas sibi invicem consentire, aded ut quæcunque demum fuerit pars magis affecta, vel uterus, vel ventriculus, concedendus sit mutuis non solum consensus harum partium, sed etiam Hepatis & Mesenterii, quibus quodammodo obstructis materia ad ventriculum, & ab eo ad organa odoratus & gustus transfunditur. Doctissimi autem Viri, qui curæ præest, partes erunt ex propriis singularum harum partium affectionibus perpendere, quamnam ex dictis portorem mali causam præbeat.

Malum hoc ex se non quidem periculosum; signum tamen est dispositionis in corpore, non omni periculo vacantis; si enim materia, quæ nunc ad organa odoratus & gustus fertur, in cerebrum alioque præcipuas partes, puta cor, pimperum faceret, posset inducere vertigines epile-

stias, convulsiones, motus, palpitationem, syncopen, & id genus morbos, maxima parte lethales; ut ideo optimum sit consilium, tum ad præsentis molestias auferendas, tum ad imminentes præcavendas, ut quibusdam remediis, licet ab his non facilius sanatio sit futura, præsertim si in utero mali causa resistat; sperandum tamen, diligenti adhibita curatione, Pat. liberandam esse, quæ affectus nondum est confirmatus, neque validioribus remediis tentans.

Ut itaque liberetur, revellenda tetra illa evaporatio à supernis ad infernas partes; prospiciendum causæ, materię scilicet in ventriculo & utero stabulanti; viscerum & uteri obstructions tollendæ; tandem ipsidem, & affectis organis concilandum robur. Hæc autem sient remedia Chirurgicis, Pharmaceuticis & Dieteticis.

Chirurgicam quod spectat, necessaria est sanguinis missio, non solum ob suspicionem suppressorum mensium, antè statum tempus, sed ad revellendam materiam petentem supernas partes, quæ potissimum si lassitudo ex plenitudine fuerit, & viscera sint obstructa, omnibus numeris juvabit. Quare aperiatur venæ inferiores utriusque pedis, & detrahatur sanguis ad eam quantitatem, quam videbatur ferre virium conditio, & corporis plenitudo. Quod si ob venarum exilitatem non possit ex illis educi sanguis, substituantur scarificationes in suris, veterum more; aut admoveantur Cucurbitulæ cum scarificatione, internis coxarum partibus; deinde verò ad derivationem ab utero, referendæ sunt hæmorrhoides. Neque obstat, quod fiat ab utero derivatio; quia si ea evacuatio nondum subsisterit, statim omnino subsistet. Si fonticulus in cruribus gesserit, eos conservet; secus, inuratur unus brachio dextero; & si graves corporis affectiones invaluerint, alter etiam sinistro, utrunque enim magis affectæ sunt infernæ, quam supernæ partes. Si tandem insignis aliqua materię impetus ad caput observaretur; non profus inutilia forent duo vesicantia, partibus inde infernis applicita; quæ tamen hoc statum parum juvare possunt; quæ vapor, sursum petens, habet antiquatum & habitatum impetum, & vesicantibus non revocandum. In hoc etiam fiante, lotiones, frictions, cucurbitulæ siccæ & ligaturæ, ad materię diversionem utiles erunt.

Reliqua remediis à Pharmacia desumptis perficienda. In primis verò purgandum corpus universum, præmissis præparantibus idoneis, & antè horum usum, exhibito leniente, ad primarum viarum expiationem, quod constare poterit, ex mel. ros. sol. & syr. de Polyp. si placeat portio, si bolus Elect. lenit. & spec. hieræ. Præparantia erunt attenuantia, incidentia & deobstruentia, paranda ex diluto Cass. Ven. Peniaph. Borrag. eich. melil. Vol. Fumiter. & Lu. ul. additis syr. de Pom. de ca. al. Ven. de l. pul. de Artem. de Cornu. citri. Inde suggeruntur humores, aut elect. lenit. Dascat cum conf. Hamech. aut infus. agar. cum portuicula helleb. nigri. Verum quia corpus valde est impurum, & excrementis redundans, idè repetenda purgatio, præparatis humoribus syr. de pom. & Fumiter. comp. addito syr. de duabus & quinque rad. diluio verò adjectis puleg. Aricem. Orig. & Agrim. Tandem petatur eadem purgatio ex Confect. Hamech. cui addatur, si placeat, portuicula extracti helleb. nig. His expiatio diligenter corpore, placet A-

quar.

quar. Tettucian. per triduum aut quatrimum usus; detergent enim, roborant, aperiunt, quæ hoc casu sunt necessaria. Mox ad obstructions expediendas, & ad roboranda viscera, nil præstantius fuerit decocto in jure columbæ turricolæ parato, ex portione salisfras, quod fragrantis odoris est, & deobstruit. China, & ligno indico, aut lentisci, quæ aperiunt & roborant omnia viscera, additis Melissa, borrag. Fumar. Puleg. Cipil. Ven. Mentha, Absinth. cicer. rubris, portione Sabinæ, rad. Asparag. & Fœnic. Pimpin. Fragr. & Cich. in cojus usu pergat 15. aut 20. dies, vel prout videbitur exigi à morbo, & à viribus tolerari; ejusdem tamen quotidianum usum præcedat bolus, ex Troch. aperiensibus, puta de Absint. de cappar. & de myrrha, cum succo cichor. & borrag. condens. Familiariter etiam utatur spec. hieræ, & aliquando Triphera sine opio; quandoque & magnis Antidot. speciatim verò, frigidioribus temporibus, quibus & Castoreum erit adinstar omnium. Ex quorum ope luculentum quidem speramus emolumentum, verum pro continua quadam revulsione, & derivatione ad alvum, laudamus quàm maxime Elect. ex spec. hieræ & Rhab. paratum, cum mel. Ros. addita interim portione Diamoschi & Ambræ, cujus Elect. familiaris & frequens sit usus. Placent quinetiam inter cætera Pil. de Aloe, quæ hoc casu sunt accommodatissimæ; nam ratione Aloes, detergent & evacuant ac derivant, quod maxime optamus.

Extrinsæcæ conveniunt Fomenta, Balnea & infusæ, ut laxentur viæ, calorque contemperetur; quorum materias omittimus, utpote clariss. Viro notissimas. His omnibus peractis, non erit inutilis usus Conserv. roborantium, qualis erit Confer. de Absint. & Rosimar, quibus addatur portuncula spec. diam. vel diamb. Juva-bit quinetiam Vinum Absinthies, cum portione rosimar. & meliss. interim ad ingratum odorem extingendum & obtundendum, præstabit pila odorata ex aromatibus, Ladano scil. puro, asa odorata, rad. ireos, cum pulv. Viol. & ros. & portione moschi & ambræ griseæ. Et naribus tandem indi potest quinta essentia rosim. cujus spiritus, si suppeteret, omnium præstantissimus esset.

Tandem ad roborandum Ventriculum nil præstantius stillicidiis, aut ex aqua marina addito vino, absint. Mentha, Puleg. & chamæmel. aut ex oleis, iisdem additis herbis.

His omnibus tandem addatur congrua & accurata victus ratio, quæ ejus sit conditionis ut caput non repleat, & excrementa non augeat. Aquæ Aponenses, si possent haberi, post Tettucianas exhibitæ, utilissimæ forent.

Hæc in casu admodum perplexo dixisse volumus. Faxit Deus, ut singula proficiant, ac optatis curatio respondeat. *Raym. Joh. Fortis, Consult. & Respon. Medicin. Tom. 1. Cent. 1.*

Observationes.

Gustus privatio, ob vitiosum nervorum situm.

Maxima admiratione me affecit inspectio Lazari Vitivoracis vulgò dicti: Hic nullo profusus gustu dum viveret, præditus erat, nullam in edendo voluptatem, nihil injucundum sentiebat, insipida, amara, dulcia, pingua, salsa, acria non distinguebat, vitrum, saxa, lapides, ligna, viva animalia, carbones, pisces

à vivario extractos adhuc salientes vorabat, item lutum, lineos laneosque pannos, fœnum, stipulam, & ut brevi omnia complectar, quicquid homines, quicquid animalia vorant, quicquid edendum, seu deglutendum potius offerebatur, proposita mercede, dictum ac factum, ingurgitabat.

Cùm igitur hoc naturæ monstrum mihi dissecandum esset Patavii, cœpi hujusce rei diligenter, quoad ejus fieri potuit, causam venari, quam me tandem Deo duce ex particulari illius structura assequutum esse confido: Nam quarto nervorum conjugatio, quæ Gustus gratia in aliis hominibus à natura producta est, in hoc Lazaro neque ad palatum, neque ad linguam, sed ad occipitium reflectebatur. *Columbus lib. 15. Anatom.*

Similem naturæ *ωαπλξβασι* in fartore naturali morte extincto notavimus. *Kolfinicum Dissertat. Anat. l. 4. c. 35.*

Gustus privatio à lesione nervi illi sensui destinato.

Cur in Laryngibus vulnerati sæpè sermonem, sæpè quoque saporem amittunt; equidem non sine admiratione spectavi Willelmum Aurasiorum Principem, accepto in collo vulnere sensum Gustus amisisse? Est enim nervus duplex à tertia conjugatione manans, qui in laryngem inferitur; altero quidem ramo lingua sermoni apta redditur, altero saporis percipiuntur; hoc quidem reseccto Gustus, illo sermonis usus amittitur: Quod cùm Aristoteles, (l. de histor. anim. & l. de sensu,) non prospiceret, pro decreto posuit, nullum animal sine Gustu vivere posse: At Princeps Aurasius amisso Gustu iam diu vixit quoad occideretur: ac tamen cibos condimentis acris, acidis, falsis, parari juberet, nihil tamen gustu percipiebat, ut quidem ab illo accepimus: Minus quidem mirum est Gustum amisisse, sed amitti sermonem ab eo qui audiat Lingua integra, incredibile antea mihi videbatur nisi experientia compertum haberemus. *Bodinus Theatri Natura lib. 4. p. 460.*

GUTTA ROSACEA.

Vid. in *Bibliothecâ Chirurgicâ.*

GUTTA SERENA.

Gutta serena est oculorum affectus, ubi visus propter obstructionem nervorum opticorum aboletur, dum interim nihil vitii in oculis animadverti potest, nisi quod pupilla & nigrior & amplior apparet.

Pro hoc affectu explicando tota oculi fabrica, ac visionis historia nobis describenda foret; verum præterquam quòd hoc jam quamvis compendiosè, non minus tamen accuratè perfectum est à Clariss. Gulielmo Briggs, cujus elaboratissimus tractatus Bibliothecæ nostræ Anatomicæ Tom. 2. insertus videri potest; aliquid etiam hæc in re ubi de Oculorum morbis suo loco adducemus. Hic tantum pauca per Curationes & Consultationes, tradimus.

Cura-

Curatio Clariss. Theod. de Mayerne.

Cum guttæ serena causa sapissimè quidem sit Nervorum opticorum obstructio ab humore pituitoso à cerebro in Nervos istos illabente; aliquando autem eorundem adstrictio seu compressio ab eodem humore vel alia materia circa illos cumulata: materia obstruens, vel comprimens sedulo evacuanda est, primò univesalib. postea particularibus; tum demum topica locum habent, visumque acuentia.

Incipiatur evacuatio cum pil. seq.

℞. mass. pil. coch. minor. ℞j. aggregatin. ℞b. ol. stillat. anis. gut. ii. mf. f. pil. n. 5. deauratæ, quas deglutiat post primum somnum, levi cœna præcedente, cum debita custodia, dilato ad 4. horas iusculo.

Vel ℞. Mass. pil. purgant. chamæpit. (p. 5. præscript.) ℞ii. pil. macri ℞i. pulv. subtiliss. fol. helleb. nigri siccator. post præparationem in pane calente ℞iij. folia terantur in alkool. omniaque mixta cum f. q. syrapi de spina cervina & pantagogi nostri amari redigantur ad consistent. pilular. Dosis ℞j. in ingressu lecti ad minus hor. 3. post levem cœnam quotidie per 4. dies consequentes, deinde plures pro ratione operationis.

In robustioribus dentur extracti seq. gr. xv. septimo vel octavo quoque die, purgantibus debilibus frustra exhibitis.

℞. scammon. ℞b. fibrar. rad. helleb. nigri veri ℞b. pulp. colo. yn. h. ℞j. cinam. opt. ℞vj. zinzib ℞j. Extrahe cum optimo sp. vini in frigido per 2. dies, cola & festinancer exhala, continuo agitando circa finem coagulationis, in extractum satis solidum, ut ex eo possit formari pilula.

Quibus medicamenta forma liquida magis arriserint, potio vel apozema seqq. maxime conveniunt.

℞. Sarsaparill. ℞iij. bacc. junip. recent. ℞ii. cremor. tart. ℞iij. fol. senn. mundat. minutim incis. ℞v. turbit. gummof. ℞iij. zinz b. ℞b. f. omnium decoctio & colatura, in qua reducta ad dosin dissolv. syr. ros. pallid. comp. cum agaric. & syr. de spin. cervin. ana ℞b. n. l. f. potio danda mane in aurota hor. 3. ante iusculum cum debita custodia.

Vel ℞. Rad. oxylapath. ℞iij. rad. fragar. silic. foem. an. ℞i. sal. agrimon. hepatic. fumar. ceterach. ana m. m. j. fl. hyperic. sambuc. herb. paralyf. euphrasie totius ana p. ij. passul. mund. jujub. ana ℞j. poma redolent. per frusta secta cum corticibus n. 3. omnium decoctio in. f. q. aqua fontan. in qua prius maceratae fuerint per hor. 6. fol. senn. mundat. ℞ii. turbit. gummof. ℞j. tart. alb. ℞x. f. colatura sæpius per manicam, quæ levi coctura reducatur ad ℞xx. In quibus dissolv. syr. de fumarica & de cichor. simpl. ana ℞j. syr. magistralis ad melancholiam ℞ij. m. s. f. apozema pro 4. dos. matutinis, sumend. diebus consequentibus vel alternis pro ratione operationis & virium.

Potus ordinarius sit talis.

℞. Rasur. buxi ℞v. rasur. lign. sanct. ℞iv. sarsaparill. ℞vi. lign. tassaf. ℞ij. rad. cyperi ℞b. cornu cervi, ebor. ana ℞xi. summit. salv. & rorismar. an. m. j. beton. euphras. an. m. ij. chamæpit. ceterach. tamarisc. myzthrid. an. m. s. flor. calendul. herb. paralyf. pœoon. hyperic. sambuci an. p. iv. sem. foenic. dulc. & nigellæ Roman. an. ℞j. nuc. moscat. ℞vi. omnium decoctio in galonibus v. cerevis. non lupulatae & tribus alæ recentis ad duorum consumption. Adde eorundem liquorum galones tres, sinatur fieri fermentatio per noctem vase probe recto; mane i. per feraceum colatura: quæ indita doliolo justæ capacitatis (addito pauco cerevisiæ non lupulatae fermento recenti) sinatur fermentari ad perfectam depurationem. Liqueor limpideus ad medias

Tem. II.

usque depromatur ex dolio, deinde excipiatur lagenis lapideis probe obturatis recondendis loco subterraneo, unde depromantur ad usum pro potu ordinar.

Post evacuationes generales, ad particulares deveniendum est, quæ videlicet sunt errhinis, fontanel. gargarismis, cucurbit. &c. post hæc ad discutientia & roborantia.

℞. Major. ℞iij. salviae minutæ, rorismar. an. ℞j. flor. lavend. & itækad. Arab. an. ℞b. elleb. alb. ℞j. agar. alb. ℞i. diâmani Cretici ℞iij. tabaci Indici ad pondus omnium; m. s. f. pulvis subtiliss. hauriendus in minima quantitate per tubum sive fistulam pyxidis. Post hujus pulveris operationem attrahatur aqua tepida ex vola manus ad narium collutionem: si nimia sit acrimonia aquæ, poterit commisceri lac in æquali quantitate.

Vel si mitius Errhinum velis;

℞. Fol. asari, quæ siccentur optimè in asere in furno longe ab exemptione panis; redige in pulverem, qui paulo ante ingressum lecti attrahatur in nares, in quibus relinquatur per totam noctem. Mane id quod ex naribus effluet; diligenter emungendo & sternutando extrahatur.

Applicentur pyrotica tria; duo pone utramque aurem, unum inter primam & secundam colli vertebra; & ab his excitata ulcera aperta teneantur immixtis majoribus pis; & superponatur emplastrum tenax.

℞. Rad. pyrethr. & staphidis agricæ an. ℞b. summit. major. p. ij. fol. laur. minutim concis. m. s. cubebat. granor. paradif. cardam. an. ℞ij. f. omnium decoct. in vino alb. generos. ℞iij. aceti sambuc. ℞b. ad medietatis consumption. f. colatura, de qua cape ℞iv. cerevis. lupular. fortior. ℞viii. mellis ℞j. sinap. ad condimentum præparati ℞b. m. s. pro gargarismo, usurpand. quotidie mane, sumend. cochlearim calid. donec hujus mixtura ℞iv. absumptæ fuerint, sedulo excreando id quod à capite attractum fuerit. Ante gargarisma caput diu mulumque pedatur retrorsum, & fricetur panno aspero; vel sacculis in cap. a. de frigida cerebri intemperie descriptis.

Parari autem potest gargarisma minori somptu & labore, viz. ex cerevis. acida, aceto, melle, & sinapi. Post gargarism. colluantur fauces frigida.

Paulo ante ingressum lecti affigantur cucurbitæ siccae humeris cum multa stamma per hor. quadrant. quibus remotis dum tradet se somno, applicetur oculis clausis catapl. seq. per totam noctem deluper continendum; mane autem oculi (clausi) abluantur calid. propria urina cum æquali portione vini Canarini mixta.

℞. Pulp. passular. ab arillis mundat. ℞j. sem. anis. foenic. foenugr. an. ℞j. terantur terenda subtilissime, & incorporentur cum pulpa, addit. pauc. aq. verben. & chelidon. maj. f. veluti cataplasma extendendum in stuppis lineis mollibus pexis; applicetur moderate calid. additis gr. 4. croci.

Excipiatur fumus seq. per tubum instar tabaci mane & sero.

℞. Major. salv. rorism. an. ℞b. flor. itækad. & lavend. an. ℞iij. sem. anis. foenic. sileris montan. an. ℞ij. tabaci Indici quattam partem ponderis reliquorum, f. pulvis crassiusculus, cujus quantitas sufficiens indatur tubo, & instillentur guttæ 2. vel 3. ol. stillatit. succini.

Vel ℞. Rad. siccar. raphan. rustican. ℞b. fibr. rad. elleb. urivusque an. ℞ij. rad. pyrethr. & staphidis agr. an. ℞b. fol. siccor. major. sal. lavend. rorism. serpyll. an. ℞v. capsici, piperis albi & longi ana ℞ij. corticis vintiran. ℞v. salis ammon. depurat. ℞iij. (pro quo, si habeatur, utiliter sumetur sal. volat. succini) tabaci Indici ad pondus omnium, m. s.

Nnnn

f. pulv.

f. pulvis crassiusculus pro suffitu excipiendo per tubum, reddendo fumum ore attractum per nares, mane præcipue. Add. usus tempore gutta ol. succini.

Ad materiam obstruentem vel comprimentem discutendam, visumque acuendum, exhib. apozema seq.

℞ Sem. pœon. mar. baccar. juniper. recent. an. ℥ss. ratur. buxi rec. ℥j. fol. beton. chamæpic. euphras. verben. vulgar. an. m. j. flor. sambuci p. iij. sem. nigell. Roman. ℥iij. sem. myrtid. & fenic. dulc. an. ℥iij. f. omnium decoct. & colat. quæ clarificata coletur ad ℔j. adde vini alb. tenuis ℔j. sp. vitr. ℥ij. agita, mox adde liquaminis salis tartari q. s. ad extinctionem aciditatis: adde syr. pœon. & syr. veton. rubr. an. ℥iij. aq. cinam. cochlear. j. m. b. cap. bis in die ℥v. longe à partibus, superambulando.

℞ Rad. chelid. ma. or. concis. ℥ss. elieb. nigri veri ℥j. beton. m. j. major. rorism. stœ. h. d. utriusque an. m. b. summit. abrotani utriusque, flor. lavend. an. p. ij. sem. anisi & fenic. an. ℥ss. ratur. lign. sanct. ℥v. lign. Rhod. & fallasr. an. ℥iij. Ex omnibus comminutis f. sac. oculi plures istius magnitudinis quæ sufficiet saltem ad tegendos oculos. Eorum quatuor stent continuo in infusione in aq. stillatit. fenic. verben. rutæ an. ℥iv. vini Canarini generosiss. ℥x. Mane calefiat liquor, & sacculis vicissim applicatis foveantur oculi per hor. dimid. deinde optime detergo madore excipiatur fumus supra præscriptus per tubum instar tabaci.

Horâ item unâ ante cœnam foveantur oculi liquore sequenti.

℞ Aq. stillat. chelid. maj. verben. rut. an. ℥v. vini Canarini generosiss. ℥xvi. croci metall. subtilissime pulverizat. ℥ij. vitri antim. ℥ss. Bulliant simul aquæ cum pulveribus donec ℥. iij. liquoris consumptæ fuerint, mox detracto ab igne vase vitum addatur, & sinatur fieri infusio. Usus tempore calefiat liquor limpidus pro fotu faciendo è spongiis mollibus intinctis & leviter expressis vicissim applicandis, paulo plus quam tepide, palpebris clausis.

℞ Paleæ avenæ concis. ℔ss. fol. mal. parietar. violar. sambuc. beton. an. m. ij. rutæ, chelid. maj. verbenæ, fenic. lauri, œon. maris an. p. iij. flor. chamæm. nobilis, meli. summitat. thymi an. p. ij. sem. anisi fenic. baccar. junip. nigell. Rom. an. ℥j. fufuris macrimis. Incidantur omnia, & totius istius quantitatis pars dimidia coquatur in galon. j. aquæ, quart. j. vini. & pint. j. aceti pro suffumigio seu vaporario usurpando per hor. dimid. mane, vaporem viz. excipiendo inclinato & velato capite, & oculis apertis.

Si ex horum usu Nervi optici non deobstruentur, ita ut libera spiritalib. ad oculos tendentibus via concedatur, visioque renoveretur, vide de salivatione ad colliquationem pituitæ & cerebri streuam depletionem. *Theod. de Mayerne Prax. Medic. lib. 1.*

Consultationes.

De Amaurosi, seu Gutta serena. Pro Nobili Viro Francisco de Alexandri.

Dum attentius considero, quæ statutis temporibus passus est in oculis Perillustis D. Franciscus de Alexandri, annos natus 57. diligentissime relata ab Excellentissimo Viro, quàm maximè hæreo, numquid præfens cæcitas ipsi supervenerit ex suffusione proposita, an potius ex Gutta serena, à Græcis Amaurosi dicta. Refertur enim quatuor abhinc mensibus circiter oculum sinistrum derepente obcaecatum fuisse, eandemque affectionem in oculum dextrum sensim irrepsisse, itaut in præsentia nihil videat. Propterea dubitari potest, numquid hoc ex suffusione proveniat. Ad suffusionem namq; producendam necesse est confluere humorem, vel vaporem crassum ad oculum, atque vel reddere crassiorem humorem albugineum,

& sic suffusionem spuriam inferre; vel contineri inter corneam & albugineum, ibiq; ita densari, ut in membranam quandam convertatur, impediens spirituum emissionem, & objectorum visibilibus receptionem. Quorum utrumque difficillime confertim fieri potest, non dixerim impossibile, si verum est, quod à Fernelio proditum, se vidisse suffusionem in uno oculo confertim factam. Et certe difficile admodum est, cum quia materia confluens non adeò crassa est, ut illico specierum receptionem, & irradiationem facilitatis profus intercipiat; ac propterea sit primò imminutio, deinde & visus privatio: tum etiam, quoniam suffusionem factam à vaporib. densatis, præcedere solent imagines illæ volitantes ante oculos, quorum tamen neutrum contingit in oculo sinistro. Cæterum à Viri doctissimi sententia recedendum mihi non est, quando jam fuit observata materia crassa in ipsomet oculo sinistro, ut scribitur. Quod si verum esset, non locum haberet, quod mihi relatum fuit, se noxam extrinsecus in oculis non apparere, ipsos intuentibus, sed videri sanis per similes.

Quare in eam propendo sententiam, quòd cæcitas hæc proveniat ab obstructione nervorum opticorum, vel potius densatione ipsorum, cum præcesserit continua scriptio, & errores in visu materiam congerentes, & ad oculos allicientes. Habemus enim ex Gal. 4. de L. Aff. inter signa Gutta serena hoc esse præcipuum, quòd sc. effectus confertim fiat, cuius adhuc certius haberemus indicium, si nil exterius appareret, ut refertur: neq; omnino hæsitandum esset, si dolor quidam, seu gravis perciperetur ad oculorum radices. Duo tamen sunt quæ huic nostræ opinioni repugnare possunt; primum est, quod in Amaurosi talis affectus in utroque oculo eodem tempore suboritur: alterum, quòd patientes lumen non vident: neutrum tamen eam planè oppugnat; non primum, si vera est Vesalii, & Colunbi sententia, ex Anatome confirmata, nervos opticos non esse profus unitos, sed per interfectionem, ac propterea in alterius oculi cæcitate inventum fuisse nervum minorem altero; non secundum, quia densitas seu obstructio potest esse magis vel minus intensa, & sic lumen magis, vel minus impediri. Omnia tamen subiectum iudicio Viri Doctissimi, oculata fide rem ipsam certius comprobatur.

Quicquid sit, certissimum est affectum hunc curatu fore difficillimum, ne dicam in possibilem, prout anno elapso observatum fuit in Illustrissimo & Excellentissimo Comite de Soura Regis Catholici Legato, in simili affectu, aliquandiu à me curato. Quòd si adesset suffusio, cura facilius esset, quia sperari posset ipsius saltem depositio: quam vidi feliciter successisse etiam in ætate longe proveciori: qua de re lithoromos peritissimos consulendos censeo.

Non tamen omitram illa quæ opportune censuero, si fuerit Amaurosis. Si enim statutum fuerit esse suffusionem, laudo ut quibuslibet medicamentis superfeedat æger, sed ea perfectè maturata ad operationem manualet deveniat. Si verò de Gutta serena sit suspicio, laudo seraceum occipiti inustum; aliquam item levem sanguinis missionem ex vena frontis, præmisso fermento eidem parti. Vesicantia retro aures apponenda; & peculiarem capitis expurgationem cum foeniculi radice dentibus attrita, & coriandris. Validioribus etiam erhinis non omissis, post diligentem capitis expiationem per os. Conatus enim ille sternutationis materiam deturbare poterit, non omissis collyriis ex sief de fellibus, cum aqua panis cocti jam foeniculo eslenris, inter duas patinas reconditi in cella vinaria: quò vapor ille concrefcet, & in aquam convertatur. Et hæc opportuna censeo, præter ea quæ à Viro Doctiss. summâ cum ratione fuerat præscripta. Faxit D. O. M. ut cedant in utilitatem Perillustis nostri patientis.

De

De eodem affectu pro eodem patiente Responsum ad Perilustrem & Excellentissimum Julium Roesleum.

Quas ad me dedisti literas legi de cæcitate Illustriss. D. Francisci de Alexandris, quæ meam confirmant opinionem, affectum scilicet hunc alium non esse, quam Guttam serenam, à Grecis Amaurosin dictam, ex obstructione nervorum opticorum ab humoribus pituitosis & melancholicis. Quam propterea remediorum beneficiis superari posse, vel saltem summa cum difficultate levamen aliquod suscepturam censeo: atque facile mihi persuadeo, eodem te mecum sentire, quanquam ex tuis literis nihil hac de re statutum videam. Ideo illa tantum remedia in usum revocanda censeo, quæ circa partem affectam applicata, materiam peccantem sensibilibus, & insensibiliter evacuare sunt apta, impossibile existimans ipsam evacuare per partes magis distantes.

Propterea præmissa universali totius evacuatione, ab Excellentissimo Caprilio præscripta, laudant sectionem venæ frontis, præmisso fomento, quo facilius turgent, propter angustiam venarum jugularium, & per concitatum illum motum sanguinis educti, fiat, vel saltem tentetur aliqua agitatio humoris jam firmati in nervis opticis: eo prorsus modo, quo ab Hipp. dictum fuit 7. Aphor. 5. Quod mania ecstasis superveniens bonum. Per ecstasin cum balano intelligendo vehementem insaniam, quam dixit idem in Commento liberare ab insania leviori, propter validum causarum motum: qui non est sperandus ab applicatione hircinorum venis temporum, aut angulorum oculorum: cum alio sine sanguinis detractione ex venis capitis non sit opus, nulla existente inflammatione, aut insigni incalescentia capitis: in quibus casibus utilissima foret sectio venarum temporum, vel angulorum oculorum: quas venas alias secandas curavi phlebotome, & non hircinorum applicatione. Quod statuendum est de vesicantibus cauteriis & inunctionibus præpositis. Seraceum in occipite proderit, non solum ad revulsionem à parte anteriori, verum etiam, & longè magis, ad derivationem materiae fluxæ: si locum habet Laurentii & aliorum opinio, septem illa nervorum paria, quæ in cerebro sunt, originem habere à spinali medulla interiori portione, à qua longè minus distabit occiput cui seraceum inurendum scripsi, quam sutura coronalis: quemadmodum & vesicantia retro aures apposita, tanquam loco proximo, & majorem consentum habente cum opticis, quam omoplatæ. Vasorum temporum inunctiones proponi solent, ad interceptandam fluxionem in ophthalmia, in casu tamen nostro non fuit materia per venas temporum, propterea non erit adeo necessaria prædicta operatio.

Sternutatoria quidem & erthina erunt utilissima, facta prius imminutione materiae per masticatoria. Qua ratione scripsi erthina quinetiam validiora administranda esse, post diligentem capitis expurgationem per os. Collyrium à Galeno Proteus dictum, descriptum 4. de Compos. Medicamentor. per loca. 7. est sanè validissimum ad digerendos humores, dummodo inflammationis periculum non imminet: illud diacentetum ex Demosthene, ab Aëtio descriptum in hippitudine sicca, dura & scabra, commendatur ab ipso, nec inutile futurum censeo in præsentis affectu. De pisciculis autem à Foresto commendato in visus obscuritate lib. observat. 35. quid sint dicturus ignoro, eum mihi sit ignotus, scribatque piscem hunc in Hollandia prope Delphensem urbem reperiri. Quod si forte Ferrariae haberi posset, ejus periculum Viri Doctissimi faciat, liquorem ex jecore ipsius distillantem in usum revocando, ut consilium

Tom. II.

Forestus. Ego enim illa tantum collyria præscribenda duxi, quæ si non juvant, saltem neque nocumentum afferre poterunt. Decoctum ex radice Chinæ, ligno sassafr. Visco quercino, & similibus, cum herbis, floribus, & seminibus odoratis, & proptis, opportunissimum judico, cujus formulam non est meum præscribere Viro in Arte versatissimo, ne sus Mineram doceat; idè cuncta subjicio prudentissimo iudicio Viri sapientissimi. Faxit Deus ut ex voto succedant. *Benedict. Silvaticum Consil. & Resp. Med. Cent. 2.*

Amaurosis, sive Gutta Serena.

Fœmina 38. annorum, postquam ab ulceribus multis, per totum corpus diffusis, tandem esset curata, incidit in hebetudinem visus utriusque oculi, qua ad longinqua & propinqua cæcutiebat. Malum ab aliquot septimanis ita est æstum, ut altero jam oculo vix quicquam videre queat. Oculi inspicientibus apparent clari: nihilque vitii in eis animadvertitur: nisi quod pupillæ justo ampliores & nigriores videantur. Alii sensus sunt integri. Materia pituitosa ex naribus copiose excernitur. Gravitate lentit in syncipite, circa frontem, & supercilia.

Afficiuntur in hac ægra potissimum nervi optici: quod patet ex tali visus nostre ægræ hebetudine, in qua ipsa ad propinqua & longinqua ita cæcutit, ut oculos ipsius inspicienti nihil vitii in eis appareat. Afficitur etiam interior anterioris cerebri pars; quod gravitas in syncipite circa frontem & supercilia percepta, & materiae pituitosæ copiosa ex naribus excretio evidenter docet. Reliquum cerebrum non afficitur: quia reliqui sensus vitio carent.

Morbus quo ægra hæc affligitur, est amaurosis sive gutta serena; quæ est obstructio & compressio nervorum opticorum, hebetudinem visus in longinquis & propinquis conspiciendis, in uno oculo, & in altero fere plenam cæcitatem, citra conspicuum in eis vitium, inducens.

Causa procatartica hujus morbi fuit humorum pituitosorum, per ulcera à corpore egredi solitorum, post eorum curationem retentio. Humores verò pituitosi, inde per totum corpus collecti, constituunt ejus causam antecedentem. Pars eorum ad anteriores inferioris cerebri partes, & nervos opticos delata, eosque in una parte magis, in altera minus comprimens & obstruens, existit continens eorum obstructionis & compressionis, nec non istius jam descriptæ visus hebetudinis, & cæcitatæ, causa.

Cum enim causa continens tam profunde in oculorum nervis lateat, nec aliæ eorum partes sint affectæ, nihil vitii in eis inspicienti appareat; & tamen hic adest in uno hebetudo visus, & in altero oculo cæcitas; propterea sc. quod quamvis imagines rerum objectarum in fundis oculorum pingantur, earum tamen, sive propinquarum, sive longinquarum motus, ob nervorum illam obstructionem & compressionem, ad cerebrum, & hinc ad sensorium commune, ubi à mente fit sentatio, deferri non potest.

Pupillæ autem oculorum sunt justo ampliores & nigriores, quod, propter nervorum opticorum obstructionem & compressionem, perceptio objectorum, qua mens ad spiritus ad pupillam arcendam & crystallinum humorem justo modo ad anteriora movendum, excitari solet, partim nulla, partim exigua hic fiat; spiritusque etiam, propter idem obstructionis impedimentum, ex cerebro in fibras pupillarum, & stratum ciliarium, quibus hæc partes moveri solent, fluxu te satis copiose non possint.

Morbus hic difficilissimæ est curationis; propterea quod humor nervo optico infixus non nisi maxima cum difficultate inde tolli solet. Quamvis hoc malum magnam partem à compressione externa humorum inferioris anterioris cerebri partem, circa nervorum opticorum originem, obdientium, ortur

Nnn 2

86

& observationes Medicorum testantur, nonnullos hoc afflicta laborantes, sanatos fuisse; non penitus desperandum, sed Curationem tentandam cenfeo.

Eaque in caularum, & obstructionis, per contraria ablatione consistet.

Primo itaque, ad totius corporis evacuationem, tale praescribatur purgans.

℞. Fol. fenae ʒō. vel ʒvj. Sem. anisi. foeniculi an. ʒb. euphrasiae m. j.

Decoq. in aq. hordei q. f. ad ʒiiij. Colaturae adde diaphanice ʒij. misce. F. Haustus.

Post triduum eadem repetatur purgatio, vel haec exhibeantur pilulae.

℞. Pil. cochiarum ʒb. Scammonii gr. x. vel xij. Cum syr. ros. fol. F. Pilulae N. vii.

Ubi purgatio prima peracta fuerit, quandoquidem hoc malum ab ulcerum consolidatione originem duxit, non tantum posteriori cervicis parti velicatorium est adhibendum, & eo exsiccatō fonticulus, circa tertiam & quartam cervicis vertebrae, per causticum est excitandus; sed fonticuli in utroque etiam brachio, circa muscolum humeri bicipitem, imò etiam in utroque crure, excitari debent.

Fonticulis excitatis & corpore aliquoties purgato, palpebris & extremis oculorum ciliis bis in die innatur liquor, qui ex hepate piscis, *pupae ael* à Batavis dicti, regulae alligato & radiis solaribus exposito, in vitreum scyphum subiectum exstillat. Ille enim firmatae efficacit in hoc affectu à nonnullis praedicatur.

Si malum his non cedat, ad diætam sudoriferam, purgatione praemissa, tali decocto toto mense instituentam, est accedendum:

℞. Scobis ligni à gaaiaei ʒiiij. Cort. ejusdem ʒj. Lign. sassaparillae Rad. sassaparillae an. ʒi. Infund. per noctem in aq. comm. lib. 6. deinde decoquantur ad mediae partis consumptionem, addendo sub finem decoctionis. Herb. chelidoniae major. euphrasiae, verbenae, foeniculi an. De colatura per manicam Hippocratis trahenda exhibeantur ʒvj. vel viij. calidae, & proluciantur sudores corpus bene regendo.

Sunt etiam, qui per salivationem mercurio & mercurialibus factam, hunc affectum curari volunt.

Corpore aliquoties per purgantia & sudorifera recte evacuato, saliva tali masticatorio, mane, & vespertina hora quarta, erit evocanda:

℞. Rad. pyrethri, ireos flor. an. ʒi. f. nucis moscatae; fol. fenae Sem. staphid. agrinae, synapi an. ʒb. Pulverisatis adde mastiches dragm. j. cereae q. f. & formentur globulis; masticetur unus mane, & vesperi, pronò capite, frequenter exspuendo.

Quidam etiam sternutatoriis hic, post justas purgationes, utuntur, quale hoc est.

℞. Pulv. hellebori albi, tabaci an. ʒij. piperis albi, ʒj. euphorbii gr. vi. F. pulvis sternutatorius, qui vehementius per nares inspiretur.

In diæta aer sit calidus & siccus. Cibi boni succi; conditi hyslopò, foeniculò, majorana, euphrasia, salvia, & imprimis nucis moscata Potus cerevisia mediocri. Somnus mediocri, & quantum fieri potest, supinus. Exercitia moderata, Alvus laxa. Affectus animi moderati. *Henric. Regis apud Theodor. Craanen Medication. lib. 1.*

Observationes

Pro Amaurosi seu visus imbecillitate.

Comes quidam Lotharingus de visionis imbecillitate conquerebatur, quòd res exactè, sive propinquas, sive distantes, dijudicare non posset, obfata dicens veluti fumum, seu nubeculam quendam, quae sibi visum obscuraret. Cum omnia diligenter inquirerem, nihilque in pupilla obscuri appareret, & non semper in eodem statu permaneret: hic visionis defectus, sed nunc major, nunc minor esset, à vaporibus potius, quàm vitio in oculo hoc evenire judica-

vi, atque ostendi vapores non oculum subire, uti credebatur, sed cerebrum, juxta nervorum optitorum exortum, impetere. Usus jam erat multis evacuationibus & diversionibus, & inter reliqua etiam setaceum in cervice gestabat.

Praescripti illi pilulas sequentes.

℞. Fol. fen. (oculis appropriata esse creditur) ʒij. sem. foenicul. ʒij. pil. sine quibus, & lucis, an. ʒij. cum Syr. de fumaris, quae & ipsa oxydolica est. F. Massa. Capiat ʒj. singulis mensibus ter sine custodia, cum leviores sint.

Cucurbitulas applicet menstruatim, duas collo, duas scapulis sine scarificatione, continuando per triduum.

Patetur vinum hoc Emphragiatum visioni convenientissimum, de quo nonnunquam haustum in mensae principio, vel mane bibat jejunus: sic enim ejus vis, per vapores cum vino rectius ad caput ascendit.

℞. Fol. euphrag. sic. ʒj. rad. foenicul. ʒj. fol. caryophyllatae ʒv. beton. verben. majoran. an. ʒb. flor. rosmar. ʒij. sem. tonicul. ʒb. gran. juniper. ʒj. incidantur, & in dolio collocentur, affunde vini albi generos. mensuras 10. vel 12. ferventur ad uium, vel vindemiarum tempore affunde mustum recens, & finito effervesce. Potest & cinnamomum ad gratiam addi.

Pulverem sequentem mensura unius cochlearis, noctu cubitum iturus praecedenti levi cena, sumat, superbibendo parum vini, vel projectum in vinum cum eo bibat.

℞. Sem. Coriand. praep. ʒij. sem. foenicul. anis. an. ʒj. carvi, Sileris mont. an. ʒb. Stup. ʒj. fol. Euphrag. majoran. an. ʒb. Cinamom. ʒj. maceris ʒb. Caryophyll. ʒ, Sacchar. ros. tabell. ʒij. fiat pulvis subtilissimus.

Sal in mensa ad manum habeat, quo ova recentia, vel etiam alios cibos quandoque solat.

℞. Salis puri ʒij. sem. Carvi ʒj. fol. Euphrag. majoran. an. nuc. mosch. ʒb. F. pulvis.

Comedat frequenter jecora capratorum juniorum assa, confixa caryophyllis & Cinnamomo. Haec & illi & alteri cuidam, admodum profuerunt, *Felix Platerus obs. lib. 1. pag. 106.*

Pro Amaurosi ad principem quemdam.

In vitio genere, inter alia haec celebria habentur.

Raparum in cibo usus acutiores reddit oculos. Pallerum & columbarum esum visum mirificè tueri ferunt, nucis moschata in cibis pro condimento, & extra cibum, mane mediocri usus seminis foenicul. herba in jusculis inter olera, & semen frequenter à cibo inter bellaria diu mansum, & deglutitum juvant, in cibis & cum cibo uti hoc sale commisso licebit, quo observatum est oculos caligantes & hebetiores mirificè recreari.

℞. Nucis mosch. macis, cinamom. opt. cardamom. an. ʒj. fol. & fl. Euphrag. sic. ʒij. vel ʒiiij. salis communis ʒj. F. omnium pulvis ad usum, vino mediocri, non admodum fumoso, aut generoso, non dulci, neque crasso, non musto, uti juvat.

Euphragiatum vini continuus usus plurimos restituit hoc vitio laborantes, etiam senes, qui ocularium ope diu ante vix difficulter viderant.

Arnoldus de Villanova Medicus celeberrimus, mirum in modum laudat, & ego aliquoties in operibus artis verum comperi. Non temerè haec herbulula in floribus, oculorum characterem, & signaculum à natura impressum habet.

Euphrasis bene asservata sicca pro magnitudine vasis quantitate convenienter musto injicitur dum effervescit, cum defocatum expurgatumque vinum est, asservatur remedio probatissimo.

Si ventriculus ferre potest, nec concoctio labefactatur, cum simplicis puri puti vini in mensa usus fuit, mag-

in magno co/nmodo haustus aquae fontis purae prandium & coenam claudat, nam ita minus vaporum è cibo in cerebrum fertur. Aristoteles in Probl. scribit, eos acutius videre qui aquam bibunt.

Præparanda quoque ex flosculis Euphrasie recentibus, & saccharo, conserva asiate, cum frequens Euphrasia florêt, eo modo quo rosacea conserva apparatus, ex floram parte una, sacchari duabus, & si haberi tum possunt rosismarini flores, etiam istorum partem addere licebit; ista conserva mane & vesperi sumenda juglandis quantitate potissimum vesperi, cum decumbendum erit: ita juvatur contractio, tolluntur viscerum obstructions; visus hebes non solum instauratur, verum & cæteri sensus vegetiores fiunt, & memoria confirmatur.

Ad corporis quoque & capitis ab excrementis purgationem laudo, ut Celsus tua subscriptis pilulis utatur, subinde noctu cum decumbendum erit, deglutienda una atque altera pilula, ternis aut quaternis quibusque diebus, ita semper aliquid excrementitium paulatim, & quasi insensibiliter à capite abducitur, & si quando in oculos major humorum influxio urgeat, illarum pilularum, statim ð. v. plus minus, i. e. xi. pilula post mediam noctem, vel summo mane deglutiantur. Pilulae hæc esse possunt:

℞. Massa pil. hier. cum agar. ʒij. aloës rosac. ʒj. pil. levis, asajeret an. ʒj. rh. b. opr. aq. Cinam. itrorandi ʒj. cum syr. ros. solut. F. pasta mollis instillando ol. foenic. gr. ʒ. F. pil. molles ex qualibet ʒj. pil. nu. 8. super pulvere nucis moschatae.

Oculis quam insequantur tutissimè, & cum singulari juvamento admoveeri possunt mane, cum nullum efficacius medicamentum ad manum est, masticeatur grana aliquot foeniculi, item aliquando tantillum chamomil. istis jam infecta saliva tingantur & illinantur leviter oculi summo digito. Item foenic. & cumini semen pinsetur in pane, is calens è furno extractus, & discissus admoveatur: ita ut oculi vapore madescant. Vel hordeaceus panis calens è furno extractus dividatur mediis, & asperso ad interius latus, foeniculi & carvi feminum pulvere, adhibeatur in oculis, ut fixi in panem intuitu oculi vapore ipsius humectentur, ita absumpta in oculis excrementitia humiditate, lentoreque ipsius & crassitie tenuata & absterfa, vaporibus crassis discussis, visus mirum in modum facili remedio recreatur & resicitur.

Verum quia hæc etiam si paratu facilia sunt, non tamen semper haberi possunt, præscribam hic ordine tria, quæ apparati in tempore, & in usus adservari possunt: primum hoc esto:

℞. Succ. rutæ per residentiam depurati ʒss. succi euphras. ʒj. succ. foenicul. desicc. ʒv. mell. virgin. puriss. ʒij. mista ponuntur in ampulla vitrea menses tres ad solem secus parietem, deinde coletur succus, instilletur quotidie, si res ferat, digito una gutta in oculum quemque. Alterum hoc sit:

℞. Chelidon. maj. verben. rutæ. foenicul. euphras. ros. an. Mj. vel ʒ. herbas recenter manè cum rose lectas & selectas minutim conscinde & impone in vitream cucurbitam, & lento igne per Bal. M. destilletur aqua pro oculis humectandis.

Tertium quod etiam Antonius Vallerius in Holle-rium, sed paulò aliter adnotavit, erit sequens, quod ego etiam antea à Bairo monitus, jam dudum in simili casu comperi efficac fuisse.

℞. Ovum recens, coqu. sub cineribus ad duritiem, tum dividatur mediis, & ejecto vitello impleatur tribus partibus vitrioli Romani, & una parte lapidis calaminaris, exacte pulveratis & mixtis, deinde ambabus partibus ovi apic colligatis, maceretur in aq. rosic. partibus duabus, & aq. foenicul. & euphras. utriusque parte una, ex quantitate, qua mergi largè ovum possit, idque dies tres vel quatuor, deinde per tenue linteum mundum exprimatur liquor cum affusa

aqua, & servetur in vitreo vasculo pro collirio, ex eo quotidie oculis cum digito aut penna instillando.

Si forte aliquando ex novo sanguinei humoris influxu malum exacerbatum fuerit, ita ut rubore calore, dolore, oculi infestetur, juvabunt sequentia. Veris tempore cum salis floret, inciso cortice, fuit liquor quidam, vel detracto cortice ablegitur, is oculis instillatus aut illitus, mirum quam superfluum humiditatem abducendo lachrymas oculorum sistat, & hebetem visum exsuscitet, recreetque, dein hoc collyrio uti licebit, quod dolores lenit, ruborem discutit, calorem & humorum acrimoniam temperat, & influxum exsiccat, & arctet, visumque recreat.

℞. Gum. arabic. tragacanth. cerull. lor. an. ʒij. lap. calamin. rutæ præp. an. ʒj. vitriol. rom. ʒss. camphor. gr. ʒ. Sarcocoll. nutritæ ʒss. amyli, cortic. ovorum pulveq. an. ʒj. thur. alb. gr. 8. cum album. ovi F. trochisci exigui.

℞. Horum trochiscorum 4. aut 5. includantur puro tenui linteo, & injiciantur in vitrum, affusis aquis rosac. partibus, foenicul. pt. una quantum visum fuerit, cui adde tantillum sacchar. candidi & bene recta asservat; ista aqua laventur sepe oculi noctu & interdiu.

Hic monere Celsitudinem tuam volo, ut primo vere imperet, ut fol. cydoniorum integra, illata, colligant, eaque diligenter adservant, ne situ, pulvere, silve inquinamenti oblectantur, horum foliorum licet subinde manipulum integrum accipere, coque- re purissima aqua: ea saepe numero oculi hebetes laventur; mirum quam istos præservant, ruborem discutiunt, & influentem humorem arctet, quod sine ullo incommodo fieri potest. Ad humorem etiam capitis absumendam, cerebrumque & ipsius partes roborandum, vesperi inspergantur sincipiti tria aut 4. grana pulvisculi Caryophil. vel rosismarini foliorum, nam mirum quantæ sit hoc leve remedium efficacitæ. *Rainerus Solenander, consil. 8. sect. 2.*

Pro Amaurosi in puero.

Hoc malo cum premeretur puer quidam, & illa apparente oculo, videndi actione prorsus careret, & distillatione è capite per multos annos, per oculos excreta copiosa materia, crassa, & sordida, laboraret, hunc obstructione instrumenti, hoc est visualium nervorum, per quos vis viva ad crystallos idem fertur, esse affectum deprehendimus. Vitium hoc ab omnibus putatur incurabile. Nos hoc ordine curationem sumus exorti, instituto regimine recto, celebratisque auxiliis universalibus, quorum ope mucosa excrementa sunt evacusta per 30. dies sudationes imperavimus ex radice Chinae. Deinde cuculis exiccantibus, & lavacris supra caput admotis, raris prius pilis, usi sumus, Masticatoria & errhina medicamenta non prætermisimus, quorum ope tenax per os & nares exercebatur humor. Ut aures spirarent, quæ cum oculis maxime consentiant, causticum retro ipsas affiximus, & simul seronem nuchæ indidimus, ut per has partes vacuaretur humor in oculos delapsurus, toto, & capite belle repurgatis à levioribus collyriis incepimus: primum fuit verbenæ decoctum, pulvis ossis sepæ, succus rutæ, & foeniculi depuratus. aq. stillatitia ex raphanis & eorum foliis, mel cum marthibii succo, decoctum euphrasie chelidonie. His factis, indicium est tæditudinis sel, cum saccharo candido commistum, vinum album, in quo aurum quinq; erat ignitum, at cum lucem jam aliquantisper videret, hoc deinceps auxilio, quod licet videretur contemptibile, est tamen mirabilis efficacitæ, visum recuperavit.

℞. Frustula porcinae carnis vetustæ, ea in minutissimas taleolas seca, serva in ollula parva adjecto sale & odorifero vino albo, post 10. dies aqua stillabit, quam ad recuperandum visum, roborandos nervos visuales, auferendam obstructionem, mirificam

opem fidissimo experimento adveni. *Zacutus Lusitanus, observ. 56. lib. 1. prax. admirand.*

In omnibus quæ de Gutta Serena hæcenus tradita fuerunt, subjungamus jam quæ de hoc ipso morbo habet Clariss. Godefrid. Bidloo in suis Exercitationibus Anatomico-Chirurg. Sic autem Ille.

Varios extare morbos variisque de causis ortum fumentes, quibus luminis materia, aduque, via aditusque ad cerebri partes visui dicatas, præcluduntur, & arte quandoque aperiuntur denud, medicinæ peritis constat ubertim; sed verò visus abolitionem, *Amaurosin* dictam, (1) unam solummodò & specificam causam (2) nullumque agnoscere remedium, ad oculum; ut aiunt, demonstrare aggredior: eò magis, quia tum veteres, tum recentiores hõc de morbo agentes, semetipsos, aut suos lectores mihi decipere, aut confundere videntur, eòque maximè ad hoc thema exornandum trahor; quoniam medicationum quorundam methodo ægri, alias sanitate totius corporis frucentes integerrimà, pessundantur: de remediis, statum corporis non mutantibus in pejorem, id est, nihil, præter lucrum imponenti afferentibus, monebo nihil: inveteratum enim hoc scelus ferrò, nec igne, multò minus reprehensione curabitur: præstat tandem mea animi sensa, hoc tempore, de prædicto morbo, aperiã, quò homo quispiam medicaliter, *Amaurosin* veram, diviti vetula (diviti inquam) pthyalismo tollere aggressus est, miseramque post varia tormenta, in marasum, seque in multorum cachinnos, ut Plutus thesaurophagos, conjecit.

Non te morabor (*Lecl. Benev.*) recitando multas sententias opinionesque varias variorum auctorum, de causa & effectu *Amauroseos*: cantilenæ etenim huic nullus esset finis: hic, namque calculum in nervi optici media substantia & quidem saba magnitudinè; ille, tumores in cerebro; unus, arterias, multo sanguine turgidas & nervum opticum comprimentes; alter, defectum arteriosi sanguinis & nervos opticos staccidos spiritusque animali destitutos; quidam, opticis spirituum horum copiâ tumentes nimium & quæ porro enarravisse mihi tibi que tædio esset, hujus morbi causam constituit; constituant ergo, quod hæc in parte volunt alii, ego (salvo perspicaciorè, cum fida & feliciore manu Anatomica, judicio)

(1) *Amauroseos* causam statuo, deficiens flammibus nervis opticis liquidum; unde motu privantur & usu, relictis omnibus oculum constituentibus partibus in integrum: semper enim pupilla, in *Amaurosi*, præter modum, dilatata non conspicitur; cum autem oculi bulbus moveatur, nemo sit, qui hunc affectum, motorios oculorum nervos infestare, autumat.

Aridæ senectuti hunc morbum, frequentiorè, quàm succulentæ pueritiæ & juventuti esse, colligendum itaque est facile;

Sed verò & postremis quandoque scidere, macie & marasmo totius corporis præcedente, *Hage-Comitæ*, in via de *Dienwestraat*, futoris infans, & *Amsteladami*, Juvenis *Roodenburg*, probavere.

Quod si conflaccescente, aut nimium compresso, concusso, læsæve nervo optico, vel ipsi incumbente arteriâ obstructâ, vel cum vicinis partibus, intus, aut extus læsis, simul patiatur hic nervus, indeque visui hebetudo, obfuscatio & detrimentum oboriatur; id tamen minimè *Amaurosis* erit: curari enim possunt curanturque sæpius hæc symptomata; *Amaurosis* verò nunquam; de ratione quare mox.

Constitutâ morbi causâ supervacanea videri potest distinctio & sexcenties repetita differentia, quâ eum in incipientem & consummatam, ab externa vel interna causâ dividunt & deducunt: usque enim dum ad hunc gradum visus abolitio non pervenit; ut *Amaurosis* dici, juxta causam & effectum, queat, aliud genus morbi est. Si quis forsitan regetur, morbum hunc, ut omnes, suum agnoscere princi-

pium eique esse mox obstandum, ne morâ incurabilis evadat; respondeo, ex partibus oculorum affectis, de morbo ejusque eventu, dijudicari cum possit optimè, dijudicaturum unumque eumque sagacem Medico-Chirurgum, de quo sollicitudo est, morbus *Amaurosis* sit, vel non? quod si, incurabilem, si non, curabilem renuntiaturum; sed inspiciamus trutinæque rationis submittamus (*Lecl. Ben.*) practicozum in hunc casum medicationes præscriptionesque, ut decet, modestè.

Hæc, pro causarum (scilicet) varietate, ipsis sunt variæ; primarius autem scopus in deobstruendis; secundus in corroborandis nervis opticis videtur collocatus: quod fit (A) purgantibus alvum, (B) narium mucosum & lacrimale fluidum propellentibus, (C) cerebrum ab humido peccante liberantibus, & postea, confortantibus, sive cephalicis medicamentis, & tandem (D) generaliore evacuatione, quorum exoptandus chyloso-lymphatici laticis de tota massa sanguinea promoventibus, id est pthyalismo, effectus erit concreti liquidi nervei dissolutio; sanguinis concreti (dicti obstructi, vel obstructis) præsertim verò arteriosi propulsio vicinarumque partium solidarum in tonum & dispositionem requisitam, restauratio, confirmatio. Magnifica verba & bona sanè, si modò ex *Amaurosi* laborantibus visus hisce restauraretur.

(A) Quid quæso emolumentum, alvum purgantia, adducere ad tollendam *Amaurosin* valebunt? is ne, qui in stomacho & intestinis hæret latex, nerveis opticis gravis est? an verò vos metus occupat, vitiatum hunc postea infestaturum hosce nervos & quidem solos & quidem *Amaurosin* constituturos? unde hic vanus iste metus? si quoque *Amaurosi* hæc methodo curari possit, quid est, quod tantopere circumspiciatis, difficillimæque curationis eam pronuntiatistis? in promptu enim alvum purgantia & ad nauseam usque præ manibus sunt.

(B) Hoc ut præstent, præscribunt errhina, sternutatoria, naribus admovenda, ex *Rad. pyret. helleb. tabac. Herb. origan. Euphorb. &c.* ut vi actus sternutationis deobstruantur nervi optici simulque expellatur concretum & obstruens eos liquidum;

Sed verò hoc ubi sit, contra generale axioma Medico-Chirurgicum, in curandis oculorum morbis; abstinendum ab sternutatoriis, peccatur: ita apud *Excerpt. G. F. Hildanum*, exemplum videre est, *Cent. Pr. observ. XXIV. Obstructionum nervorum opticorum ex sternutatione & ex hac consecuta cecitatu*: in overò ita hisce medicamentis, secundum magnum hunc virum, peccatur; ut tandem in hæc verba erumpat: *Hinc apparet quantum hallucinentur, qui in nervorum obstructione, aliisque morbis oculorum errhina & sternutatoria præcipiant & adhibent, &c.*

Quid quæso medellæ huic morbo masticata nux moschata, sem. janic. & similia adferre valebunt? particulae, nempe, subtilissimæ horum medicamentorum penetrabunt omnes partes circumvicinas, adhibuntque solos nervos opticos, eosque ab obstructione [Chimera] liberabunt: hoc statuat anus, vel alyptes; sed quis adeptorum Medico-Chirurgorum asserit ab se *Amaurosin*, hisce medicamentis, curatam? (C) hæc generalis nimium est medicatio; ut solis nervis opticis competere videri possit. Qui tandem (D) Pthyalismum; aiunt enim, si sternutatio non prosit, ad salivationem deveniendum: constat enim mercurialia potentissimè per nervos, glandulas & vasa lymphatica penetrare obstruentsque eorum tollere: mercurii vi; in auxilium vocant, quid multo hoc molimine, agunt? respondebit horum nugatorum quispiam, se totum humorum laticem agitando curare, ut qui in nervis opticis est, vel iis adhæret concretus liquor colliquescat, simulque de nervis hisce totoque corpore eliminetur. Bellè secundum te; una, unica guttu-

guntula concreta; imò centesima ejus pars *Amauroseos* causa existere potest; hanc ut corrigas expellatque, totum subjicis hominem molestissima & nulla ratione nitenti, medicationi: urgeo insuper, si citantè liquore nerveo, non produci *Amaurosi*: adde mercurio liquida concreta omnia non resolvi; verùm subtiliores eorum partes in majorem actum ductas dissipari, spissas verò in spissiores converti; concretionem hanc liquidi in nervo optico, & inde exortam obstruccionem *Amauroseosque* causam imaginariam & ex possibilitate veterumque narratiunculis potius, quàm rei veritate suppositam, quis non videt? ex cadaverum etenim inspectione proditum habeo & conspectum, in hoc morbo, nervos opticos non tantum non distentos, sed emaciatos induratosque extare; in senectute, videlicet, toto corpore nervorumque systemate exarescente æquum videtur, exarescant quoque optici, & quid mirum, hoc si nervis accidat? cùm præsentibus plurimis Medicis & Chirurgis in *Fessa de Blumragt Amsteladami* senis cadaver perlustrans, magnam magnæ descendens arteriæ partem, non longè à corde, integerrimè ossæm viderim ipse.

A sanguiferorum vasorum, circa & ad nervos opticos collocatorum irregulari distentione, eos comprimere & visus obfuscationem, quinimò, pro tempore, cæcitatem ortum (non verò *Amaurosin*) ducere posse, non est quod negem; sed morbo huic vitioque huic vasorum nimium turgentium, in promptu remedia medicationeque sunt, motum sanguinis sistentis, & tandem non deerit scalpellus; ut quod peccat, diminuat: verùm cùm in *Amaurosi*, inflammatio neque dolor sit, extensio vasorum præternaturalis, hujus mali causa videtur, minimè.

Vena sectionum ergo, iidem vesicatoriorum, cucurbitarum, cauteriorum actualium, fonticulorum seraceorumque &c. inutilis, hoc in casu, est ad curationem, apparatus: non enim autumo, hoc seculo, inter nos inveniri Medico-Chirurgos, revulsioni retractionique humorum fidem præstantes: vasa porò lymphatica, cùm non ad oculos, sed de iis, si qui inveniuntur, suum proventum vehant, quid respectu eorum, in nucha, & quid respectu *Amauroseos* bene fit? interceptus abs te si non fuisset (intercipis enim huic ut aliis liquorem) in usum corporis sese iterum sanguini commiscuisset: præterea, quomoddò probabis istum liquorem, quem ex vasis lymphaticis hauris, esse viciatum; & *Amauroseos* causam extitisse? quinimò ego opinor, quod, prædicta methòdo liquidum corpori admittitur, non ex vasis lymphaticis, sed verò arteriis depromi petique. Si arguat parvus neotericorum dogmatum cultor, massam sanguineam liquidumque generale, præcedentibus mediis, dimidui, regero, respectu totius hujus massæ, ridiculum fore, sustinere, levi paucaque hac exoneratione eam, in commodum laborantis ex *Amaurosi* oculi, diminui.

Constat omni modo, *Amaurosin* senilis, non juvenilis oculi esse morbum & (2) incurabilem: quis senum rigescentibus articulis tendinibusque mobilitatem & requisitam restituit, cum pristinae vitæ vigore, flexilitatem? ego itaque tali ab nolimine mentemque manusque abstinebo: egregium hoc ad facinus altera Medea opus est, quæ Æloni juvenentem restituit.

Quemadmodum, per omne hoc scriptum, positiones & asserta exemplis quoque elucidare studui; ita & huic ultimæ dissertationi illud non deerit.

Pater meus, cujus manes veneror intinè, astra cùm premeretur senectute) vixit enim annos octoginta & octo, (ceciderit circa septuagesimum, toto

corpore aliàs sanus & sana constans mente usque ad extremum vitæ halitum, in membrorum rigiditatem & brevi post in *Amaurosin*, quam immedicabilem mecum experti sunt Viri Amstelædamenses Medico-Chirurgi multi & famigeratissimi, comperique in eo falsum esse hoc quorundam assertum: uno sensuum organo turbato, impedito, labante, alia etiam infici:

Venerandæ quippe memoriæ meus Pater cæcus vixit integros duodecim annos, intereaque temporis ne aliquod quidem detrimentum aliorum sensuum passus est; imò verò auditus, olfactus gustusque incrementum accepit; ita ut musitationes murruræque audiret, effluvia corporum olfaceret, linguæque & gustus actu præ juvenibus valeret.

Sed videbor procul dubio quibusdam, nempe lucriferis, minus gloriæ Medico-Chirurgicæ factæque meæ consulens, inops remedium, timidus & desperans, difficilibus Republicæ Apollinæ temporibus & tandem inutilis posteritati; verùm fore confido, ut apud erectæ indolis homines & cordatos artis nostræ fautores id saltem laudis obtineam; me, hoc scripto larvam multis præsumptuosam & istis solis proficuum, detraxisse, miserique hoc solatii atulisse eosque docuisse, dari morbos malique ab ipso principio incurabilia, Deoque uni ejusque misericordiæ committenda patienter: licet enim (*Lea. Ben. vide observ. Aug. Thoneri pag. 117.*) trecentis viveras, in Italia captas, florenti emeru trecentu pullosque galinarum earum carne pinguescitos, agrò ex *Amaurosi* laboranti obtuleru manducavos, per sexaginta dies; videbit tamen (de curanda enim *Amaurosi*, non verò de diæta tenibus præscribenda, jam nobis sermo est) eum non videre splendidamque te adhibuisse, sine fruge; ne dixerim risu condignam, medelam. *Hallenus Godefridus Bidloo.*

Gutta Serena Ozana superveniens, salivatione sublata;

Clariss. Danielis Nebelii, Miscell. Curios. Decur. ij. Ann. 9. & 10.

Vir quinquagenarius & robustus per aliquot annos Ozanâ, non sine luis Venereæ suspitione, laborans, meam & Chirurgi nostratis opem imploravit, de dolore frontis, oculorum, genarum atque narium, cum harum pertinaci obstruccionè à mucro viscido in subvirides particulas coactò & fœtore odoratissimo defectu potissimum conquestus. Adhibita nox fuerunt tum interna decoctâ lignorum cum Tinct. Antimonii tartarisata. Et Pilulæ ex Gummi ammoniaco, myrrha, tale volatili viperarum & cinnabari nativa præp. quibus sudor per plures septimanas prolectus, interpositis sæpe purgantibus mercurialibus, tum externa detergentia & mundificantia naribus per siphonem & cum turundis penicillisque, immissa ex Aqu. plantag. tutia præp. myrrha & sacchar. Saturni. Item Aqua calcis vivæ, cui radices aristoloch. rot. summitates centaurei min. folia sabinae & myrrha incocta, tandemque Tinctura euphorbii cum spiritu vini parata, quibus duo frustula ossi dissepimenti narium paulo post separata, & velsella binis vicibus extracta fuerunt, succedentibus fistulis atque pustulis narium pinnas exedentibus, quæ consolidatæ tandem linimento ex Balsam. Peruv. & Copayv. terra Viuvili dulci, sarcocolla, Mercurio præcipit. rubro, & melle rosaceo. Molestus tamen adhuc dum fuit, capitis dolor vespertinus & artuum lassitudo cum profuxu ichoris flavescens ac purulenti è naribus, quo diminuto visus in dextro oculo paucos intra dies perit. & post septicimanam, fluxu illo narium penitus cessante, alree quo-

quoque oculus admodum caligare cepit, nulla in utroque late apparente, præter pupillæ dilatationem & oculorum dolorem. Purgantia, Vesicatoria, Erthina, Salia volatilia, & cinnabarina frustra in usum vocata sunt, unde ad generosiora ipsamque inunctionem Mercurialem deventum, quæ de hinc instituta, primo Diarhæa, & hæc diascordii ope sublata, largus salivæ fluxus secutus, atque ita Cephalgia diminuta & pristina videndi potentia oculo sinistro paulatim restituta; sed dextro elenegata; licet saliva per quatuor septimanas largiter diu noctuque ex ore destillaverit. Postquam Ptyalismus remisit, particula ossi septimæ sponte separata è naribus extracta fuit, & Ager sic sensim integram sanitatem recuperavit, quæ etiamnum per tres annos sine ullò recidivæ metu fruatur.

Anatomica Inspectio. De Amaurosi à tumore globoso nervos opticos premente.

Gallus quidam jurium studiosus, Basileæ verrens, dolore capitis correptus est, mox secuta febris, quæ cessante Cephalgiæ reliquæ aliquæ nihil minus remanserunt; cum vigiliis & capitis imbecillitate, tandem in oculo sinistro, visus obscurari cepit, & post mensem etiam in dextro oculo, secutaque est paulo post in utroque oculo omnimoda amaurosis, seu cæcitas, nullò vitio in oculo apparente. Postmodum etiam cæcus ille, convulsionibus laboravit, quæ illum per vices, tota hyeme assidebant; quibus initio veris cessantibus, supervenit tussis, febris hectica, expulsio purulenta, & tabes, qua diu molestatus & consumptus, tandem expiravit. Corpore per anatomen aperto, pulmonum vitiumprehendimus: verum cum causam

cæcitatæ, aperta calvaria in cerebro perquireremus invenimus cerebrum, aquo copiosò humore irriguum, partemque illius anteriorem, sinistra præsertim in sede, tumidiorem, à qua cum portio adimeretur, inventus est tumor seu globus quidam glandulæ seu strumæ instar, inclusus in cerebri substantiâ, ab eâ tamen separatus, præterque membrânâ dorâ contentus, per quam venæ aliquæ capillares dispersæ erant, ovi galinacæ magnitudinem superans, inæqualis & formam pinæ nucis exprimens, cujus interior substantia, albida & æquabilis ovi albumen coctione induratum, reserat, sed durior illò erat. Hic, conò obtusore, nonnihil sursum prominebat, basi verò latiore, ventriculo cerebri, anteriore sede innitebatur, & pondere suo, quod erat $\frac{3}{4}$ xiii. nervorum opticorum exortui in cerebro, incumbere, eosque comprimebat. Quam causam fuisse cæcitatæ, quod spiritus animalis transitus ad oculos fuerit impeditus, conclusimus; cum alioquin in nervis opticis, nulla obstructio, aut aliud vitium, uti nec in oculo apparuerit. Hinc conjicere licet, graves & diuturnos cerebri vitio accedentes & incurabiles morbos, ab ejusmodi occultis in cerebro latentibus tumoribus, aut vitio, frequenter accidere, & cum rarissime hæc sectio indagentur, Medicos qui causam, cerebri intemperie, aut humoribus attribuunt, atque hisce remedia accommodando, oleum & operam perdunt, latere. *Felix Platerus. obs. 1. pag. 108.*

GUTTURIS AFFECTUS.

Vid. in *Bibliothecâ Chirurgicâ*: Item quæ in hæc ipsâ *Bibliothecâ Medico-Practicâ* habetur ex *Clariss. Ettmuller* sub titulo *Sanguinis ad Cor recursu Variæ*.

Finis Libri Septimi

